

Nr 269.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om utlännings rätt att här i riket vistas (utlänningslag); given Stockholms slott den 16 mars 1937.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om utlännings rätt att här i riket vistas (utlänningslag).

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. G. Westman.

F ö r s l a g

till

L a g**om utlännings rätt att här i riket vistas (utlänningslag).**

Häri genom förordnas som följer:

1 KAP.**Om utlännings inresa.****1 §.**

Utlänning som ankommer till riket skall vara försedd med pass eller annan legitimationshandling, som enligt Konungens förordnande må gälla såsom pass.

Legitimationshandling skall vara försedd med påteckning av svensk myndighet (visering), där Konungen det förordnar, så ock i fall som avses i 28 § första stycket med bevis om uppehållstillstånd.

2 §.

Ämnar utlänning här i riket utöva verksamhet varför jämlikt 13 eller 14 § kan erfordras arbetstillstånd, skall bevis om sådant tillstånd finnas å legitimationshandlingen, såframt denna icke är försedd med visering som i 13 § sägs.

3 §.

Utlänning skall omedelbart vid sin ankomst till riket för polismyndighet i den ort, dit han från utlandet först anländer, uppvisa sin legitimationshandling ävensom meddela de upplysningar polismyndigheten begär; och är utlänning skyldig att på anfordran personligen inställa sig hos polismyndigheten.

2 KAP.**Om utlännings uppehåll i riket.****4 §.**

Utlänning som uppehåller sig här i riket skall vara försedd med legitimationshandling som i 1 § sägs.

5 §.

De bestämmelser angående anmälningsskyldighet som för utlänningars övervakande må finnas nödiga meddelar Konungen.

6 §.

Det åligger utlänning att på kallelse personligen inställa sig hos polismyndighet för meddelande av upplysningar som angå hans vistelse här i riket, så ock att vid anfordran för polismyndighet eller polisman uppvisa sin legitimationshandling.

7 §.

Över tre månader äger utlänning icke uppehålla sig här i riket utan särskilt tillstånd (uppehållstillstånd), med mindre visering för honom fortfarande gäller; dock må utan sådant tillstånd utlänning som på grund av födseln varit svensk medborgare ävensom dennes make och ogifta barn i äktenskap under tjuguet år vistas härstädes intill sex månader från ankomsten.

8 §.

Upphållstillstånd meddelas av socialstyrelsen.

I ärende angående sådant tillstånd skall, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga, yttrande avgivas av länsstyrelsen i det län, där utlänningen vistas, eller, om han befinner sig utom riket, av svensk beskickning eller konsul, vilken är behörig meddela visering.

Upphållstillstånd skall meddelas för viss tid samt må förbindas med de förbehåll, som med hänsyn till vistelsens syfte och därmed sammanhängande omständigheter finnas påkallade.

Bevis om uppehållstillstånd skall tecknas å legitimationshandlingen.

9 §.

Vad i 8 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om beslut rörande förlängning av tiden för uppehållstillstånd.

10 §.

Vid bedömande såväl huruvida uppehållstillstånd skall meddelas eller tiden därför förlängas som ock vilken tid tillståndet eller förlängningen skall avse, skall skälig hänsyn tagas, förutom till omständigheterna i övrigt, särskilt till längden av den tid utlänningen utan längre avbrott vistas i riket.

11 §.

Klagan över beslut i ärende angående uppehållstillstånd är ej tillåten i annat fall än i 47 § sägs.

12 §.

Då utlänning avreser till utlandet, skall han för polismyndighet i den ort, där han lämnar riket, uppvisa sin legitimationshandling.

3 KAP.

Om utlännings rätt till arbetsanställning.

13 §.

Utlänning äger icke utan särskilt tillstånd (arbetstillstånd) här i riket antaga eller innehava anställning i annans tjänst (arbetsanställning), med mindre för honom gäller visering som innefattar tillstånd därtill.

Till arbetsanställning är ej att hänföra anställning i statens tjänst.

14 §.

Utan arbetstillstånd må utlänning ej heller här i riket utöva verksamhet som föranledes av anställning utomlands i annan egenskap än såsom handelsresande, med mindre för honom gäller visering som i 13 § sägs.

Vad nedan i denna lag stadgas om arbetsanställning skall äga motsvarande tillämpning i fråga om verksamhet som nu är sagd.

15 §.

Arbetstillstånd meddelas av socialstyrelsen.

I ärende angående sådant tillstånd skall socialstyrelsen, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga, inhämta utlåtande från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall innehavas, ävensom bereda sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att uttala sig.

Arbetstillstånd skall meddelas för viss tid och avse visst slag av arbete samt må förbindas med de villkor och föreskrifter som finnas erforderliga.

Bevis om arbetstillstånd skall tecknas å legitimationshandlingen.

16 §.

Vad i 15 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om beslut rörande förlängning av tiden för arbetstillstånd.

17 §.

Arbetstillstånd må, när särskilda skäl därtill föreligga, återkallas av socialstyrelsen.

18 §.

Klagan över beslut i ärende angående arbetstillstånd är ej tillåten i annat fall än i 47 § sägs.

4 KAP.

Om utlännings avvisning från riket.

19 §.

Utlänning som ankommer till riket må avvisas i följande fall:

1) om han är zigenare eller om han uppenbarligen har för avsikt att söka sitt uppehälle genom bettlande eller att under vandring från ort till annan vinna sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning;

2) om han har för avsikt att här i riket söka sitt uppehälle samt det skäligen bör antagas att han saknar möjlighet att här ärligen vinna sin försörjning;

3) om han varit dömd för förfalsknings-, tjuvnads- eller bedrägeribrott eller gjort sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt, utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt eller yrkesmässigt bedrivande av olovlig varuinförsel, samt det skäligen kan antagas att han skulle komma att här i riket fortsätta sådan brottslig eller osedlig verksamhet;

4) om han ej är försedd med legitimationshandling som i 1 § sägs;

5) om hans legitimationshandling icke är, där så erfordras, försedd med bevis eller visering som i 2 § sägs;

6) om han uraktlåter vad honom enligt 3 § åligger eller, vid fullgörande därav, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift;

7) om han tidigare blivit härifrån utvisad samt icke erhållit Konungens tillstånd att återvända, där sådant erfordras.

I fall varom ovan under 1)—3) sägs må ej den avvisas som tidigare varit svensk medborgare; dock att den som vunnit medborgarskap i annat land må avvisas på sådan grund som i 3) sägs.

20 §.

Beslut om avvisning meddelas av polismyndighet, där ej fall föreligger som i andra stycket sägs.

Finner polismyndighet anledning till avvisning men påstår utlänningen att han av politiska orsaker flytt från annat land och att han ankommit därifrån eller från land, varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till förstnämnda land, skall polismyndigheten, där ej med skäl kan antagas att påståendet är oriktigt, ofördröjligen göra anmälan hos socialstyrelsen, som beslutar om avvisning skall ske. I avvaktan på socialstyrelsens beslut äger polismyndigheten taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt.

21 §.

Polismyndighets beslut om avvisning skall meddelas vid utlännings ankomst till riket eller omedelbart därefter.

22 §.

Beslut om avvissning skall innehålla de skäl å vilka beslutet grundas, och skall däri tillika givas till känna, om klagan över beslutet må föras och vad utlänningen har att iakttaga, där han vill föra sådan klagan. Beslutet skall tillställas utlänningen så fort ske kan.

23 §.

Vill utlännning klaga över beslut om avvissning som meddelats av polismyndighet, äger han hos länsstyrelsen anföra besvär, vilka skola ingivas till länsstyrelsen sist å åttonde dagen efter det beslutet tillställdes klaganden, denne likväl obetaget att på eget äventyr med posten till länsstyrelsen insända besvären så tidigt, att de dit inkomma inom nämnda tid.

Finner länsstyrelsen vid prövning av besvären sådana omständigheter föreligga att frågan om avvissning enligt 20 § andra stycket bort av polismyndigheten hänskjutas till socialstyrelsen, skall länsstyrelsen, med undanröjande av avvissningsbeslutet, överlämna handlingarna i ärendet jämte eget yttrande till socialstyrelsen, som beslutar om avvissning skall ske.

Över länsstyrelsens beslut må klagan ej föras. Klagan över socialstyrelsens beslut i ärende angående avvissning är ej tillåten i annat fall än i 47 § sägs.

Beslut om avvissning, som meddelats av polismyndighet, skall gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

24 §.

Avvisad person skall, så snart ske kan, genom polismyndighetens försorg föras ur riket; och bör den avvisade befordras till det land varifrån han hit ankommit, om ej annat föranledes av särskilda skäl, såsom att landet är avlägset, eller att han utvisats eller av politiska orsaker flytt därifrån, eller att han kan antagas där icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till land varifrån han av politiska orsaker flytt.

Kan avvissning ej verkställas genast, må, intill dess sådant kan ske, polismyndigheten taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för beslutets verkställande, skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta länsstyrelsen, som har att, där så finnes erforderligt, överlämna ärendet till socialstyrelsens avgörande.

5 KAP.

Om utlännings förpassning ur riket.

25 §.

Saknar utlännning legitimationshandling som i 1 § sägs, eller kvarbliver han efter utgången av den tid han äger rätt att vistas här i riket utan att hava sökt förlängning av nämnda tid, må socialstyrelsen meddela förordnande, att han ofördröjligen eller inom viss tid skall avresa från riket vid äventyr att han, därest han ej avreser, skall förpassas ur riket (förpassningsbeslut).

Har socialstyrelsen meddelat beslut varigenom utlännings ansökan om rätt att vistas här i riket avslagits, skall beslutet, där utlännen befinner sig här i riket, tillika innehålla förpassningsbeslut.

26 §.

Socialstyrelsen må jämväl, då särskilda skäl därtill äro, meddela förpassningsbeslut beträffande utlännning, som i annat avseende än varom i 25 § är fråga uraktlåter att ställa sig till efterrättelse vad i denna lag eller med stöd därav blivit i författning eller eljest föreskrivet, eller som mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende, varom är stadgat i denna lag eller i författning som med stöd därav utfärdats.

Vid bedömande huruvida förpassningsbeslut enligt denna paragraf bör meddelas skall skälig hänsyn tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid han vistats här i riket.

27 §.

Finner länsstyrelse, efter framställning av polismyndighet eller eljest, anledning till utlännings förpassning ur riket föreligga, skall länsstyrelsen där- om underrätta socialstyrelsen. I sammanhang därmed äger, när omständigheterna därtill föranleda, länsstyrelsen förordna, att utlännen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

Har polismyndighet gjort framställning om förpassning och finnes skäli- gen kunna befaras att utlännen avviker, må polismyndigheten taga ho- nom i förvar eller ställa honom under uppsikt; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta länsstyrelsen.

28 §.

Förpassningsbeslut skall, där ej särskilda omständigheter föreligga, inne- hålla förbud för utlännen att återvända till riket, med mindre han, där vi- sering ej erfordras, före ankomsten till riket erhållit uppehållstillstånd.

Förpassningsbeslut skall innehålla de skäl å vilka beslutet grundas, och skall däri tillika givas till känna, om klagan över beslutet må föras och vad utlännen har att iakttaga, där han vill föra sådan klagan. Beslutet skall tillställas utlännen så fort ske kan.

Klagan över förpassningsbeslut är ej tillåten i annat fall än i 47 § sägs.

29 §.

Utlänning som må klaga över förpassningsbeslut äger, där han så önskar, dock tidigast å andra dagen efter det beslutet tillställdes honom, inför läns- styrelsen eller magistrat eller i vittnens närvaro inför tillsyningsman eller fö- reståndare vid häkte, ordförande i magistrat, polismästare eller landsfogde avgiva förklaring att han åtnöjes med beslutet. Om förklaring, som ej avgi- vits inför länsstyrelsen, skall denna ofördröjligen underrättas.

Förklaring varom nu är sagt må ej återtagas.

30 §.

Förpassning verkställes genom länsstyrelsens försorg.

Utlänningen bör befordras till sitt hemland, om ej annat föranledes av särskilda skäl, såsom att landet är avlägset eller att han av politiska orsaker flytt därifrån. Kan utlänningen ej befordras till sitt hemland eller kan detta ej utrönas, bör han befordras till det land varifrån han inkommit i riket, såvitt ej sådana skäl däremot föreligga, som nyss nämnts, eller han utvisats från det landet eller han kan antagas där icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till land varifrån han av politiska orsaker flytt.

Kan förpassning ej genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, länsstyrelsen förordna, att utlänningen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för beslutets verkställande, skall länsstyrelsen överlämna ärendet till socialstyrelsens avgörande.

6 KAP.

Om utlännings utvisning från riket.

31 §.

Länsstyrelse må meddela förordnande om utvisning från riket av följande utlämningar, nämligen:

1) zigenare ävensom den som beträdes med lösdriveri eller bettlande, så ock den som under vandring från ort till annan söker sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning;

2) den som gör sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt;

3) den som inom loppet av de närmast förflutna två åren här i riket genom utslag, som äger laga kraft, dömts för gårdfarihandel eller biträdande vid dylik handel eller för förbrytelse mot gällande bestämmelser om tillverkning av brännvin eller försäljning av vin eller spritdrycker eller olovlig befattning i andra fall med sådana drycker eller eljest för olovlig varuinförsel eller för det han utan vederbörligt tillstånd här i riket under kringresande eller kringvandrande idkat hantverk eller annan hantering;

4) den som här i riket genom utslag, som äger laga kraft, blivit för annat brott än ovan avses dömd till straffarbete, till fängelse ej under sex månader, till ungdomsfängelse eller till tvångsuppfostran, allt såframt brottets beskaffenhet föranleder till antagande att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet; dock att utvisning för det brott ej må ske, där ej förhör som i 32 § sägs i ärendet hållits innan sex månader förflutit från det han efter utståndet straffarbete eller fängelse blivit frigiven eller ock efter ungdomsfängelse eller tvångsuppfostran blivit utskriven;

5) den som inom loppet av de närmast förflutna fem åren utom riket undergått honom omedelbart ådömt frihetsstraff för brott varför enligt gällande lag om utlämning av förbrytare utlämning må ske.

Vid bedömande huruvida utvisning bör äga rum skall skäligen hänsyn tagas till utlänningsens levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid han vistats här i riket. Har den som gjort sig skyldig till brott, varom i denna paragraf under 3) eller 4) är fråga, under de före brottets begående närmast förflutna fem åren haft fast bostad här i riket, må han ej för det brott utvisas, där ej synnerliga skäl därtill äro.

Om hemsändande av utlännings som faller fattigvården till last är särskilt stadgat.

32 §.

Uppstår fråga om utlännings utvisning av anledning som i 31 § sägs, skall länsstyrelsen föranstalta därom att utlänningsen, så snart ske kan, inställas till förhör inför länsstyrelsen; dock må, där utlännings förvaras i kronohäkte som står under lagfaren tillsyningsmans uppsikt, förhöret efter länsstyrelsens beprövande kunna hållas av tillsyningsmannen.

När omständigheterna därtill föranleda, må länsstyrelsen förordna att utlänningsen skall tagas i förvar.

Vid förhör varom nu är sagt äger utlänningsen, där han så äskar, åtnjuta hjälp. Är han icke på fri fot och säger han sig ej själv kunna anskaffa biträde, skall länsstyrelsen förordna lämplig person att biträda honom.

Över förhöret skall föras protokoll; och skall noggrann utredning företagas om alla de omständigheter som kunna inverka å ärendets utgång.

Ärende angående utlännings utvisning skall utan dröjsmål företagas till avgörande. Där fråga är om utlännings, som undergår honom omedelbart ådömt frihetsstraff, skall iakttagas att, såframt ej särskilda hinder möta, ärendet hos länsstyrelsen bringas till slut så tidigt att, där till utvisning dömes, densamma kan verkställas omedelbart efter strafftidens utgång.

33 §.

Finner polismyndighet anledning till utlännings utvisning föreligga på grund av stadgande i 31 §, skall anmälan därom göras hos länsstyrelsen. Kan det skäligen befaras att utlänningsen avviker må polismyndigheten taga honom i förvar; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta länsstyrelsen.

34 §.

Utslag varigenom dömes till utvisning skall innehålla förbud för utlänningsen, vid äventyr som i 42 § sägs, att utan Konungens tillstånd återvända till riket; och skall länsstyrelsen i utslaget giva till känna vad utlänningsen har att iakttaga, där han vill söka ändring i utslaget, samt tillställa honom skriftligt utslag så fort ske kan. Är utlänningsen tillstädes, skall utslaget muntligen avkunnas för honom.

35 §.

Vill den som genom länsstyrelsens utslag förklarats skola utvisas överklaga utslaget, äger han sist å åttonde dagen efter det utslaget avkunnades för ho-

nom eller, om det ej avkunnats, annorledes delgavs honom till länsstyrelsen ingiva sina till Konungen ställda besvär, dock att, där klaganden förvaras i häkte, besvären må inom tid som nyss är sagd ingivas till tillsyningsmannen vid häktet. Tillsyningsmannen är pliktig att ofördröjligen insända besvären till länsstyrelsen. Vill utlänning som icke är på fri fot anföra besvär, åligger det länsstyrelsen eller tillsyningsman vid häkte att tillse att utlänningen därvid ej saknar nödigt biträde.

Inkomna besvär skall länsstyrelsen, så fort ske kan, jämte eget utlåtande och övriga till ärendet hörande handlingar insända till nedre justitierevisionen.

36 §.

Beträffande förklaring att utlänning åtnöjes med länsstyrelses utslag i ärende rörande utvisning skall vad i 29 § stadgas äga motsvarande tillämpning. Utvisning verkställs genom länsstyrelsens försorg.

Utlänningen bör befordras till sitt hemland, om ej annat föranledes av särskilda skäl, såsom att landet är avlägset eller att han av politiska orsaker flytt därifrån. Kan utlänningen ej befordras till sitt hemland eller kan detta ej utrönas, bör han befordras till det land varifrån han inkommit i riket, såvitt ej sådana skäl däremot föreligga som nyss nämnts, eller han utvisats från det landet eller han kan antagas där icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till land varifrån han av politiska orsaker flytt.

Kan utslaget ej genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, länsstyrelsen förordna, att utlänningen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för utslagets verkställande, skall länsstyrelsen i ärendet göra anmälan hos Konungen.

37 §.

Där sådant av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse finnes påkallat, må Konungen förordna om utvisning av utlänning som i riket vistas. Uppstår fråga om utvisning efter ty nu är sagt, förordnar Konungen att förhör i ärendet skall hållas inför länsstyrelsen; och gäller i fråga om sådant förhör vad i 32 § tredje och fjärde styckena är stadgat. När omständigheterna därtill föranleda, må utlänningen tagas i förvar.

I fråga om verkställighet av beslut om utvisning varom i denna paragraf sägs, äger Konungen förordna efter omständigheterna; dock må ej utlänningen befordras till land varifrån han av politiska orsaker flytt eller till land varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till förstnämnda land.

38 §.

Finner länsstyrelse anledning till utlännings utvisning jämlikt 37 § föreligga, skall länsstyrelsen därom göra anmälan hos Konungen. I sammanhang med sådan anmälan äger, när omständigheterna därtill föranleda, länsstyrelsen förordna, att utlänningen skall tagas i förvar.

7 KAP.

Ansvarsbestämmelser.

39 §.

Uraktlåter någon att fullgöra anmälningsskyldighet som är stadgad i denna lag eller i författning som med stöd därav utfärdats, straffes med dagsböter.

Överträder utlänning vad i 13 eller 14 § är stadgat, straffes likaledes med dagsböter.

Till enahanda straff är ock den förfallen, som anställer utlänning i sin tjänst, utan att denne jämlikt 13 § är berättigad antaga anställningen.

40 §.

Uraktlåter utlänning i annat avseende än varom i 25 och 39 §§ är fråga att ställa sig till efterrättelse vad i denna lag stadgas eller med stöd därav blivit i författning eller eljest föreskrivet, eller söker utlänning hindra verkställighet av beslut angående hans avvísning, förpassning eller utvisning, straffes med dagsböter eller, där omständigheterna äro försvårande, med fängelse i högst sex månader.

Lämnar någon mot bättre vetande oriktig uppgift vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärendet varom är stadgat i denna lag eller i författning som med stöd därav utfärdats, straffes såsom i första stycket sägs.

41 §.

Förhjälper någon utlänning att inkomma i riket, ehuru denne ej innehar legitimationshandling som i 1 § sägs, straffes med dagsböter.

42 §.

Har utlänning som blivit härifrån utvisad återvänt utan att han därtill erhållit Konungens tillstånd, där sådant erfordras, straffes med fängelse i högst sex månader. Sedan utlänningen undergått straff, skall han omedelbart föras ur riket; och skall därvid förfaras enligt de i 36 § angivna grunder.

Den som skäligen misstänkes för brott varom i denna paragraf sägs skall tagas i häkte.

43 §.

Den som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse varom förmäles i 39—41 §§, fortsätter samma förseelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits fällas till särskilt ansvar; dock att fängelsestraff ej må överstiga ett år.

44 §.

Förseelse varom i denna lag är fråga åtalas av allmän åklagare.

Åtal för förseelse som i 39 eller 41 § sägs anhängiggöres vid polisdomstol,

där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

Åtal jämlikt 40 eller 42 § anhängiggöres vid allmän domstol.

45 §.

Böter som ådömas enligt denna lag tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

8 KAP.

Särskilda bestämmelser.

46 §.

Innan socialstyrelsen meddelar avvísings- eller förpassningsbeslut eller ock beslut i ärende, som avser arbetstillstånd för ett större antal utlänningar eller som kan antagas vara av synnerlig betydelse utöver det föreliggande fallet, skall yttrande inhämtas från en nämnd bestående av tre ledamöter (utlänningsnämnden).

Utän hinder av vad i första stycket stadgas må dock, där ärendet är av synnerligen brådskande natur, socialstyrelsen i ärendet meddela beslut utan att yttrande inhämtats från nämnden; dock skall beslutet snarast möjligt anmälas för nämnden.

Socialstyrelsen må jämväl i andra ärenden än i första stycket sägs inhämta nämndens yttrande.

Ledamöterna av nämnden jämte högst två suppleanter för var och en av dem utser Konungen för viss tid, högst tre år. Av ledamöterna skall en vara innehavare av domarämbete och en äga erfarenhet rörande internationella rättsfrågor. Suppleant för ledamot skall uppfylla de för ledamoten stadgade behörighetsvillkoren.

I socialstyrelsens protokoll skall nämndens yttrande antecknas, så ock särskild mening som yppats av någon dess ledamot.

47 §.

Över socialstyrelsens avvísings- eller förpassningsbeslut så ock över styrelsens beslut i ärende angående uppehålls- eller arbetstillstånd, som tillika innehåller förpassningsbeslut, må klagan föras, där antingen utlänningsnämnden eller någon dess ledamot yppat avvikande mening eller ock beslutet meddelats utan att yttrande inhämtats från nämnden.

Klagan föres hos Konungen genom besvär, som skola sist å åttonde dagen efter det beslutet tillställdes utlänningen ingivas till justitiedepartementet. Besvären må ock inom tid som nu är sagd ingivas till länsstyrelse eller, där klaganden förvaras i häkte, till tillsyningsmannen vid häktet. Tillsyningsmannen är pliktig att ofördröjligen insända besvären till länsstyrelsen. Vill utlänning som icke är på fri fot anföra besvär, åligger det länsstyrelsen eller

tillsyningsman vid häkte att tillse att utlänningen därvid ej saknar nödigt biträde. Inkomna besvär skall länsstyrelsen så fort ske kan insända till justitiedepartementet.

Besvär må på klagandens eget äventyr med posten insändas, med iakttagande av att de skola vara departementet eller länsstyrelsen tillhanda före utgången av den tid som nyss stadgats.

48 §.

Socialstyrelsen äger, om den finner särskilda skäl därtill föreligga, överlämna ärende till Konungens avgörande. Sådant överlämnande skall ske, såframt utlänningsnämnden i sitt yttrande därom hemställt.

Överlämnas ärende till Konungens avgörande, skall socialstyrelsen bifoga eget utlåtande.

49 §.

Kan beslut om utlännings avvisning, förpassning eller utvisning icke verkställas, eller yppas efter det Konungen meddelat eller fastställt förpassningsbeslut nya skäl, må Konungen förordna, att beslutet icke skall lända till efterrättelse, ävensom meddela de föreskrifter med avseende å utlännings uppehåll i riket, som kunna prövas erforderliga, eller ock uppdraga åt socialstyrelsen att meddela sådana föreskrifter.

Har socialstyrelsen meddelat förpassningsbeslut, över vilket klagan ej förts, och hava nya skäl i ärendet yppats, må styrelsen efter utlänningsnämndens hörande förordna, att beslutet icke skall lända till efterrättelse.

50 §.

Vidtages mot utlännings åtgärd varom i 4, 5 eller 6 kap. eller 7 kap. 42 § sägs, är han skyldig gälda kostnaden för sitt befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

51 §.

Har utlännings varom i 19 § sägs med fartyg ankommit till riket och voro omständigheterna uppenbarligen sådana att befälhavaren bort inse att utlännings kunde komma att härifrån avvisas, är befälhavaren, om sådan åtgärd vidtages, pliktig att utan ersättning från statsverkets sida återföra honom till det land varifrån han medtagits, eller ock ersätta statsverket kostnaderna för hans återsändande till nämnda land.

52 §.

Den som låtit till riket införskaffa utlännings för att anställa honom i sin tjänst, är pliktig, där utlännings avvisas eller ur riket förpassas på grund därav att han ej jämlikt 13 § är berättigad antaga arbetsanställningen, att ersätta statsverket kostnaden för utlännings befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

53 §.

Med polismyndighet avses i denna lag i Stockholm chefen för kriminalavdelningen och i övriga städer samt å landet vederbörande polischef ävensom såväl i stad som å landet annan, vilken av länsstyrelsen särskilt förordnats att fullgöra vad enligt denna lag åligger polismyndighet, så ock den som av polismyndigheten förordnats att granska legitimationshandlingar och mottaga anmälningar, den sistnämnde dock endast såvitt angår fullgörande av det lämnade uppdraget.

54 §.

I händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövas erforderligt, äger Konungen, med avseende å utlännings rätt att inkomma eller uppehålla sig i riket eller att vistas å viss ort inom riket, meddela de särskilda bestämmelser som må finnas nödiga.

I fall varom i denna paragraf sägs må Konungen i fråga om utlännings avvissning, förpassning ur riket eller utvisning förordna efter omständigheterna.

55 §.

Å främmande makters i Sverige anställda diplomatiska och avlönade konsulära tjänstemän samt deras familjer och betjäning äga bestämmelserna i denna lag tillämpning allenast i den mån Konungen förordnar.

Denna lag avser ej främmande makters kurirer, utan gälla om dem de föreskrifter Konungen meddelar.

56 §.

Konungen äger att under de särskilda villkor som prövas nödiga i visst fall, eller mera stadigvarande för vissa grupper av utlänningar, medgiva undantag från stadgandena i 1—4, 7, 13 och 14 §§, dock att utlänning över sexton år städse skall vara pliktig att vid sin ankomst till riket meddela de upplysningar polismyndigheten begär.

Rätten att i visst fall medgiva undantag från stadgandena i 2, 13 och 14 §§ må efter Konungens bemyndigande utövas av socialstyrelsen.

57 §.

Närmare föreskrifter angående pass samt angående visering och vad därmed äger sammanhang meddelar Konungen.

Likaledes utfärdar Konungen de närmare föreskrifter som i övrigt erfordras för tillämpningen av denna lag samt med avseende å verkställighet av avvissning, förpassning eller utvisning.

Huru ersättning åt biträde, varom i 32, 35 eller 47 § sägs, eller åt tolk må bestämmas, därom förordnar ock Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1938 och gäller till och med den 31 december 1942. I fråga om sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse som i lagen avses, skall vad där är stadgat om ådömande av ansvar fortfarande gälla.

Uppehållsbok och arbetstillstånd som meddelats med stöd av före den 1 januari 1928 gällande författning skola vara gällande under den tid, för vilken de utfärdats. Har utlänning hit inkommit före utgången av februari månad 1927 och erfordrades enligt äldre författning för hans rätt att vistas härstädes icke visering eller uppehållsbok, skall vad i 2 kap. stadgas om skyldighet att vara försedd med uppehållstillstånd icke äga tillämpning i fråga om sådan utlänning. Utlänning, som den 1 januari 1928 innehade arbetsanställning utan att enligt äldre författning visering eller arbetstillstånd erfordrades, skall anses hava erhållit arbetstillstånd gällande tills vidare.

Uppehålls- eller arbetstillstånd må meddelas även för tid efter den 31 december 1942, dock ej längre än för högst ett år efter sistnämnda dag.

Är ärende anhängiggjort hos myndighet före den 1 januari 1938, skall det behandlas enligt äldre lag.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 26 februari 1937.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt chefen för socialdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, fråga om *ny lagstiftning rörande utlännings rätt att här i riket vistas* samt anför:

»Utlänningskontrollen i vårt land regleras för närvarande av lagen den 2 augusti 1927 (nr 333) om utlännings rätt att här i riket vistas och av administrativa föreskrifter, som utfärdats med stöd av bestämmelser i nämnda lag. Utlänningslagen, vilken antogs för en tid av fem år, förlängdes genom lag den 13 maj 1932 att gälla till och med den 31 december 1937. Frågan om utlänningskontrollen måste alltså vid innevarande års riksdag ånyo upptagas till omprövning. I anledning härav får jag anmäla i ämnet upprättat lagförslag. Innan jag närmare ingår på detta förslag, anhåller jag att få lämna en översikt över vad i denna fråga tidigare förekommit.

Historik.

Vår första lagstiftning på förevarande område utgjorde lagen den 14 september 1914 angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas. Denna lag, som helt byggde på det fria folkutbytets princip, avsåg att införa en efter normala förhållanden lämpad lagstiftning till ledning för den administrativa maktens åtgärder mot sådana utlänningar, vilkas härvaro ansågs vara från det allmännas synpunkt farlig eller skadlig. Lagen innehöll bestämmelser om avvisning och utvisning av utlänningar som med hänsyn till sina kriminella eller eljest asociala tendenser icke voro önskvärda. Där emot upptog lagen inga föreskrifter av immigrationspolitisk karaktär eller till skydd för konkurrensen på arbetsmarknaden. Enligt ett stadgande i lagen ägde Konungen att i händelse av krig eller fara för krig eller där sådant

för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövades erforderligt förordna om anmälningsskyldighet för utlänningar ävensom utfärda de särskilda bestämmelser, som eljest kunde för utlänningars övervakande finnas nödiga. Med stöd av detta stadgande utfärdades kort efter världskrigets utbrott en kungörelse, vari föreskrevs anmälningsskyldighet för utlänningar, skyldighet för dem att söka tillstånd för rätt att vistas här i riket ävensom för rätt att utresa m. m. Denna kungörelse, som skulle träda i tillämpning när Kungl. Maj:t därom meddelade förordnande, kom emellertid aldrig att tillämpas. Däremot infördes genom sedermera under kriget utfärdade kungörelser, vilka gång efter annan förnyades, anmälningsskyldighet för utlänningar och ett allmänt viseringstvång.

Efter världskrigets slut avvecklades så småningom viseringstvånget beträffande flertalet europeiska länder. Genom kungörelse den 26 september 1918 infördes bestämmelser om uppehållsbok för utlänningar, som vistades härstädes utan att inneha pass. Ur arbetsmarknadssynpunkt fann man sig emellertid föranlåten att skärpa bestämmelserna om utlänningskontrollen. I kungörelse den 26 november 1920 stadgades sålunda, att vid prövning av ansökan om visering eller uppehållsbok hänsyn skulle tagas till arbetsförhållandena i riket. Med anledning härav utbildade sig den praxis, att visering meddelades med eller utan rätt till arbetsanställning. Genom kungörelse den 4 september 1926, som gällde till och med 1927 års utgång, infördes allmänna bestämmelser om särskilt arbetstillstånd för rätt att taga arbetsanställning.

Den uppfattningen gjorde sig emellertid gällande, att de erforderliga föreskrifterna ej längre borde givas i administrativ ordning, och sålunda tillkom utlänningslagen den 2 augusti 1927. Denna lag upptog med vissa ändringar såväl de ursprungliga reglerna i 1914 års lag som de sedermera i administrativ ordning utfärdade stadgandena om anmälningsskyldighet samt om uppehålls- och arbetstillstånd. En nyhet i lagen voro stadgandena om den s. k. förpassningen, vilken möjliggjorde ett smidigare förfarande för utlänningars avlägsnande ur riket.

Det främsta syftet med utlänningslagen var att skydda den svenska arbetsmarknaden, så att densamma bevarades åt landets egen befolkning, samt att förhindra bosättning här i landet av ej önskvärda befolkningselement. Därjämte tillmättes ordnings- och säkerhetssynpunkterna en avsevärd betydelse. Med hänsyn till de förhoppningar, man hyste om en återgång till förkrigstidens förhållanden, gjordes lagen allenast provisorisk och dess giltighetstid bestämdes till fem år. År 1932, då frågan om förlängning av lagens giltighetstid var föremål för behandling, stod det klart för statsmakterna, att någon förändring av de mellanfolkliga förhållandena, som kunde föranleda lagens upphävande eller åtminstone mildring av dess bestämmelser, icke inträtt. Snarare hade, ansåg man, de skäl, som lågo till grund för lagens immigrationspolitiska bestämmelser, vunnit i styrka. I anslutning till denna uppfattning förordnades genom lag den 13 maj 1932, att utlänningslagen med smärre ändringar skulle äga fortsatt giltighet till och med den 31 december 1937.

Den gällande utlänningslagstiftningen.

Bestämmelser angående utlänningskontrollen finnas såsom nämnts utom i utlänningslagen i tillämpningsföreskrifter till densamma, av vilka den viktigaste är kungörelsen den 11 november 1927 med vissa föreskrifter i anledning av lagen om utlännings rätt att här i riket vistas. Utlänningslagen och tillämpningsföreskrifterna innehålla i huvudsak följande.

Beträffande utlännings *inresa* stadgas, att utlännings som ankommer till riket skall vara försedd med pass eller annan legitimationshandling, som enligt Konungens förordnande må gälla såsom pass. Konungen äger dock för visst fall eller mera stadigvarande för vissa grupper av utlännings medgiva undantag från stadgandena om legitimationsplikt. Sålunda har befrielse från skyldigheten att inneha pass medgivits bl. a. för dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som innehar nordiskt resekort — jämte hans hustru och barn under femton år, därest de åtfölja honom och äro namngivna å kortet — för vistelse här i riket under högst sex månader från dagen för kortets utfärdande och med förbehåll om vederbörligt uppehållstillstånd, där sådant erfordras. Helt befriade från legitimationsplikten äro bl. a. dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som ankommit till riket från Köpenhamn eller Helsingör över hamn eller flyghamn vid Öresund (sträckan Malmö—Kullen och Ven) eller från Bornholm över Ystad eller Simrishamn eller ock från Köpenhamn eller Fredrikshamn över Göteborg, för vistelse här i riket under högst tre månader, där ej vistelsen avser arbetsanställning. Där Konungen det förordnar, skall legitimationshandlingen vara försedd med påteckning av svensk myndighet, s. k. visering. Behörighet att meddela visering tillkommer vederbörande tjänsteman i utrikesdepartementet eller vid svensk beskickning eller avlönad svensk konsulattjänsteman eller, efter be- myndigande av utrikesministern, oavlönad svensk konsul. Visering skall meddelas för viss tid, och över beslut i ärende därom får klagan ej föras. Om utlännings här i riket ämnar utöva verksamhet, för vilken jämlikt lagen arbetstillstånd erfordras, skall bevis om sådant tillstånd finnas å legitimationshandlingen, så framt denna icke är försedd med visering, som innefattar sådant tillstånd.

Utlännings skall omedelbart vid ankomsten till riket uppvisa sin legitimationshandling för polismyndigheten i den ort, dit han först anländer från utlandet. Vid avresa till utlandet skola utlänningsarna med angivna undantag uppvisa sina legitimationshandlingar för polismyndigheten i den ort, där de lämna riket. Inrese- och utreseuppgifterna skola av polismyndigheten insändas till polismästaren i Stockholm och överlämnas av denne till särskilda polisbyrån för övervakning av utlännings.

Utlännings må i regel icke uppehålla sig i riket över tre månader utan särskilt tillstånd (*uppehållstillstånd*), med mindre visering för honom fortfarande gäller. Enligt ett cirkulär den 21 december 1934 bör, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, såsom avbrott i vistelsen icke anses uppe-

håll i utlandet av kortare varaktighet än sex månader i följd. Uppehållstillstånd meddelas av socialstyrelsen. I ärende angående sådant tillstånd skall yttrande avgivas av länsstyrelsen i det län, där utlänningsen vistas, eller, om han befinner sig utom riket, av svensk beskickning eller konsul, vilken är behörig meddela visering. Uppehållstillstånd skall meddelas för viss tid. Över beslut i ärende rörande uppehållstillstånd får klagan icke föras. Ansökan om uppehållstillstånd skall ingivas, om utlänningsen befinner sig utom riket, till svensk beskickning eller viseringsberättigat svenskt konsulat, och i annat fall till länsstyrelsen i det län eller polismyndigheten i den ort, där utlänningsen vistas. Ansökan får jämväl ingivas till socialstyrelsen. Har ansökan om uppehållstillstånd inkommit till polismyndighet, åligger det polismyndigheten att med eget yttrande översända densamma till länsstyrelsen. Länsstyrelse skall översända till densamma inkomna ansökningar — de direkt till länsstyrelsen ingivna sedan polismyndighetens yttrande inforrats — till socialstyrelsen. Även beträffande uppehållstillstånd äger Konungen dispensrätt. Under uppehåll i riket är utlänningsen skyldig att efter kallelse infinna sig hos polismyndighet och lämna upplysningar så ock att vid anfordran av polispersonal uppvisa sin legitimationshandling. Vidare åligger utlänningsen och den som härbärgerar utlänningsen en vidsträckt anmälningskyldighet. Uppgifterna härom samlas hos polisbyrån.

Utlänningsen äger icke utan särskilt tillstånd (*arbetstillstånd*) här i riket antaga eller innehava anställning i annans tjänst (*arbetsanställning*), med mindre för honom gäller visering, som innefattar tillstånd därtill. Arbetstillstånd, som det ankommer på socialstyrelsen att meddela, skall avse viss tid och visst slag av arbete. I ärende angående arbetstillstånd skall socialstyrelsen, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga, inhämta utlåtande från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall innehavas, ävensom bereda sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att uttala sig. Socialstyrelsen äger återkalla arbetstillstånd, när särskilda skäl därtill föreligga; dess beslut i ärende rörande arbetstillstånd må icke överklagas. Därest ansökan om visering jämväl avser rätt till arbetsanställning, skall viseringsmyndigheten inhämta yttrande från socialstyrelsen. Ansökan om arbetstillstånd skall ingivas till polismyndigheten i den ort, där anställningen skall ske. Om utlänningsen befinner sig utom riket, får ansökan jämväl ingivas till svensk beskickning eller viseringsberättigat svenskt konsulat. Ansökan skall av den myndighet, till vilken den ingivits, översändas till socialstyrelsen. Ansökan får jämväl insändas direkt till socialstyrelsen. En uppgiftsplikt motsvarande den som gäller mottagande av utlänningsen till härbärgerande finnes föreskriven för den som anställer utlänningsen i sin tjänst och avser tiden för anställningens början och upphörande. Även dessa uppgifter samlas hos polisbyrån. Konungen äger dispensrätt jämväl beträffande arbetstillstånd. Denna rätt kan efter Konungens bemyndigande få utövas av socialstyrelsen. Med stöd härav ha föreskrifter om vissa mindre omfattande undantag för utlänningsen från skyldigheten att

vara försedda med arbetstillstånd meddelats av Kungl. Maj:t i ett cirkulär till socialstyrelsen och länsstyrelserna av den 30 augusti 1935.

Utlänning kan på olika sätt tvingas att lämna riket. Härvid skiljes i lagen mellan avvissning, förpassning och utvisning.

Avvisning, som innebär att utlänningen avlägsnas vid gränsen eller omedelbart efter det han inkommit på svenskt område, kan komma till användning, då de omständigheter, som skola medföra förbud för en utlänning att vistas i riket äro mera påtagliga. Befogenhet att avvisa tillkommer polismyndighet. Avvisning kan ifrågakomma dels beträffande vissa mindervärdiga element, dels gentemot utvisade personer, som utan Konungens tillstånd återvända, dels ock med avseende å utlänning, som icke är behörigen legitimerad eller icke fullgör den stadgade anmälnings- och uppgiftsskyldigheten. Till den första gruppen höra utländska zigenare samt personer, om vilka det är tydligt, att de icke ämna försörja sig med något ordentligt arbete, utan antingen skaffa sig sitt uppehälle genom tiggeri eller ock draga sig fram som kringvandrande musikanter, djurföreläsare o. d., samt vidare sådana utlänningar, om vilka det finns goda skäl att antaga, att de trots sin önskan att här skaffa sig sitt uppehälle sakna möjlighet att ärligen försörja sig och alltså sannolikt komma att antingen falla fattigvården till last eller öka bettlarnas eller lösdrivarnas antal. Slutligen höra hit utlänningar, som gjort sig skyldiga till viss brottslig eller osedlig verksamhet. Avvisning sker genom skriftligt besked av gränsortens polismyndighet med angivande av skälen; besvär kunna anföras hos länsstyrelse, vars beslut ej får överklagas. Avvisad person skall, så snart ske kan, genom polismyndighetens försorg föras ur riket. Avvisning skall gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

Förpassning är avsedd för sådana fall, då utlänningen redan inkommit i landet och omständigheterna äro sådana att frågans bedömande icke kräver någon mera ingående undersökning. Så är förhållandet, då en utlänning underlåtit att ställa sig givna föreskrifter rörande hans vistelse här till efterrättelse. Sålunda kan förpassningsbeslut utfärdas beträffande utlänning, som saknar legitimationshandling, eller som kvarstannar här längre än han är berättigad till, eller som lämnar medvetet oriktiga uppgifter vid anmälan eller ansökan, eller eljest åsidosätter vad i lagen eller med stöd av densamma är föreskrivet. Förordnande om förpassning gives av länsstyrelse. Saknar en utlänning legitimationshandling eller uppehållstillstånd, där sådant erfordras, skall polismyndigheten på platsen förelägga honom att inom viss kortare tid lämna riket. Åtlydes icke föreläggandet, skall saken ofördröjligen inberättas till länsstyrelsen. I avvidan på länsstyrelsens beslut kan utlänningen tagas i förvar eller ställas under uppsikt, dock endast då särskilda skäl därtill äro. I andra fall då polismyndighet finner skäl till utlännings förpassning förelägga, t. ex. då denne lämnat oriktiga uppgifter, skall anmälan göras till länsstyrelsen. Kan det skäligen befaras, att utlänningen avviker, får polismyndigheten taga honom i förvar, varom dock

länsstyrelsen skall ofördröjligen underrättas. I beslut om utlännings förpassning ur riket kan förordnas, att utlänningen icke äger återvända, med mindre han, där visering ej erfordras, före ankomsten till riket erhållit uppehållstillstånd. Beslut om förpassning kan överklagas hos Kungl. Maj:t i justitiedepartementet, varemot föreläggande om avresa ej kan överklagas.

Lagen skiljer på två former av *utvisning*, nämligen vanlig utvisning, som ankommer på länsstyrelse, och politisk utvisning, som påkallas av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse och beslutes av Kungl. Maj:t. De fall, då länsstyrelse kan besluta utvisning, omfatta enligt lagen fem olika grupper. Den första gruppen avser i det närmaste samma slags mindre önskvärda personer, zigenare, lösdrivare m. fl., som kunna avvisas, dock naturligen med den skillnaden, att det beträffande avvisning endast kan vara fråga om vad utlännings kan antagas ha för avsikt att göra, beträffande utvisning åter vad han verkligen gjort. Bland utlännings, som kunna avvisas, nämnas icke de som sakna möjlighet att här ärligen vinna sin försörjning. Å sådana personer tillämpas i stället bestämmelserna om hemsändande av utlännings, som fallit fattigvården till last. Den andra gruppen omfattar yrkesspelare, prostituerade och soudenörer, personer vilka även kunna avvisas. De tre återstående grupperna omfatta personer, som blivit dömda för brott inom eller utom riket. Utvisningsrätten sträcker sig här betydligt längre än avvisningsrätten. Besvär över länsstyrelses beslut om utvisning må anföras hos högsta domstolen. Den som utvisats må ej återvända till riket utan Konungens tillstånd. Överträdelse härav medför fängelse.

Beträffande verkställigheten av avvisning, förpassning och utvisning stadgas, att avvisad person bör befordras till det land, varifrån han kommit, samt förpassad eller utvisad person i första hand till sitt hemland och i andra hand till det land, varifrån han kommit. Vid politisk utvisning förordnar Kungl. Maj:t härom efter omständigheterna. För alla fallen gäller, att utlännings icke bör föras till land, där han sannolikt skulle komma att tilltalas eller straffas för politiskt brott. Lagen tager sålunda särskild hänsyn till politiska flyktingar. Vidare stadgas beträffande avvisning, förpassning och vanlig utvisning, att hänsyn skall tagas till om landet är avlägset, samt att utlännings ej bör befordras till land, varifrån han utvisats. Förhållandena medföra, att det i praktiken ej sällan kan erbjuda svårigheter att verkställa ett avvisnings-, förpassnings- eller utvisningsbeslut. När så är fallet eller eljest tvivel uppstår om rätta förfarandet, skall i fråga om förpassning och vanlig utvisning ärendet anmälas för Kungl. Maj:t, som beslutar efter omständigheterna. Angående verkställighet av utvisning och förpassning ur riket ha närmare bestämmelser meddelats i en särskild kungörelse härom den 11 november 1927. I regel bör vederbörande föreläggas att inom viss kort tid frivilligt avresa.

Lagens bestämmelser kunna i händelse av krig eller fara för krig eller

där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövas erforderligt, ersättas med de föreskrifter Kungl. Maj:t finner gott utfärda.

Frågans behandling i riksdagen.

Inom riksdagen ha under de år, som gått sedan utlänningslagen erhöll förlängd giltighet, vid skilda tillfällen förslag väckts om ändring av enskilda stadganden däri eller i de föreskrifter, som med stöd av lagens bestämmelser i administrativ ordning meddelats. I anledning av några vid *1934 års riksdag* väckta motioner hemställde riksdagen i skrivelse (nr 102) till Kungl. Maj:t bl. a. om utredning på vad sätt de bestämmelser, som i administrativt utfärdade förordnanden meddelats angående uppgiftsskyldighet för utlänningskontroll och kontroll över utlänningsvård som vistas i riket och deras verksamhet samt beträffande myndigheternas samverkan vid utövandet av denna kontroll, borde ändras i syfte att åstadkomma ökad effektivitet och arbetsbesparing vid övervakningen. I en annan skrivelse (nr 357) hemställde riksdagen, att vid den i skrivelsen nr 102 begärda utredningen jämväl spörsmålet om ansvaret för de kostnader, som föranleddes av en rationellt ordnad främlingskontroll, måtte erhålla vederbörligt beaktande.

Sedan yttranden i anledning av dessa skrivelser infordrats, utfärdades genom cirkulär den 21 december 1934 en del kontrollföreskrifter av beskaffenhet att i viss mån tillgodose de i skrivelsen nr 102 i första hand framställda önskemålen.

Vid *1936 års riksdag* väcktes ett flertal motioner berörande utlänningslagstiftningen, vari begärdes bl. a. åtgärder i syfte att skärpa främlingskontrollen genom centralisering av kontrollväsendet, ökat passviseringstvång och skärpning av straffbestämmelserna för underlåtenhet att fullgöra stadgad anmälningsplikt, vidare särskilda lagbestämmelser rörande politiska flyktingar, samt slutligen en biologisk invandringskontroll, som skulle tillåta endast med svenskar i nationalitetshänseende närstående invandrare att inkomma i riket.

Andra lagutskottet, som till behandling förehade samtliga dessa motioner, hemställde, efter det från skilda myndigheter yttranden inhämtats över desamma, i utlåtande (nr 53), att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning angående tekniska förbättringar av kontrollen över inresande utlänningsvård, varvid dock borde tillses, att kontrollen bleve så anordnad, att den ej försvårade samfärdseln mellan de nordiska länderna för deras medborgare. I övrigt hemställdes, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I utlåtandet anförde utskottet bl. a., att utskottet beträffande kontrollen vid gränserna av de utlänningsvård, som önskade inkomma i riket, icke ansåg skäl föreligga att i ökad utsträckning tillgripa viseringstvång med hänsyn till de olägenheter för svenska intressen, som en sådan åtgärd med säkerhet skulle medföra. Kravet å införandet av sådant tvång syntes ha samband

med ett framställt yrkande om kontroll över att endast utlänningar, som i nationalitetshänseende stode oss nära, skulle tillåtas inkomma i riket. Sådana omständigheter föreläge emellertid icke enligt utskottets mening, att vårt land för närvarande hade anledning föreskriva en sådan anordning. Förslaget om biologisk invandringskontroll ansåg utskottet förenat med sådana vanskligheter, att det icke kunde tillstyrkas. För att ändra bestämmelserna rörande skyldighet överhuvud att inneha legitimationshandlingar fann utskottet icke tillräckliga skäl anförda. Så länge de särskilda regler, som innefattade vissa lättnader för medborgare i de nordiska länderna, icke medförde alltför allvarliga olägenheter, borde de i samfärdselns intresse bibehållas. Däremot fanns enligt utskottets mening anledning att undersöka, huruvida icke möjlighet föreläge, att, utan att vidtaga åtgärder av ovan angivna slag, genom tekniska förbättringar av kontrollen vinna tillfredsställande resultat. Enligt utskottets åsikt skulle i sådant hänseende vara av värde bland annat att gränskontrollen ställdes under enhetlig ledning, varjämte det syntes utskottet böra ifrågasättas, att staten skulle till väsentlig del åtaga sig kostnaderna för gränskontrollen.

Beträffande frågan om utlännings rätt att vistas i riket fann utskottet tillräckliga skäl icke vara anförda för ändring av de nu gällande bestämmelserna därom, att utlännings utan särskilt uppehållstillstånd ägde vistas här i tre månader. Det borde emellertid övervägas att åt socialstyrelsen tillerkänna behörighet att förbinda avslag å ansökning om uppehållstillstånd med förordnande, att den utlännings, varom fråga vore, icke skulle äga senare återkomma till riket, med mindre han före ankomsten hit erhållit uppehållstillstånd.

I fråga om fullgörandet av föreskriven anmälningskyldighet beträffande utlänningar samt kontroll i övrigt angående deras vistelse i riket förefunnos enligt vad av yttrandena till utskottet framginge fortfarande vissa brister. Enligt utskottets mening vore dock gällande bestämmelser i förevarande avseende sådana, att ändring av dem i skärpande riktning icke syntes vara erforderlig. Utskottet ansåg sig emellertid böra uttala den förväntan, att myndigheterna sorgfälligt iakttog vad på dem ankomme i fråga om bestämmelsernas tillämpning. Därjämte framhölls, att förbättrad kontroll torde stå att vinna även därigenom, att olika myndigheter i så stor utsträckning som möjligt vidtog åtgärder för ett gott samarbete med varandra.

Beträffande politiska flyktingar ansåg utskottet att, med tillämpning av de för utlänningsars vistelse härstädes i allmänhet gällande bestämmelserna, politiska flyktingar borde erhålla ett sådant bemötande, att under iakttagande av vårt eget lands intressen berättigade humanitära hänsyn bleve tillgodosedda. En oeftergivlig förutsättning härför måste emellertid vara den, att utlänningsen under sitt uppehåll här förhölle sig fullt neutral. Politisk agitation borde icke få förekomma. Ej heller borde stämplingar av något slag få bedrivas vare sig mot vårt eget eller annat land. Utlänning som ej ställde sig till efterrättelse denna regel, som allmänt tillämpades, borde anses ha förverkat sin asylrätt.

Mot nuvarande tillämpning av gällande bestämmelser om utlännings rätt att inneha arbetsanställning fann utskottet icke anledning att göra anmärkning. En alltför restriktiv politik i detta hänseende från svensk sida kunde lätteligen leda till motåtgärder från utländsk sida, varvid det svenska näringslivets intresse att svenskar kunde vinna sysselsättning i utlandet kunde komma att lida avbräck.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen, som den 12 juni 1936 avlät skrivelse (nr 344) till Kungl. Maj:t.

Av tillkallade sakkunniga verkställd utredning.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 maj 1936 tillkallade chefen för justitiedepartementet den 12 juni 1936 kabinetssekreteraren Christian Günther, kommerserådet Siegfried Matz, polisintendenten Alvar Zetterquist och advokaten Arnold Sölvén att såsom sakkunniga verkställa utredning angående revision av bestämmelserna om utlännings rätt att här i riket vistas och därmed sammanhängande spørsmål samt utsåg Günther att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbete. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juli 1936 tillkallade departementschefen samma dag revisionssekreteraren Gösta Siljeström att såsom ytterligare sakkunnig deltaga i utredningen. Sedermera entledigade departementschefen på därom gjorda framställningar Günther och Matz från deras uppdrag samt tillkallade byråchefen i utrikesdepartementet C. A. M. Hallenborg och t. f. revisionssekreteraren Olof Thulin att såsom sakkunniga deltaga i utredningen, varjämte Siljeström utsågs att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbete.

Den 12 december 1936 avlämnade de sakkunniga utredning angående revision av bestämmelserna om utlännings rätt att här i riket vistas och därmed sammanhängande spørsmål (Statens offentliga utredningar 1936: 53). Utredningen innefattade förslag till lag angående fortsatt tillämpning av utlänningslagen. Förslaget är, fränsett ett par detaljfrågor, vartill jag senare återkommer, enhälligt.

I förslaget framhöll de sakkunniga först, att de förhoppningar man en gång vågade hysa om en återgång till det tidigare skedets fria folkutbyte icke gått i uppfyllelse utan att läget i stället än ytterligare försämrats. Enighet torde enligt de sakkunnigas mening råda därom att en lagstiftning av förevarande slag alltjämt vore behöfvlig. I fråga om lagens giltighetstid förmenade de sakkunniga att den omständigheten att, sedan lagen ägt tillämpning i snart tio år, behov av förlängning av dess giltighetstid allmänt erkändes utgjorde ett ofrånkomligt bevis för att systemet med en provisorisk reglering av främlingskontrollen icke vore förenligt med eljest iakttagna lagstiftningsprinciper. Även vissa erfarenheter från de gångna åren framhävde nödvändigheten av att icke längre genom allenast tidsbegränsade stadganden giva föreskrifter å förevarande område.

Såsom särskilt viktig framstod för de sakkunniga frågan om centralisering av utlänningsärendenas behandling. Dessa ärenden handlades för

närvarande av ett flertal myndigheter. Enligt de sakkunnigas uppfattning skulle kravet på ökad centralisering bäst tillgodoses genom en utsträckning av socialstyrelsens befattning med utlänningskontrollen. Förutom de av socialstyrelsen nu handlagda ärendena angående uppehålls- och arbetstillstånd skulle å socialstyrelsens handläggning jämväl ankomma viseringsförlängningar samt utfärdande av främlingspass och identitetscertifikat, vilka ärenden skulle övertagas från utrikesdepartementet. Därjämte skulle till socialstyrelsen överflyttas de registrerings- och kontrolluppgifter, som nu åvila polisbyrån, och skulle i samband därmed dess arbetskrafter överföras till socialstyrelsen. Från länsstyrelserna skulle övertagas ärenden om förpassning. Beslut i dessa ärenden skulle obetingat förknippas med återreseförbud, därest ej i förväg uppehållstillstånd erhållits. I vissa fall skulle socialstyrelsen äga besluta om avvissning. Därjämte förutsatte de sakkunniga att socialstyrelsens utlåtande i vissa utlänningsärenden skulle inhämtas i större utsträckning än för närvarande ägde rum och att en i vissa hänseenden utvidgad registreringsskyldighet beträffande utlämningarna skulle genomföras.

För övertagande av dessa uppgifter förordade de sakkunniga att inom socialstyrelsen skulle inrättas en särskild byrå. Avgöranderätten skulle tillkomma byråchefen å utlänningsbyrån, dock att, där ärendena voro av särskild vikt eller speciella omständigheter, framför allt av politisk art, förelågo, underställning skulle ske till generaldirektören. Vid ärendenas avgörande skulle generaldirektören inhämta yttrande från ett råd, bestående av tre ledamöter. Funnes därvid, att särskilda skäl av allmän politisk eller annan innebörd förelågo, skulle ärendet hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande. Därjämte skulle Kungl. Maj:t äga att, där sådant av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse eller ock på grund av särskilda omständigheter funnes påkallat, förordna, att visst ärende eller visst slag av ärenden skulle överlämnas till Kungl. Maj:ts avgörande. Rådet skulle av Kungl. Maj:t tillsättas för en tid av fem år. För en var ledamot skulle jämväl finnas en suppleant, tillsatt för samma tid. Av ledamöterna skulle en vara innehavare av domarämbete och en vara förfaren med internationella rättsfrågor. Beträffande den tredje ledamoten syntes inga formella kvalifikationer böra uppställas. Rådet skulle icke deltaga i besluten utan allenast i överläggningarna men med rätt för varje ledamot att till protokollet få sin avvikande mening antecknad.

I fråga om rätten att i utlänningsärenden anföra besvär hos Kungl. Maj:t ha de sakkunniga föreslagit, att den nuvarande anordningen att socialstyrelsens beslut i ärenden angående uppehålls- och arbetstillstånd icke få överklagas skulle bibehållas; den gällande rätten att anföra besvär över förpassningsbeslut skulle däremot avskaffas.

Vidare ha de sakkunniga föreslagit en rad åtgärder för gränskontrollens skärpande. De sakkunniga ansågo det visserligen böra lämnas ur räkningen att avskaffa legitimationsfriheten mellan Sverige och Danmark. Enligt de sakkunnigas mening hade legitimationsfriheten vunnit hävd såsom en fast institution. Dess avskaffande skulle väcka ovilja på båda sidor om Öre-

sund och föranleda betydande olägenheter ej minst i ekonomiskt hänseende. Ej heller torde man kunna införa bestämmelser om skyldighet att vara försedd med någon enklare legitimationshandling. Frånsett det ur kontrollsynpunkt ringa värdet av en dylik handling torde den tidsutdräkt, som skulle uppkomma i samband med granskningen medföra ett väsentligt avbräck i trafiken. I stället borde flera kontrollanter anställas vid Öresundshamnarna och anordningarna i övrigt förbättras. Bland annat borde det åligga kontrollant att genom förfrågningar söka förvissa sig om nationaliteten hos de resande. De nordiska resekorterna borde förses med fotografi och deras giltighetstid förlängas. Ledningen och övervakningen av gränskontrollen borde tillkomma socialstyrelsens utlänningsbyrå. Tull- och lotspersonalen skulle i viss utsträckning medverka vid kontrollen. Förhandlingar borde vidare upptagas med Danmark om skyldighet att återtaga utlännningar, som från Danmark obehörigen tagit sig genom gränsspärren. Med avseende å kostnaderna för gränskontrollen föreslogs bland annat statsbidrag med varierande belopp till de städer, där genomresetrafik förekomme.

Slutligen ha de sakkunniga till särskild behandling upptagit frågan om de politiska flyktingarna. De sakkunniga ha därvid framhållit att detta problem under de senare åren erhållit en vidgad omfattning och förändrad innebörd och numera gjorde sig gällande på ett sätt, som påkallade statsmakternas särskilda uppmärksamhet. De sakkunniga ha understrukit problemets internationella karaktär. Enligt deras mening borde Sverige medverka i det pågående internationella samarbetet på detta område, men man borde ej från svensk sida ikläda sig förpliktelser, som voro ägnade att inskränka friheten att föra den immigrationspolitik, som vid varje särskild tidpunkt kunde finnas lämplig. Vad själva begreppet politisk flykting anginge, ansågo de sakkunniga, att man icke kunde förskansa sig bakom den vedertagna definitionen, enligt vilken med politisk flykting förstodes den som i sitt hemland sannolikt skulle bli tilltalad eller straffad för politiskt brott. Någon absolut, en gång för alla given definition av begreppet politisk flykting ansågo de sakkunniga ej kunna upprätthållas. Dess innebörd måste i viss mån växla med hänsyn till skiftande tidslägen, olika länders rättsåskådningar och internationella förhållanden. I fråga om asylrätten ha de sakkunniga uttalat att därmed icke kunde förstås en ovillkorlig rätt för en flykting att åtnjuta asyl i det land dit han flytt. Endast därest och i den mån denna stat erkänt asylrätten kunde flyktingen åberopa densamma. Det måste i sista hand förbehållas den mottagande staten själv att avgöra under vilka förutsättningar och i vilken omfattning asyl finge beviljas. I stället för de nuvarande bestämmelserna, att utlännings ej må avvisas, förpassas eller utvisas till land, varest han sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott, ha de sakkunniga föreslagit, att hans avlägsnande ej må ske till land varifrån han av politiska orsaker flytt.

De sakkunniga föreslogo, att det skulle tillkomma socialstyrelsen att handlägga ärenden rörande flyktingar. Detta innebure, bland annat, att det skulle ankomma å socialstyrelsen att träffa avgöranden om avvisning av flyk-

ting. Om polismyndigheten funne anledning till avvísning föreligga, men utlänningen uppgåve sig vara politisk flykting och ej med skäl kunde antagas, att uppgiften vore oriktig, skulle polismyndigheten göra anmälan till socialstyrelsen. I fråga om ärenden, som anginge flyktingar, skulle förut angivna regler rörande förfarandet i socialstyrelsen beträffande utlänningsärenden gälla. Sålunda skulle i fall av större vikt underställning ske till generaldirektören och rådet samt eventuellt till Kungl. Maj:t. Med hänsyn till flyktingsärendenas speciella beskaffenhet hade emellertid de sakkunniga anslutit sig till den uppfattningen, att underställning till generaldirektören och rådet alltid skulle ske, där utlänningsbyrån ej funne sig kunna medgiva flykting rätt att inkomma eller vistas i riket.

Beträffande de sakkunnigas förslag och motiveringen till detta kommer i vissa delar ytterligare redogörelse att lämnas i det följande. Förslagen om utlänningsmyndighetens organisation och kostnaderna för gränskontrollen komma att upptagas i annat sammanhang. I övrigt torde få hänvisas till betänkandet.

Yttranden över de sakkunnigas utredning.

Över de sakkunnigas utredning ha yttranden efter remiss avgivits, beträffande utredningen i dess helhet av länsstyrelserna, socialstyrelsen, cheferna för generalstaberna, marinstaben och flygvapnet, statspolisintendenten, Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen i Sverige, samt över särskilda delar av utredningen av statskontoret, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, kommerskollegium, generaltullstyrelsen, lotsstyrelsen, järnvägsstyrelsen och Svenska stadsförbundets styrelse. Länsstyrelserna ha i stor utsträckning vid sina yttranden fogat utlåtanden av underordnade myndigheter, stadsfullmäktige m. fl. Socialstyrelsen har inhämtat yttrande från de anställdas centralorganisation (Daco), Fackliga och politiska emigranterns hjälpkommitté, Kommittén för landsflyktiga intellektuella samt styrelserna för ett flertal offentliga arbetsförmedlingsanstalter. Kommerskollegium har införskaffat yttranden från de flesta handelskamrarna ävensom Sveriges redareförening, Sveriges fartygsbefälsförening, Sveriges industriförbund och Svenska teknologföreningen.

I allmänhet har i yttrandena uttalats, att förslagen voro väl motiverade och borde genomföras. Erinran har icke gjorts mot förslaget att den gällande lagen förlänges utan tidsbegränsning. Flera myndigheter ha uttryckligen uttalat sig för förslaget på denna punkt. Förslaget att utlänningsärendena skola centraliseras hos socialstyrelsen har i princip enhälligt tillstyrkts. Endast beträffande den närmare omfattningen av styrelsens befattning med utlänningsärendena, organisationen av dess utlänningsavdelning och frågan om besvär rätt över socialstyrelsens beslut ha i en del yttranden uttalats avvikande åsikter. De i utredningen framlagda förslagen till gränskontrollens ordnande ha även i stort sett vunnit gillande; i fråga om vissa detaljer ha dock meningarna brutit sig. Mot de föreslagna särbestämmelserna om flyktingar

ha endast ett par myndigheter intagit en avvisande hållning. *Generalstabschefen* har tillstyrkt förslagen men ansett dem otillräckliga för ernående av en effektiv kontroll.

Socialstyrelsen har framhållit följande allmänna synpunkter:

Erinringarna i förslaget voro väsentligen inriktade på frågan om politiska flyktingar och deras asylrätt, på den bristande enhetligheten i behandlingen av främlingsfrågorna i allmänhet samt på bristerna i kontrollapparaten. Styrelsen ville på intet sätt förringa betydelsen av berörda spörsmål. Emellertid borde desamma — om än viktiga — icke få vända blicken från den väsentliga frågan, nämligen huruvida och i vad mån lagstiftningen i stort sett fyllt sin uppgift. Bedömd ur denna vidare synpunkt måste 1927 års lag betraktas såsom en mycket god lagstiftning, vilken i allt väsentligt väl motsvarat sitt syfte. Flyktingsfrågan hade givetvis icke förbisetts år 1927, men den hade nu fått en aktualitet och en omfattning, som näppeligen kunde förutses för ett decennium sedan. Icke desto mindre hade hithörande spörsmål kunnat med stöd av 1927 års lagstiftning nöjaktigt behandlas.

Den anpassningsduglighet, som 1927 års lag visat sig äga under växlande förhållanden, vore utan tvivel att tillskriva dess allmänt hållna och väl genomtänkta konstruktion, något som gäve anledning att hoppas, att lagen skulle visa sig lämplig jämväl vid framtida, till äventyrs ändrade förhållanden, som nu ej kunde förutses eller närmare bedömas. Dessa erfarenheter syntes ägnade att mana till försiktig återhållsamhet i fråga om ändringar i lagen vid den nu förestående revisionen.

Vårt land befunde sig veterligen icke i en sådan ställning, att ett eller annat misstag i främlingskontrollen skulle behöva medföra någon samhällelig oro; vaksamhet och påpasslighet såväl vid gränserna som inne i landet vore förvisso önskvärda och påkallade, men misstänksamhet vore näppeligen motiverad. Främlingskontrollen borde vara fast och effektiv men finge ej förvandlas till anstötlig närgångenhet. Vårt lands förhållandevis lyckliga ställning och mindre utsatta läge ställde oss snarast inför förpliktelser till viss generös gästfrihet.

Styrelsens grundåskådning på saken hade föranlett styrelsen att i befattningen med främlingskontrollen i det stora hela föra en politik, som torde få betecknas såsom kanske mera liberal än den något annat land i Europa visat. Vårt lands förkovran på olika områden under det senaste decenniet och vår förmåga att genomkämpa svåra kriser berodde ju icke väsentligen på vår främlingspolitik, men bedömdes denna i sina rätta proportioner och i sitt rätta sammanhang mot bakgrunden av denna vår förkovran, finge styrelsen för egen del starkt intryck av att politiken varit riktig. Vår främlingspolitik kunde inom överskådlig tid komma att tarva överväganden ur än vidare synvinkel än vad hittills varit fallet, nämligen såsom ett allmänt invandringsproblem. Befolkningsfrågan vore ett vitalt problem för vårt folk. Man kunde snart ställas inför spörsmålet om riktlinjer för främlingskontrollen, betraktad såsom en planmässig invandringspolitik, vare sig det gällde positiva eller negativa bedömanden. Det vore de nu berörda spörsmålen, som vore de avgjort viktigaste och där med större fog krav kunde ställas på garantier för allsidig och vidsynt prövning.

Jag skall nu till en början redogöra för vad yttrandena innehålla beträffande spörsmål av mera principiell betydelse, till vilka jag anser mig i förevarande sammanhang böra taga ställning, innan jag ingår på förslagets särskilda bestämmelser.

Utlänningsärendenas centralisering.

I fråga om utlänningsärendenas centralisering har i de flesta yttranden givits uttryck åt anslutning till förslaget. Särskilda uttalanden ha härom gjorts bl. a. av *länsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands, Gotlands, Blekinge, Malmöhus, Älvsborgs, Skaraborgs, Västmanlands och Västerbottens län*. *Länsstyrelsen i Uppsala län* har ansett att genom den förstärkning av socialstyrelsens kompetens, som förslaget innebure, rättssäkerhetens intresse syntes bliva tillgodosett, på samma gång som de olika synpunkterna bereddes utrymme, vilka kunde framkallas av utlänningsfrågans sociala och politiska förändringar. *Länsstyrelsen i Värmlands län* har funnit de sakkunnigas förslag vara ägnade att på ett i huvudsak ändamålsenligt sätt åstadkomma en behöflig effektivisering av utlänningskontrollen. Den avlastning av länsstyrelsernas befattning med utlänningsärendena, som därvidlag ifrågasattes, syntes vara väl avvägd. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* har uttalat, att en koncentrerings till socialstyrelsen av övervakningen över utläningar syntes vara ägnad att medföra många och påtagliga fördelar. Möjligen kunde göras gällande att en sådan koncentrerings även kunde få till följd att de vid olika tidpunkter rådande politiska åskådningarna därigenom kunde göra sig mera gällande och bliva bestämmande för besluten. Då politiska moment av stor vikt icke sällan förefunnes i hithörande frågor, vore dock därom icke så mycket att säga, när besluten fattades av dem, som för besluten vore verkligt ansvariga. *Socialstyrelsen* har anfört, att de olägenheter, som härflöte ur främlingskontrollens fördelning på ett flertal olika myndigheter gjorde sig oavlåtligt påminna vid styrelsens dagliga befattning med främlingsärenden. En reformering i förevarande hänseende framstode uppenbarligen såsom önskvärd. Emellertid kunde styrelsen ej underlåta att härutinnan varna mot alltför högt ställda anspråk; svårigheterna här vore icke av enbart organisatorisk art utan bottnade i själva verket främst i sakernas egen inneboende natur och deras växlande beskaffenhet. *Cheferna för general- och marinstaberna* ha funnit förslaget ändamålsenligt. *Svenska arbetsgivareföreningen* har uttalat, att centraliseringen vore en organisatorisk förbättring. Utan tvivel vore det rationellt, att den myndighet, som hade att handlägga frågorna rörande uppehålls- och arbetstillstånd, handhade jämväl den löpande kontrollen över de i landet vistande utläningarna och skötte uppgifternas sammanförande. *Landsorganisationen* har uttalat, att centraliseringen säkerligen skulle visa sig vara av stort värde för rationaliseringen av främlingspolitiken. Dessa ärendens nuvarande utsplittring på ett flertal sinsemellan bristfälligt samarbetande myndigheter hade lett till oklarhet och oenhetlighet i tillämpningen av hithörande lagar och författningar. *Kommerskollegium* har ansett, att härande skäl av de sakkunniga förebragts för centraliseringen av dessa ärenden till socialstyrelsen.

Vad detaljerna i förslaget i denna del angår ha inga invändningar gjorts mot överflyttning av polisbyrån till socialstyrelsen. *Socialstyrelsen* har uttalat, att omedelbar tillgång till uppgifterna i polisbyråns register

vore av stort värde för styrelsens befattning med främlingskontrollen. En del myndigheter ha emellertid som villkor för tillstyrkandet av förslaget i denna del uppställt att socialstyrelsen bleve väl försedd med polisutbildad personal. *Överståthållarämbetet* har anfört:

Ämbetet finner sig böra uttala, att polisbyrån alltsedan sin tillkomst tillfullo uppfyllt de krav, som rättvisligen kunnat ställas på densamma, och att det sålunda ur denna synpunkt icke finnes någon anledning att vidtaga sådan ändring i byråns organisation som de sakkunniga förordat. Å andra sidan syntes emellertid ur organisatoriska synpunkter några avgörande hinder ej möta för byråns utbrytande ur dess samband med överståthållarämbetet, därest av annan anledning en dylik åtgärd finnes önskvärd. På grund härav och då de praktiska skäl, de sakkunniga i detta hänseende anfört, syntes värda beaktande, hade ämbetet för sin del intet att erinra mot förslaget i denna del.

Även förslaget om viseringsförlängningarnas överflyttning till socialstyrelsen har i så gott som alla yttranden lämnats utan erinran. *Kommerskollegium* har uttalat, att frågor om viseringsförlängningar, vilka sakligt sett borde bedömas efter samma grunder som spörsmål om uppehålls- och arbetstillstånd, med fördel kunde överflyttas på socialstyrelsen.

Socialstyrelsen har ifrågasatt huruvida icke även förstagångviseringarna borde överflyttas dit och härom anfört:

Där visering meddelades första gången och avsåge mera stadigvarande vistelse här i riket vare sig med eller utan arbetsanställning, skilde den sig i sak icke mycket från uppehålls- och arbetstillståndsärenden. Skillnaden låge däri, att prövningen i viseringsfråga jämväl avsåge spörsmålet, huruvida inresa i landet över huvud taget kunde medgivas utlännningen. Vid bifall föranledde dylika ärenden, på grund av sin natur, nästan regelbundet ansökningar om förlängning. Då det vore av betydelse, att vid frågan om förlängning av visering kunna beakta de synpunkter, som föranlett den första viseringen, frågade man sig, huruvida ej även förstagångsärendena kunde avgöras i socialstyrelsen. Vid sådant förhållande kunde måhända ärendena översändas till styrelsen från utrikesdepartementet, försedda med påstämpling, att inresehinder ej föreläge. Där departementet för egen del funne sådant hinder föreligga, skulle någon remiss till socialstyrelsen ju över huvud taget ej behöva ifrågakomma. Sedan styrelsen för sin del fattat beslut, kunde underrättelsen till vederbörande beskickning eller konsulat om beslutets innebörd måhända lämnas direkt av socialstyrelsen. Genom en sådan anordning skulle i många fall handlägningsförfarandet bliva snabbare än det nuvarande. Flerparten hithörande ärenden torde nämligen vara sådana, beträffande vilka för närvarande utrikesdepartementet före den slutliga prövningen inhämtade yttrande från styrelsen.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har emellertid avstyrkt förslaget i denna del och anfört:

Då fortfarande dels alla förstagångviseringar, dels alla viseringar och viseringsförlängningar för diplomater och därmed likställda personer skulle handhavas av utrikesdepartementet och detta underlydande myndigheter och dels uttryckligen stadgats, att socialstyrelsen alltid vid första ansöknin-

gen om förlängd visering samt även senare i erforderlig utsträckning, därest den finge på sig överflyttad rätten att förlänga viseringar, skulle inhämta yttrande från vederbörande tjänsteman i utrikesdepartementet, syntes det som om föga vore att vinna genom den föreslagna överflyttningen av dessa ärenden. Den önskade enhetligheten uppnåddes icke och anordningen skulle säkerligen föranleda ovisshet hos vederbörande utlänning samt onödig omgång. Ärenden rörande viseringspliktiga utlänningar syntes av angivna anledningar böra kvarbliva hos utrikesdepartementet.

Det i samband härmed stående förslaget att socialstyrelsen skulle övertaga även meddelande av främlingspass och identitetscertifikat har avstyrkts endast av sistnämnda båda myndigheter.

Även beträffande förpassningsärendenas överflyttning till socialstyrelsen har förslaget i de flesta yttranden i princip tillstyrkts. *Kommerskollegium* har uttalat, att då förpassning ofta vore en direkt konsekvens av socialstyrelsens beslut, med hänsyn till lagstiftningens syfte och effektivitet påtagliga fördelar vore att vinna genom att styrelsen jämväl meddelade verkställighetsbeslut. *Länsstyrelsen i Stockholms län* har funnit förslaget synnerligen välbetänkt särskilt med hänsyn dels till socialstyrelsens större resurser, i all synnerhet efter överförandet dit av polisbyråns arbetsuppgifter, att effektivt övervaka utlänningarna i riket, dels ock till förpassningens karaktär av en åtgärd i visst socialpolitiskt syfte. *Länsstyrelsen i Örebro län* har anfört, att de ifrågasatta ändringarna beträffande förpassning ur centraliseringssynpunkten inneburo en fördel men å andra sidan att därav följde den olägenhet, att handläggningen måste bliva rent skriftlig, då socialstyrelsen väl endast undantagsvis torde få tillfälle att muntligen höra vederbörande. En viss tidsutdräkt komme säkerligen härav också att orsakas. Då den nuvarande ordningen för dessa ärendens handläggning ostridigt icke vore tillfredsställande, torde det emellertid vara riktigt, att det avsedda nya förfarandet finge åtminstone försöksvis prövas. *Svenska arbetsgivareförbundet* har funnit naturligt, att förpassningen hörde under den myndighet, som hade att taga hand om registreringen och kontrollen över utlänningarna. *Socialstyrelsen* har funnit tungt vägande skäl tala för att det skulle ankomma på styrelsen att besluta om förpassning och att styrelsen, som sålunda hade att överblicka frågorna ur synpunkten av ett vidare sammanhang, skulle ha det avgörande ordet i fråga om slutdatum för utlänningsvistande i landet.

Ett par myndigheter ha ställt sig mera avvisande, ehuru de ej avstyrkt förslaget. *Överståthållarämbetet* har ansett, att för Stockholms del den föreslagna ordningen i vissa fall bleve mera tidsödande än nu gällande ordning. *Länsstyrelsen i Kalmar län* har medgivit, att vissa anmärkningar kunde riktas mot den nuvarande ordningen, framför allt att länsstyrelserna och de lokala polismyndigheterna i många fall ej finge kännedom om att anledning föreläge att upptaga till prövning, huruvida förpassning borde ske. I andra fall vore det dock polismyndigheten som i första hand erhöll kännedom om saken, t. ex. när utlänning saknade legitimationshandling. Skäl

kunde anföras för att i sistnämnda fall beslutanderätten i förpassningsärendena bibehölles hos de lokala polismyndigheterna och länsstyrelserna eller åtminstone hos de sistnämnda. Om länsstyrelsen i allt fall ehuru med tvekan icke ansåge sig böra avstyrka de sakkunnigas förslag om överflyttning av sagda ärenden till socialstyrelsen, så berodde detta på dels att det främst vore socialpolitiska skäl, som skulle läggas till grund för avgörandena, och dels den stora erfarenhet på ifrågavarande område, som socialstyrelsen otvivelaktigt redan hade och ännu mer väntades få, därest den gjordes till ett centralorgan för utlänningsfrågor.

Den fråga, där meningarna mest brutit sig i detta sammanhang, gäller organiserandet av ärendenas handläggning inom socialstyrelsen och besvärsrätten över socialstyrelsens beslut. Den lösning förslaget innebär har dock i flertalet yttranden tillstyrkts.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har ansett, att genom det föreslagna rådet, vars yttrande skulle inhämtas i ärenden av särskild vikt, och möjligheten att hänskjuta ärende till Kungl. Maj:ts avgörande helt visst allt vore iakttaget för tillgodoseende av den enskilda utlännings rätts-säkerhet. *Kommerskollegium* har funnit, att de sakkunniga anfört bärande skäl för sitt förslag, att socialstyrelsens beslut både i fråga om arbets- eller uppehållstillstånd och om förpassning ej borde få överklagas. Genom bestämmelserna om underställning och om inrättande av ett av Konungen tillsatt råd vid verkschefens sida torde garantier finnas för ärendenas objektiva och allsidiga bedömande. *Landsorganisationen* har uttalat, att med hänsyn till den överprövning av viktigare ärenden, som genom de föreslagna bestämmelserna möjliggjorts, intet torde vara att invända mot att den nu icke sällan missbrukade rätten att särskilt överklaga förpassningsbeslut upphävdes. Underställningsförfarandet torde erbjuda tillfredsställande garantier för en omsorgsfull prövning av ärendena med beaktande även av personliga och humanitära synpunkter.

En mera tveksam eller avvisande ställning till förslaget i denna del har intagits i en del yttranden. *Statskontoret* har ifrågasatt behövligheten av det föreslagna rådet och om icke genom de av de sakkunniga föreslagna formerna för dettas verksamhet hela handläggningen av ärendena komme att göras onödigt komplicerad samt funnit vad i detta hänseende förordats vara mindre tillfredsställande. Vad som föreslagits i avseende å ärenden, i vilka socialstyrelsen skulle äga fatta slutgiltigt beslut, föranledde däremot icke erinran. *Länsstyrelsen i Uppsala län* har ansett, att bortsett från särskilda omständigheter avgörandet borde kunna överlämnas åt socialstyrelsen med dess föreslagna utrustning. Därigenom komme också bedömandets rent sakliga karaktär att på det klaraste sätt markeras. Både inåt och utåt syntes häri ligga en fördel. I förhållande till allmänhetens förfrågningar och påtryckningar kunde styrelsen med denna ställning bäst upprätthålla sin auktoritet. För sådana undantagsfall, då det gällde rikets säkerhet eller eljest särskilda omständigheter påkallade Kungl. Maj:ts ingripande, gäve nu gällande 49 § alla

de befogenheter, som kunde erfordras. Det skulle dock varken ur politisk eller rättssäkerhetssynpunkt vara lyckligt att förflytta en betydelsefull del av avgörandet från den centrala myndigheten till Kungl. Maj:t. Härav följde, att det icke heller borde lämnas den centrala myndigheten öppet att skjuta från sig ansvaret för kinkiga fall. Det syntes vara tillräckligt att i sådana fall, då ärende skulle avgöras av generaldirektören, ställa vid styrelsens sida det föreslagna sakkunnigrådet. Till 49 § torde dock göras ett förtydligande, som innebure, att jämväl beträffande utlännings uppehåll inom riket särskilt förordnande kunde av Kungl. Maj:t meddelas. *Svenska arbetsgivareföreningen* har ifrågasatt lämpligheten av att tillämpningen av utlänningslagen direkt utövades av den sittande regeringen. Därigenom syntes enhetligheten i dessa ärendens behandling — vartill de sakkunniga främst syftat med sitt förslag — äventyras. Föreningen vore också tveksam inför värdet av den föreslagna anordningen med en tremannanämnd såsom generaldirektörens rådgivare. Främlingsärendena borde definitivt avgöras av socialstyrelsen. Den i 49 och 51 §§ av 1927 års lag lämnade befogenheten för Kungl. Maj:t att skärpa lagen resp. giva dispens från tillämpning av dess föreskrifter torde bereda tillräcklig möjlighet för Kungl. Maj:t att ingripa i exceptionella fall. Skulle det anses nödvändigt, att Kungl. Maj:t mera kontinuerligt övervakade immigrationsproblemet på grund av dess allmänpolitiska karaktär, kunde det ifrågasättas, om ej en besvärsmätt för utlännings begränsad till flyktingsfrågor, vore att föredraga trots det avkall på ärendenas smidiga och snabba avgörande, som därvid måste göras. *De anställdas centralorganisation* har uttalat sig mot rätt för Kungl. Maj:t att ingripa, i varje fall i ärenden om arbetstillstånd.

Socialstyrelsen har ställt sig avvisande till förslaget i denna del och anför bl. a.:

Styrelsen erhöle vid handläggningen av främlingsärenden i icke ringa utsträckning upplysningar, som av flera olika skäl icke voro av beskaffenhet att böra bringas till allmänhetens kännedom, men som icke desto mindre kunde vara av synnerlig betydelse för ärendenas bedömning. Det låge i sakens natur, att vederbörande ej voro benägna att låta dylika uppgifter inflyta i offentliga handlingar utan föredrogo att meddela dem muntligt under förtroliga samtal. Styrelsen godtog icke utan vidare dylika muntliga meddelanden — försök till missbruk vore visst icke ovanliga — utan sökte städe att, med bevarande av tillbörlig diskretion, verifiera dem. Främlingsärenden kunde ju röra människors hela existens och välfärd; särskilt vore så ofta fallet med politiska flyktingar, men det finge ej förglömmas, att samma sak, oftare än man kanske i allmänhet föreställde sig, kunde gälla även andra utlänningsärenden. Styrelsen hade ett synnerligt ansvar i dessa ärenden, ett ansvar som mången gång förnummes såsom verkligt tyngande. Allmänhetens ofta på otillräckliga informationer grundade kritiska inställning kunde kännas personligt deprimerande. Möjligheten att genom direkt besvärshänvisning övertflytta ansvaret på högre myndighet hade varit utesluten. Under sådana förhållanden skulle styrelsen i viss mån förnimma det såsom en lättnad att äga möjlighet att i ordnade former få inhämta råd av särskilda förtroendemän. Skulle dessa tillika komma att framstå så att säga såsom en opinionsnämnd, ägnad att bidra till skingrande av eventuell misstro mot styrelsens sätt att

utöva sina långtgående befogenheter i främlingskontrollen, borde anordningen hälsas med tillfredsställelse. Även om tankar i sådan riktning kanske ej varit främmande vid utarbetandet av förslaget, ville det dock knappast synas som om detta väsentligen dikterats av dylika överväganden. Redan den föreslagna sammansättningen av rådet syntes klart peka på, att man närmast haft i sikte de politiska flyktingarna. Styrelsen hade i samtliga ärenden, där politiskt flyktingskap åberopats, rådfört sig med utrikesdepartementet och hittills icke i något fall känt sig nödsakad att lämna därifrån lämnade anvisningar utan beaktande i sina beslut. Styrelsen vederligt hade ej heller sådan kritik mot svensk tillämpning av asylrätten, som tid efter annan framförts, vid närmare påseende kunnat rikta sig mot beslut från styrelsens sida, i allt fall ej mot beslut, där icke utrikesdepartementet i sak haft det avgörande ordet. Det kunde då synas överraskande, att de sakkunniga just i fråga om ärenden, där regeringen övat inflytande, ansett sig böra föreslå tillskapandet av en kontrollanordning, detta ehuru kommunikationen med utrikesdepartementet förutsatts skola bibehållas. Flyktingsärendena utgjorde dock ingalunda de enda ärenden, där humanitetens bud gjorde sig starkt märkbara vid behandlingen. Det finnes andra omständigheter än politiska brott, som kunde göra det nära nog till ett livsvillkor för en utlänning att få tillstånd att vistas inom vårt lands gränser.

Styrelsens nuvarande organisation rymde redan två institutioner, där man vid personvalet sökte på objektiva grunder trygga de personliga förutsättningarna att bedöma och att lämna vägledande råd i socialstyrelsens allmänna politik, nämligen dels fullmäktiginstitutionen, som ju rymde auktoritativa representanter för de båda största intressekonstellationerna på arbetsmarknaden, och dels sociala rådet. Båda dessa institutioner syntes skickade att bedöma de allmänna riktlinjerna för främlingskontrollen. De intogo samma ställning inom styrelsen som det föreslagna främlingsrådet ledamöter i så måtto, att de ej deltog i besluten men ägde rätt att anteckna särskild mening till protokollet. Detsamma vore fallet med ledamot av sociala rådet.

Det torde kunna ifrågasättas, huruvida en anordning varigenom Kungl. Maj:t bibehölles rätt att själv övertaga ärende stode i överensstämmelse med gällande regler beträffande förhållandet mellan Kungl. Maj:t och de centrala ämbetsverken. Anordningen torde sakna förebild inom statsförvaltningen. Formellt sett kunde i varje främlingsärende, det kunde synas aldrig så självklart, dölja sig ett sådant fall, där ett initiativ från Kungl. Maj:ts sida kunde tänkas ifrågakomma. Blotta möjligheten av ett initiativ från Kungl. Maj:ts sida skulle alltså föranleda, att styrelsen i varje särskilt fall nödsakades taga denna eventualitet i betraktande. Detta skulle i sin tur bland annat föranleda ett utvidgat skriftligt förfarande. Upplysningar lämnades nu i stor utsträckning muntligen dels per telefon och dels vid personliga besök. Vederbörande tjänstemän gjorde därvid kortfattade minnesanteckningar, med stöd av vilka de sedan, i regel medan saken vore i färskt minne, kunde relatera saken vid föredragning. Uppenbart vore, att om dylika muntliga informationer i hela sin konkreta gestaltning skulle angivas i skrift, måste de, för att riktigt återgiva vad som upplysts, utformas utförligt och med vägande av orden. Särskilt finge härvid erinras, att informationerna kunde gälla de mest mångskiftande förhållanden, förtroliga meddelanden om äktenskapsplaner, tekniska uppfinnardetaljer med rikedom på tekniska termer o. s. v. Det låge i öppen dag, att det nödtvungna promemorieskrivandet inom styrelsen skulle bliva av en ansenlig omfattning i hithörande ärenden samt, såsom sakligt opåkallat i många ärenden, med fog kunde betecknas såsom en papperskvarn av stora mått. Av konstitutionella

skäl torde det emellertid vara ofrånkomligt, att i den mån Kungl. Maj:t grundade sina beslut på uppgifter från ämbetsverk, dessa föreläge i skrift; ur sådan synpunkt finge man väl avböja tanken på allenast muntlig föredragning inför vederbörande statsråd exempelvis av byråchefen för passärendena. Vidare vore styrelsens utlåtanden till Kungl. Maj:t åtminstone hittills offentliga handlingar. I allt fall skulle medvetandet, att muntliga informationer överhuvud taget noga fästades på papper och — till äventyrs — kunde bringas till offentligheten, säkert verka därhän, att besökande vägde och prövade sina ord på ett sätt, som knappast vore ägnat bevara värdet av deras ursprunglighet. En relation i skrift av ett förtroligt samtal skulle ofta ge anledning till diskussion om vad som verkligen sagts samt föranleda erinringar och påminnelser.

Formellt hade enligt förslaget byråchef att fatta beslut å styrelsens vägnar och det ankomme på honom själv att pröva, huruvida ett ärende borde hänskjutas till generaldirektören. Givet vore dock att denne faktiskt skulle äga möjlighet att under hand genom föreställningar påverka byråchefen i den riktning, som han ansåge lämplig. Därest verklig meningsskiljaktighet skulle yppa sig i byråchefens och generaldirektörens uppfattning om ärendenas vikt och behandlingssätt skulle, även med iakttagande av all lojalitet från byråchefens sida, kompetenskonflikter av allvarlig natur kunna uppstå mellan dem. Givet vore vidare, att varje sökande, som riskerade avslag hos byråchefen, skulle söka påverka generaldirektören att övertaga handläggningen av hans ärende. Lika naturligt vore, om byråchefen, i vetskap om en sådan demarche hos generaldirektören lojalt skulle avvakta hans ställningstagande. Generaldirektören — och med honom ju även främlingsrådet — skulle därför tvingas att på ett mera ingående sätt än hittills primärt taga del av alla eventuella avslagsbeslut. Därigenom skulle arbetsordningen sannolikt — långt ifrån att lätta generaldirektörens arbetsbörda — verka ytterligare tyngande på denna. Vad här anförts om arbetsfördelning och kompetenskonflikter byråchef och generaldirektör emellan, skulle i lika mån men i väsentligt förstörad skala gälla, vad anginge ämbetsverket och Kungl. Maj:t. Härtill komme, dels att vad som i förra fallet skulle utspelas inom ämbetsverket i senare fallet skulle utspelas mellan ämbetsverket och Kungl. Maj:t och dels att vad som i förra fallet kunde ordnas och tillrättaläggas under hand i senare fallet måste försiggå under former, som medgävo konstitutionell kontroll. Det vore vidare föga sannolikt, att en sökande, som hade skäl antaga, — eller trodde sig ha skäl antaga — att hans ansökan skulle avslås av socialstyrelsen, helt passivt skulle avvakta en sådan för honom ogynnsam utgång. Det vore icke mer än mänskligt, om han då uppvaktade vederbörande statsråd i syfte att hos honom söka utverka ett Kungl. Maj:ts beslut om hans ärendes handläggning hos den högsta beslutande myndigheten. Även om beslutet där bleve detsamma som det kunde befaras från styrelsens sida, hade han dock ej försummat en låt vara aldrig så ringa möjlighet. Något regulativ ens mot de mest omotiverade försök i sådan riktning kunde knappast utfinnas. Man hade anledning befaras, att vederbörande statsråds tid i hög grad komme att inkräktas av sådana uppvaktningar från enskildas sida. Statsrådet hade härvid icke samma omedelbara tillgång till informationer i ärendena från främlingsbyrån som verkchefen i liknande fall. Om statsrådet skulle inhämta sådana informationer, skulle byrån givetvis också i hög grad tyngas av remisser, promemorieskrivning eller muntliga redogörelser till departementet. Man frågade sig vidare, i vilket stadium och i vilken instans ett ärende skulle kunna föranleda ett avslagsbeslut och under vilka förhållanden ett sådant skulle få anses definitivt. Borde ämbetsverket företaga ett ärende till — negativt —

avgörande, där man hade sig bekant, att vederbörande planerade demarche hos statsrådet? Skulle blotta vetskapen härom — grundad enbart på utlänningsens uttalade avsikt — vara förbindande för verket att avvakta eventuellt beslut av Kungl. Maj:t? Så kunde knappast vara fallet. Å andra sidan vore det ju ej lojalt från ämbetsverkets sida exempelvis att skynda till ärendets avgörande i negativ riktning, detta i tanke att Kungl. Maj:t skulle fatta beslut i positiv riktning. Formellt hade emellertid ämbetsverket möjlighet att vrida initiativet ur Kungl. Maj:ts hand genom att snabbt träffa sitt avgörande och föreskriva snabb förpassning. Blotta möjligheten till en sådan sakligt otillfredsställande ordning vore ägnad ingiva betänklighet. Saken komplicerades än ytterligare därav, att lagen ju ej förbjöde utlännningar att inkomma med förnyad ansökan. Denna möjlighet hade hittills i vissa fall missbrukats i uppenbart förhållningssyfte. Emellertid erbjöde möjligheten också ett ej sällan väl motiverat tillfälle för styrelsen att — på basis av förut kanske ej framförda omständigheter — upptaga ärenden till förnyad omprövning och att åvägabringa ett nytt, ändrat och bättre grundat beslut. Framför allt ur humanitär synpunkt kunde dylika ändringar av en gång fattade beslut vara starkt motiverade. Helt annat skulle emellertid förhållandet bli, om varje utlännning, vilkens ansökning avslagits, gjorde förnyad ansökan hos styrelsen och samtidigt gjorde framställning till Kungl. Maj:t att övertaga beslutanderätten. Förfarandet skulle för sökanden te sig sakligt identiskt med ett i sedvanlig, regelrätt ordning anordnat besvärfförfarande samt i själva verket medföra samma olägenheter som ett sådant förfarande, olägenheter som man ju velat förebygga just genom att icke medgiva besvärfförfarande. Med hänsyn till de desorganiserande verkningarna av den föreslagna anordningen, att Kungl. Maj:t skulle kunna på eget initiativ övertaga handläggningen av visst främlingsärende, avstyrkte styrelsen densamma.

Till förmån för en rätt för socialstyrelsen att hänskjuta ärenden till Kungl. Maj:t talade, att detta skulle öppna möjlighet för styrelsen att i svårbedömda och betydelsefulla fall, under lagfästa former överflytta avgörandet och ansvaret på den högsta statsmakten, något som styrelsen för egen del givetvis skulle förnimma som en lättnad. Inför den synnerliga tvekan, till vilken skäl för och emot gåve anledning, ville styrelsen ifrågasätta, huruvida icke den hittillsvarande anordningen, nämligen samråd under hand mellan utrikesdepartementet och socialstyrelsen, vore den lämpligaste som kunde utfinnas, låt vara att den pålade styrelsen det formella ansvaret även i ärenden där avgörandet i realiteten låge hos utrikesdepartementet. Härjämte ville styrelsen framkasta till övervägande den tanken, huruvida ej den dispensrätt, som nu jämlikt 51 § tillkomme Kungl. Maj:t, och som väl näppeligen åsyftat att möjliggöra saklig ändring av beslut hos socialstyrelsen, skulle kunna anlitas för att undantagsvis bereda Kungl. Maj:t en initiativrätt i främlingsärendena. Måhända kunde någon jämkning av ordalydelsen i paragrafen skänka hemul för en sådan tolkning av densamma.

En reservant inom socialstyrelsen har emellertid uttalat sig för att styrelsen erhöle rätt att överlämna ärende till utrikesdepartementets eller, eventuellt, Kungl. Maj:ts avgörande.

Gränskontrollen.

De sakkunnigas förslag rörande gränskontrollen har i allmänhet tillstyrkts. Här skola endast beröras ett par mera allmänna spörsmål.

Frågan om legitimationsfriheten för nordiska resande mellan Danmark och Sverige har föranlett en del uttalanden.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har anfört:

Länsstyrelsen ville ej förneka att en bättre kontroll än den nuvarande skulle erhållas genom vidtagande av de föreslagna åtgärderna men ansåge sig böra understryka, vad å olika håll sagts, att en sålunda reglerad kontroll icke kunde bliva likvärdig med en ordning, enligt vilken legitimation av varje resande skulle ske. En individuell behandling av varje resande genom framställande av frågor till utrönande av nationaliteten vore vid stark resandeström icke möjlig att företaga, även om de lokala förhållandena blevo aldrig så förstklassiga och polispersonalen aldrig så talrik, när allmänheten icke i längden skulle finna sig i den långa väntan som här avsedda förfarande skulle medföra för resandena. Ehuru betydlig lättnad och ökad säkerhet vid kontrollen skulle erhållas om legitimationstvånget för skandinaver åter infördes, ansåge länsstyrelsen sig emellertid ej böra föreslå detta. Länsstyrelsens ställningstagande i denna fråga betingades av hänsyn till de olägenheter som legitimationstvångets återinförande skulle medföra för landet och allmänheten, vilka olägenheter finge anses väga tyngre än de som vore förenade med de föreslagna kontrollanordningarna. Det borde dock härvid framhållas att nyssnämnda förfaringssätt för fastställande av nationalitet icke kunde i full utsträckning tillämpas samt att polismyndigheterna icke under alla förhållanden kunde göras ansvariga därför.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har ansett de föreslagna åtgärderna för en väsentlig förbättring av kontrollen av trafiken från Danmark nödvändiga och ägnade att åtminstone i viss mån undanröja de ofrånkomliga olägenheterna av legitimationsfriheten för den skandinaviska trafiken över Skåne och Göteborg. Det borde icke ifrågakomma att upphäva eller inskränka denna legitimationsfrihet. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* har funnit att de sakkunniga framlagt övertygande skäl för sin mening att ej återinföra passvång beträffande nordiska resande mellan Sverige och Danmark. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* har helt tillstyrkt de sakkunnigas förslag i denna del. *Magistraten i Halmstad* har uttalat sin tillfredsställelse över att några för den svenska allmänheten besvärande restriktioner för samfärdseln med Danmark ansetts kunna undvaras. *Polismästaren i Hälsingborg* har även avstyrkt återinförande av legitimationstvång.

Endast *länsstyrelsen i Jönköpings län* och *poliskammaren i Malmö* ha uttalat sig för legitimationstvång.

Förslaget att förlägga ledningen av gränskontrollen till socialstyrelsen har i allmänhet tillstyrkts. *Överståthållarämbetet* har emellertid funnit olämpligt, att utlänningsbyrån tillerkändes befälsrätt över passkontrollanterna, i den mån dessa voro polismän. Det dubbla chefskap, som härav bleve en följd, komme säkerligen att väcka olust bland personalen, och de mot varandra stridande direktiv, vartill detsamma med sannolikhet kunde förväntas giva upphov, vore ägnade att framkalla förvirring i personalens verksamhet.

Flyktingsfrågan.

De sakkunnigas inställning till flyktingsfrågan har i allmänhet vunnit gillande i yttrandena. Till vissa detaljanmärkningar återkommer jag i sam-

band med specialbehandlingen av lagförslaget. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* har funnit den utredning rörande flyktingsfrågan, som framlagts av de sakkunniga, med dess klarläggande av begreppen politisk flykting och asylrätt värdefull och ägnad att tjäna till god ledning för de myndigheter, som hade att taga befattning med ärenden, i vilka flyktingskap åberopades. *Landsorganisationen* har funnit de särbestämmelser, som förslaget upptog rörande politiska flyktingar, i stort sett vara väl betänkta och avvägda. *Fackliga och politiska emigranters hjälpkommitté* har ansett förslaget skapa garantier för en rättvis och human behandling av flyktingarna. *Kommittén för landsflyktiga intellektuella*, som velat ha än längre gående åtgärder till flyktingarnas skydd, har yrkat att regeringen skulle få rätt att utfärda normerande bestämmelser angående de allmänna riktlinjer socialstyrelsen borde följa vid prövning av flyktingsärenden.

Några myndigheter ha uttalat betänkligheter mot förslaget i olika avseenden. Endast överståthållarämbetet och socialstyrelsen ha dock ställt sig avvisande. *Länsstyrelsen i Örebro län* har ansett förslaget föranleda, att så gott som alla ärenden av ifrågavarande art komme att hänskjutas till socialstyrelsen, och vidare medföra den risk, att ett sedermera meddelat avvisningsbeslut icke kunde verkställas. Länsstyrelsen funne sig därför icke kunna tillstyrka förslaget i nu avsedd del under annan förutsättning, än att vederbörande utlänning i avvaktan på beslutet hölles i sådant förvar, att han måste anses icke hava landstigit och således, om beslutet innebure avvisning, kunde återbördas dit varifrån han kommit. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* har ställt sig i viss mån tveksam beträffande överflyttande av dessa ärenden till socialstyrelsen. Av de sakkunnigas utredning syntes nämligen icke med tydlighet framgå, huruvida man beaktat det intresse, länsstyrelserna såsom ansvariga för allmän ordning och säkerhet inom länen måste ha att få deltaga i prövning av frågor om tillstånd för politiska flyktingar att uppehålla sig inom länen. Därest emellertid avsikten vore att vederbörande länsstyrelse, innan uppehållstillstånd för sådan flykting beviljades, regelmässigt lämnades tillfälle att yttra sig i det föreliggande fallet, funne länsstyrelsen sig kunna biträda förslaget i denna del. Ett par av *passkontrollmyndigheterna i Skåne* ha uttalat, att polismyndigheten borde bibehållas vid rätten att avvisa flykting som anlände från annat land än sitt hemland.

Överståthållarämbetet har särskilt anmärkt på att begreppet politisk flykting vore oklart och anfört:

Ämbetet saknade varje anledning motsätta sig förverkligandet av det syfte, som varit vägledande för de sakkunniga i nu ifrågavarande delar av förslaget, nämligen att genom uttryckliga lagstadganden garantera asylrätt åt därav förtjänta utlänningar. Å andra sidan måste emellertid tillses, att bestämmelserna i fråga vore tillräckligt klara för att bereda erforderlig möjlighet till ingripande mot en invasion av icke önskvärda främlingselement. Då de i förslaget angående asylrätten meddelade bestämmelserna genom sin alltför svävande avfattning syntes överståthållarämbetet brista härutinnan, kunde ämbetet för sin del icke tillstyrka, att förslaget i dessa delar oförändrat lades till grund för lagstiftning.

Socialstyrelsen har anfört:

Av en rättslig definition på, ja redan av ett omnämnande i lagen av politiskt flyktingskap skulle sannolikt kunna härledas anspråk, som framstode såsom tillförbindande för vårt land. Det vore betänkligt, om vi därigenom öppnade ett obetingat fritt tillträde för flyktingar i fall, där andra länder förbehöll sig fri prövning. Med säkerhet skulle detta i avsevärd mån bidra till att dirigera flyktingsströmmarna från olika länder i riktning mot vårt land, ja även att stimulera till flykt från länder, där förhållandena voro ogünstiga. Redan nu förekommo ej sällan fall, där vederbörande tydligen funnit förhållandena i vårt land erbjuda fördelar och med hänsyn härtill sökt konstruera sådana omständigheter, som kunde tjäna som täckning åt flyktingskap och anspråk på asylrätt. Styrelsen avstyrkte, att i främlingslagen infördes positiva stadganden rörande politiskt flyktingskap, vilka uttryckligen föreskrevo en speciell behandling av politiska flyktingar. Ofta vore man benägen att beträffande flyktingar bortse från försörjningsfrågan. Flyktingen vore välkommen till landet, så länge det enbart gällde hans rätt att vistas här, men han vore icke alltid lika välkommen såsom en arbetsökande, vilken eftersträvade sin utkomst. Man gjorde gärna gällande, att uppehållstillstånd borde beviljas men arbetstillstånd förvägras honom. Det vore också, särskilt under tider av arbetslöshet, ofta svårt att hastigt bedöma, om ett påstått flyktingskap vore verkligt eller ej. Där fråga vore om utläning, som icke vore känd inom politiska kretsar här i landet eller av vederhäftiga här boende flyktingar, kunde saken vanligen icke med större säkerhet bedömas, med mindre man nått personlig kontakt med honom och haft tillfälle till ingående samtal eller ock kunnat hos hjälpinstitutioner för flyktingar inhämta upplysningar och omdömen. Det av de sakkunniga beträffande avvisning av flyktingar förordade förfarandet syntes ej förenligt med den snabba handläggning, som avvisningsärendena påkallade. En särskild omständighet förtjänade här beaktas. Politiska flyktingar anlände långtifrån alltid till Sverige direkt från hemlandet. Ej sällan hitkommo sådana, som blivit avvisade eller förpassade från något land, där man med hänsyn till deras flyktingskap ej sänt dem tillbaka till hemlandet. Givet vore, att flyktingar också icke sällan flytt till ett land och sedan av egen vilja sökte sig till ett annat, t. ex. till Sverige. En internationellt godtagen regel syntes därvid vara, att en under dylika omständigheter utrest person ej återemottoges, med mindre han omgående eller senast inom 24 timmar återsändes. Genom en tidsödande handlägningsprocedur av avvisningsärenden och vidare i betraktande av, att det icke torde överensstämma med här i landet hyllade humanitära principer att medverka till att flyktingar sändes från land till land i ständig kretsgång, öppnade sig här otvivelaktigt den föga tillfredsställande eventualiteten, att Sverige finge mottaga och svara för ett proportionsvis stort antal politiska flyktingar, kanske just av sådan mindre önskvärd typ, som andra länder funnit obekvämt. Man torde i sammanhanget ej helt böra bortse från risken, att en eller annan stat — särskilt sådana, där lokala myndigheter ägde att handla självständigt i dessa ärenden — skulle begagna sig av sålunda sig öppnande möjligheter för att avvisa eller förpassa icke önskvärda flyktingelement till just vårt land. Med hänsyn till det anförda syntes det lämpligt, att vederbörande polismyndighet skulle även i fortsättningen äga att förordna om avvisning av flyktingar, vilka icke ankommo till Sverige direkt från hemlandet utan över annat land, där de ej av politiska skäl vore till sin personliga säkerhet hotade. Det syntes även naturligt, att det land, som antingen frivilligt eller genom bristfällig gränskontroll berett flykting tillfälle inkomma på sitt territorium, skulle vara

det, som närmast toge hand om denne. Åtskilliga flyktingar inreste över Trälleborg. Kontrollen därstädes utövades av en väl tränad personal och det torde med hänsyn härtill ej vara påkallat, att prövningen av hithörande ärenden skedde centralt. I tveksamma fall kunde polismyndigheten därstädes träda i direkt förbindelse med utrikesdepartementet och handla i överensstämmelse med därifrån mottagna instruktioner. Beträffande de få verkliga eller föregivna flyktingar, som direkt från hemlandet inreste i riket över annan ort, syntes även hänvändelse till utrikesdepartementet kunna ske i tveksamma fall, dock först sedan om möjligt förhör med utlänningen hållits inför länsstyrelse eller av länsstyrelsen särskilt förordnad myndighetsperson.

Allmänna synpunkter.

*Departements-
chefen.*

Efter denna redogörelse övergår jag till de allmänna synpunkter som enligt min uppfattning böra anläggas på dessa spörsmål.

Såsom av redogörelsen framgår innebar världskriget ett avbrytande av den tidigare allmänt förda politiken i avseende å folkutbytet de skilda länderna emellan. De förändringar som efter kriget i olika avseenden uppkommo i de europeiska statssystemen och den restriktiva amerikanska invandringspolitiken medförde helt nya befolkningsproblem. Samtidigt med att det stora invandringslandet på andra sidan Atlanten stängde sina portar för nya emigrantskaror gav den politiska och sociala oron inom efterkrigstidens Europa upphov till helt nya och starkare omflyttningstendenser. En helt naturlig följd härav blev att man inom de skilda staterna såg sig nödsakad att kontrollera och ransonera inflyttningen. Principen härvidlag var allestädes att arbetstillfällena borde i första hand förbehållas det egna landets innebyggare och att av social- eller kriminalpolitiska grunder icke önskvärda utlänningar skulle hindras att inkomma och slå sig ned i landet. Den sålunda allmänt förda politiken, som i stort sett till sin innebörd varit oförändrad under hela tiden från världskrigets slut, har flerstädes, åtminstone numera, reglerats genom till tiden obegränsade lagstiftningar. Här i landet har man åter, då man icke velat släppa tanken på en återgång till förkrigstidens fria folkutbyte, först genom administrativa bestämmelser och från början av år 1928 genom provisoriska lagar givit föreskrifter för behandlingen ur immigrationspolitisk synpunkt av utlänningar här i riket. Vid utgången av innevarande år har alltså vår utlänningslagstiftning varit i tillämpning under tio år med i huvudsak oförändrat innehåll.

Man kan uppenbarligen icke hysa någon tvekan därom att det alltjämt förefinnes ett oavvisligt behov av en lagstiftning på förevarande område. Såsom de sakkunniga framhålla lära de skäl, som från början betingade tillkomsten av lagstiftningen, under det senaste tidsskedet ha i ökad omfattning gjort sig gällande. Från de hörda myndigheternas sida har ej heller uttalats någon annan uppfattning. Jag ansluter mig också till förslaget om förlängning av lagstiftningen.

Om jag sålunda kan biträda de sakkunnigas uttalande att en lagstiftning av förevarande slag alltjämt är av behovet påkallad, ställer jag mig

däremot tveksam inför förslaget att någon begränsning av lagens giltighetstid icke vidare skall äga rum. Ehuru vissa skäl tala för att lagen nu bör givas definitiv karaktär står däremot det faktiska förhållandet att läget på det befolkningspolitiska området är ytterligt ovisst och svävande. Av alla tecken att döma är utvecklingen härutinnan synnerligen svår att förutse. Redan denna omständighet talar med styrka för en lagstiftning av allenast tidsbegränsad giltighet; en omprövning av lagens stadganden bör efter någon tid företagas för att utröna huruvida desamma äro lämpliga och motsvara det faktiska behovet. Genom att giva lagen allenast provisorisk giltighet framhåves ock, att man icke velat överge förhoppningen att en återgång till bättre förhållanden framdeles skall kunna ske. Jag får därför tillstyrka att den nya lagstiftningen erhåller giltighet för samma tid som den nu gällande eller för en period av fem år.

Innan jag övergår till frågan om lagens revidering torde några upplysningar böra lämnas angående antalet i Sverige bosatta utlänningar. Sverige är ett av de europeiska länder, som hysa det minsta antalet utlänningar relativt sett. Vid 1930 års folkräkning voro här kyrkobokförda endast omkring 16,500 utlänningar eller 0.27 % av rikets folkmängd. Antalet torde därefter ha ökat något men lär i varje fall understiga 20,000. Vad beträffar de politiska flyktingarna kan antalet sådana av naturliga skäl icke med säkerhet konstateras. De efter världskriget hit inkomna ryska och finska flyktingarna uppskattas till respektive 1,000 och 2,000. Dessa ha emellertid numera i allmänhet fått fast fot i landet och absorberats av arbetsmarknaden. Efter år 1932 har inkommit en del flyktingar, huvudsakligen av tysk nationalitet. Antalet sådana torde emellertid, inbegripet invandrare av judisk börd, sannolikt ej överstiga 1,000.

Vad angår frågan i vilken utsträckning en revidering av bestämmelserna i den gällande lagen kan anses av behovet påkallad, vill jag först framhålla att erfarenheten från de år lagen varit i kraft visar att den i stort sett väl fyllt sin uppgift. Den allmänt hållna konstruktionen av lagens stadganden har givit åt densamma en anpassningsförmåga som visat sig vara av stort värde, när det gällt att taga ställning till de från tid till annan skiftande förhållandena å förevarande område. Nu angivna omständighet hänvisar till att lagen i huvudsakliga delar till sina principer bör lämnas oförändrad. Endast i den mån ett mer allmänt behov av ändringar i lagen framträtt eller de befolkningspolitiska förhållandena undergått mer väsentliga förändringar av beskaffenhet att påverka innehållet i lagen och dess tillämpning synes densamma böra underkastas revision.

I likhet med de sakkunniga anser jag det vara en angelägenhet av synnerlig vikt att handläggningen av utlänningsärendena i största möjliga utsträckning centraliseras hos en och samma myndighet. Den nuvarande splittringen på olika myndigheter har onekligen medfört bristande enhetlighet och onödig tidsutdräkt. Uppenbart synes mig ock vara att det för den prövande myndigheten bör vara av värde att äga en allsidig kunskap ej blott om gällande stadgar och bestämmelser utan ock om vederbörande utlännings

personliga förhållanden. De sakkunnigas förslag i denna del har också vunnit allmän anslutning från de hörda myndigheternas sida. Jag vill därför tillstyrka att inom socialstyrelsen upprättas en särskild avdelning för handläggning av utlänningsärenden. Rörande organisationen av denna avdelning kommer chefen för socialdepartementet att framlägga förslag.

De hörda myndigheterna ha i stort sett anslutit sig till de sakkunnigas förslag rörande vilka utlänningsärenden som skola ankomma på socialstyrelsens handläggning. Lika med de sakkunniga anser jag ock att till socialstyrelsen bör överflyttas, bland annat, viseringsförlängningar samt utfärdande av främlingspass och identitetscertifikat, de registrerings- och kontrolluppgifter, som nu åvila polisbyrån, ärenden om förpassning samt vissa avvisningsärenden.

Spörsmålet om Kungl. Maj:ts ställning till och befogenhet att ingripa i frågor om utlännings rätt att här i riket vistas har visat sig vara svårlöst. Enligt nu gällande ordning har Kungl. Maj:ts befogenhet härutinnan — frånsett viss möjlighet att meddela dispens och viss befattning med utvisningsfrågor — begränsats huvudsakligen till de fall då utlänningsöverklagar beslut om hans förpassning ur riket, och Kungl. Maj:ts prövningsrätt har i själva verket icke angått den bakom förpassningsbeslutet liggande frågan om utlännings rätt att erhålla uppehållstillstånd utan allenast huruvida de formella förutsättningarna för förpassning förelegat. En olägenhet med det nuvarande systemet har, såsom de sakkunniga också påpekat, varit att ärenden där utlännings medgivits rätt att här taga arbetsanställning eller att bosätta sig här icke kunnat komma under Kungl. Maj:ts bedömande, ehuru dessa ärenden mången gång kunnat vara av stor vikt. I ändamål att råda bot för nu anförda olägenheter ha de sakkunniga föreslagit rätt för socialstyrelsen att till Kungl. Maj:ts avgörande överlämna utlänningsärenden av vad slag som helst, vilka socialstyrelsen ansåge vara av särskild vikt, ävensom befogenhet för Kungl. Maj:t att från socialstyrelsen infordra betydelsefulla ärenden för att däri själv fatta beslut. I samband härmed har den nu gällande besvärsrätten beträffande förpassningsbeslut ansetts kunna helt avskaffas. Tillika ha de sakkunniga föreslagit att vid socialstyrelsens sida skulle ställas ett råd, bestående av tre personer, vilket skulle höras i viktigare ärenden. De sakkunniga avsågo att detta råd skulle dels tjänstgöra såsom en garant för att sådana ärenden, där så funnes böra ske, överlämnades till Kungl. Maj:ts avgörande, dels ock utgöra ett språkrör för den allmänna uppfattningen i de svårbedömliga och av den allmänna opinionen uppmärksammade fall, som ofta visat sig förekomma.

De sålunda framlagda förslagen synas i vissa avseenden innebära fördelar framför nu gällande ordning. Särskilt värdefullt torde det föreslagna rådet kunna bliva. Behovet av en dylik rådgivande institution framträder än mer när socialstyrelsen såsom jag nyss förordat erhåller en vidgad uppgift i fråga om utlänningsärendenas handläggning. Därjämte medför underställningsrätten möjlighet för att mera betydelsefulla ärenden komma under

Kungl. Maj:ts bedömande. Jag kan sålunda ansluta mig till att den föreslagna institutionen, vilken lämpligen synes böra benämnas utlänningsnämnden, inrättas och till förslaget om underställningsrätt. I lagen synas böra angivas de fall, då nämnden skall höras. Dessa fall böra i första hand vara ärenden angående avvisning — när sådant ärende skall avgöras av socialstyrelsen — och förpassning, men även ärenden, som röra arbetstillstånd för ett större antal utläningar eller som kunna antagas vara av synnerlig vikt på den grund att de ha prejudicerande betydelse, böra avgöras i samråd med nämnden. Det bör vara socialstyrelsen obetaget att även i andra ärenden inhämta nämndens yttrande. Undantag från regeln om nämndens obligatoriska hörande synes dock böra göras för sådana fall som äro av synnerligen brådskande natur. Beträffande underställningsrätten torde böra stadgas, att socialstyrelsen, om den finner särskilda skäl därtill föreligga, skall äga överlämna visst ärende till Kungl. Maj:ts avgörande. I ärende, vari nämndens yttrande inhämtats, skall underställning alltid ske, därest nämnden så anser. Vad åter angår den föreslagna befogenheten för Kungl. Maj:t att från socialstyrelsen övertaga avgörandet i vissa ärenden torde densamma näppeligen stå i god överensstämmelse med den självständiga ställning, som ansetts böra tillkomma ett centralt ämbetsverk, och dessutom kunna giva upphov till vissa kompetenskonflikter. Syftemålet med ifrågavarande anordning torde ock kunna vinnas genom underställningsrätten och den funktion, som i samband därmed bör tillkomma nämnden, samt genom införande av besvärsrätt i vissa fall. Liksom de sakkunniga anser jag visserligen att en allmän besvärsrätt över socialstyrelsens beslut icke bör ifrågakomma, detta icke minst med hänsyn därtill att en dylik anordning skulle bliva alltför betungande för Kungl. Maj:t. Däremot torde starka skäl tala för att möjlighet gives för en utlänningsrätt att i tveksamma fall anföra besvär hos Kungl. Maj:t i ärenden, som angå hans inresa till riket eller vistelse härstädes. Det är visserligen sant, att genom utlänningsärendenas sammanförande hos socialstyrelsen och socialstyrelsens därigenom vunna erfarenhet om utlänningsklientelet samt nämndens medverkan vid ärendenas avgörande starka garantier skapas för att alla behöriga intressen beaktas. Men man må dock, då det gäller att taga ställning till detta spörsmål, icke förglömma, att det mången gång kan för en utlännings vara en i hans liv och försörjningsmöjligheter djupt ingripande åtgärd, när han förbjudes att vistas här i landet eller, såvitt angår politiska flyktingar, att överhuvud taget inkomma i riket. Emellertid synes anledning icke föreligga att i varje fall, då beslut fattats som innebär att en utlännings skall lämna landet, medgiva klagorätt. I de allra flesta fallen äro nämligen dylika beslut av den beskaffenhet att någon tvekan angående deras riktighet eller ändamålsenlighet icke föreligger; och i dylika fall torde klagorätten, såsom mången gång hittills skett, endast komma att tjäna såsom ett medel att uppskjuta verkställigheten av beslutet. Rätten att klaga hos Kungl. Maj:t synes mig därför som regel kunna begränsas till sådana fall, då olika uppfattningar om beslutet kommit till uttryck. Föreligger full samstämmighet mellan socialstyrelsen och nämndens samtliga ledamöter synes man sakna anledning antaga, att besvärsrätt skulle vara erforderlig. Med anled-

ning av vad jag sålunda anfört får jag förorda, att utlänning medgives rätt att hos Kungl. Maj:t anföra besvär över de beslut av socialstyrelsen, som innefatta förordnande om hans avlägsnande ur riket, där tillika socialstyrelsens beslut avviker från den mening som uttalats av nämnden eller någon dess ledamot. Därjämte bör klagan vara medgiven, där på grund av ärendets synnerligen brådskande natur nämndens yttrande icke inhämtats. I de fall, då klagorätten sålunda medgives, bör emellertid denna icke endast avse beslutet om utlänningens avlägsnande ur riket utan även i samband därmed fattat beslut om avslag å ansökan om uppehållstillstånd eller arbetstillstånd.

En annan fråga varåt de sakkunniga ägnat särskild uppmärksamhet är, hur gränskontrollen skall kunna ordnas på ett effektivt sätt. Det ligger i sakens natur att en bristfällig gränsbevakning i hög grad försvårar myndigheternas arbete med den vidare handläggningen av utlänningsfrågor och försvagar effektiviteten av lagstiftningen. Emellertid föreligga, såsom de sakkunniga ock påpekat, betydande svårigheter att med vårt lands vidsträckta gränser upprätthålla en fullt effektiv gränsbevakning. Naturligen försvåras än ytterligare gränskontrollen, därest man av olika hänsyn nödgas på vissa orter släppa efter i avseende å de föreskrifter som eljest i allmänhet anses erforderliga. De åtgärder som av de sakkunniga föreslagits för att förbättra och förstärka gränsbevakningen torde i regel vara lämpliga och ägnade att medföra ökade garantier för en mer effektiv gränskontroll än den nuvarande. Likaledes anser jag det vara av vikt att övervakningen av gränskontrollen lägges under socialstyrelsen och att, på sätt de sakkunniga föreslagit, från socialstyrelsens sida kommer att utövas inspektion över hur kontrollapparaten fungerar. Frågan om ersättning för kostnaderna i de städer, där genomresetrafik förekommer, torde få anmälas av chefen för socialdepartementet.

Ett med gränskontrollen sammanhängande spörsmål är den nu gällande passfriheten för nordiska resande mellan Danmark och Sverige. Med anledning av de svårigheter, som granskningen av legitimationshandlingar medförde vid den livliga trafiken över Öresund, infördes år 1930 bestämmelser om passfrihet för nordiska resande över sundet. Denna passfrihet utsträcktes år 1931 att gälla jämväl för resor mellan Danmark och Göteborg. Till grund för dessa stadganden ligga överenskommelser mellan Sverige och Danmark. Därvid utgick man från den förutsättningen att det gränsskydd som vardera landet upprätthöll var av den effektivitet och beskaffenhet att upphävandet av passkyldigheten icke skulle medföra några nämnvärda olägenheter. Emellertid har erfarenheten visat att särskilt efter det flyktingsfrågan vunnit förnyad aktualitet ett icke oväsentligt antal utlännningar kommit in i Sverige beroende på de bristfälliga kontrollanordningarna vid Öresund. Visserligen torde det vara att förvänta att efter ett genomförande av de av de sakkunniga föreslagna skärpta anordningarna för kontrollen vid Öresundshamnarna och den därstädes ökade polisbevakningen de mest framträdande bristerna i det nuvarande systemet skola bliva undanröjda. Emellertid synes böra övervägas att på sätt de sakkunniga föreslagit söka vinna

överenskommelse, varigenom de båda länderna förbinda sig att återtaga sådana utlänningar som obehörigen tagit sig förbi kontrollen.

Såsom de sakkunniga påpekat har problemet om de politiska flyktingarna under de senare åren vunnit ökad aktualitet, ehuru såsom av de förut lämnade uppgifterna framgår antalet flyktingar, som sökt sig till Sverige, hittills varit relativt ringa. Flyktingsproblemet är av synnerligen ömtålig beskaffenhet. Det beklagansvärda läge, vari en flykting ofta befinner sig, föranleder att man å hans fall måste anlägga delvis andra synpunkter än när det gäller övriga utlänningar. Men å andra sidan innebär den omständigheten att flyktingarnas antal för närvarande är stort i Europa, att flyktingsproblemet icke kan bedömas uteslutande ur humanitära synpunkter. Som socialstyrelsen framhållit är det icke nog med att en flykting tillerkännes rätt att uppehålla sig här i riket; i många fall måste man även tillse att han erhåller arbete, varmed han kan försörja sig. Den stora omfattning flyktingströmmen i Europa antagit gör att frågan om flyktingarnas behandling bör upptagas inför internationellt forum. Så har också skett i det under Nationernas förbunds ledning pågående internationella samarbetet på ifrågasvarande område. De sakkunniga ha uttalat att Sverige bör deltaga däri, i den mån dess medverkan kunde vara till nytta och dess intressen därtill föranledde. Därvid borde man dock från svensk sida icke ikläda sig förpliktelser, ägnade att inskränka friheten att föra den immigrationspolitik, som vid varje särskild tidpunkt kunde finnas lämplig. Sveriges hittills förda politik vittnade för övrigt om en långtgående villighet att tillgodose humanitära hänsyn. Det vore emellertid givet, att en avvägning måste ske mellan å ena sidan dessa hänsyn, därvid särskilt borde beaktas de risker, den enskilde flyktingen löpte vid ett återsändande till hemlandet, samt å andra sidan de olägenheter härvaron av viss flykting eller av ett avsevärt större antal flyktingar kunde vålla riket. Till dessa uttalanden kan jag ansluta mig.

De sakkunniga ha, såsom framgår av redogörelsen för deras förslag, förordat införande i lagen av vissa särbestämmelser dels rörande prövningen av avvsningsärenden, då fråga är om utlänning som kan antagas vara politisk flykting, dels rörande verkställighet av beslut om dylik utlännings avlägsnande ur riket.

Några av de hörda myndigheterna ha uttalat tvekan om lämpligheten av att i lag giva särregler om politiska flyktingar och deras behandling. Man har därvid förmenat att man härigenom skulle bliva bunden att under alla omständigheter medgiva flyktingarna en särställning, som kanske icke alltid överensstämmer med vad förhållandena i övrigt kräva. Ej heller finge man lämna ur räkningen att mindre nogräknade personer skulle kunna missbruka dylika lagregler. Med anledning av dessa uttalanden vill jag framhålla att frågan om de politiska flyktingarna och deras behandling är av den vikt att ett reglerande allenast under hand eller genom enbart i administrativ ordning givna regler icke bör äga rum. Den omständigheten att man i lag lämnat allmänt hållna regler för behandling av politiska flyktingar utgör icke heller

hinder för att, om missbruk skulle visa sig förekomma, genom en snävare lagtillämpning leda förhållandena in på rätta banor.

Vad angår innebörden i begreppet politisk flykting hänföras såsom de sakkunniga framhållit enligt nu gällande lag till politiska flyktingar endast sådana utlännningar som i sitt hemland sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott. I likhet med de sakkunniga anser jag denna definition med hänsyn till nuvarande förhållanden vara för snäv. Såsom de sakkunniga framhållit är det icke möjligt att en gång för alla fastslå innebörden av begreppet politisk flykting. De sakkunnigas förslag innebär, att såsom politisk flykting skall anses envar, som av politiska orsaker flytt från sitt hemland. Denna definition torde kunna läggas till grund för begreppet politisk flykting, inrymma hänsynstagande till de personliga förutsättningarna samt medgiva en anpassning till skiftande förhållanden och tidslägen. Det lär sedermera vid tillämpningen ankomma å socialstyrelsen och i sista hand å Kungl. Maj:t att inom den sålunda angivna ramen för olika tidsperioder uppdraga gränserna för flyktingsbegreppet.

De sakkunniga ha föreslagit att frågan om avvisning av person som kunde antagas vara politisk flykting alltid skulle av polismyndigheten hänskjutas till socialstyrelsens avgörande. I detta avseende synes förslaget kunna vålla vissa olägenheter i praktiken. När det gäller avvisning må man nämligen icke förbise de svårigheter att verkställa beslutet, som i regel uppkomma, om det dröjer för länge innan beslutet kan meddelas. Ett dylikt beslut bör fattas fortast möjligt. Med hänsyn härtill synes ett uppskov med beslut om avvisning icke böra ske annat än i sådana fall, då flyktingen kan anses utsättas för risken att återsändas till det land varifrån han flytt. Det synes därför tillfyllest med hänsyn till vad ur humanitära synpunkter kan krävas att skyldighet att underställa socialstyrelsen frågan om en flyktings avvisning endast skall föreligga i de fall, då någon av politiska orsaker flytt från visst land och han ankommit hit från det landet eller från land, varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bli återsänd till förstnämnda land.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle inom socialstyrelsen nämnden städse deltaga i ärenden rörande flyktingar, där utlänningsbyrån ej funnit sig kunna medgiva flyktingen rätt att inkomma eller vistas i riket. Genom det av mig förordade förslaget, enligt vilket nämnden skall deltaga i avgörandet av avvisnings- och förpassningsärenden och tillika besvärsrätt skall finnas över socialstyrelsens beslut i vissa fall, torde betryggande garantier skapas för att vid prövning av ärenden av nu ifrågavarande slag alla behöriga synpunkter skola bli tillgodosedda.

De sakkunniga ha föreslagit att politisk flykting icke skulle kunna avvisas, förpassas eller utvisas till land, varifrån han av politiska orsaker flytt. Denna bestämmelse torde emellertid för vissa fall icke vara tillräcklig. Sålunda synes bestämmelsen böra kompletteras med förbud att sända honom till land, varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bli återsänd till det land varifrån han flytt.

Förslagets särskilda bestämmelser.

I överensstämmelse med de allmänna synpunkter för vilka nu redogjorts har jag låtit inom departementet verkställa en överarbetning av 1927 års utlänningslag på grundval av de sakkunnigas förslag. Vissa jämkningar i lagen ha ock med anledning av vad i utlåtandena anförts eller av annan orsak ansetts böra företagas. Med hänsyn därtill att ändringar erfordras i flertalet av den gällande lagens stadganden har jag av praktiska skäl ansett 1927 års lag böra ersättas med en helt ny lag. Till uppställning och form ansluter sig emellertid denna nära till 1927 års lag.

Beträffande de olika bestämmelserna i departementsförslaget får jag i tillämpliga delar hänvisa till den motivering, som återfinnes i sakkunnigförslaget och därutöver anföra följande.

1 kap. Om utlännings inresa.

De i detta kapitel upptagna bestämmelserna överensstämma, fränsett en redaktionell ändring i 1 §, med gällande lag.

I 3 § stadgas, att utlännning skall omedelbart vid sin ankomst till riket för polismyndigheten i den ort, dit han från utlandet först anländer, uppvisa sin legitimationshandling. De sakkunniga ha framhållit, att ovisshet yppats, när passgranskning skall ske i fall, då resande ankommer till riket med fartyg, som lägger till i flera svenska hamnar, eller med flygmaskin, som landar å flera orter inom landet, och ha såsom sin mening uttalat, att utlänningen bör anmäla sig å den ort, där han lämnar fartyget eller flygmaskinen för att ej fortsätta resan. I en del av myndigheternas yttranden har påpekats, att ett bibehållande av det nu allmänt praktiserade systemet med passkontroll å den första ort, dit utlänningen anländer från utlandet, vore att föredraga. Av praktiska skäl anser jag mig böra ansluta mig till den av myndigheterna sålunda uttalade uppfattningen.

2 kap. Om utlännings uppehåll i riket.

4—7, 9, 10 och 12 §§ äro lika lydande med motsvarande stadganden i 1927 års lag, dock har i 6 § vidtagits en mindre jämkning.

I ett par yttranden har ifrågasatts huruvida icke tiden för den i 7 § stadgade tillståndsfria vistelsen, tre månader, borde förkortas. Vidare har *socialstyrelsen* uttalat en önskan att 8 § måtte ändras så, att uppehållstillstånd då skäl därtill föreläge, skulle kunna inskränkas till visst län eller viss kommun.

Vad först angår yrkandet om inskränkning av tiden för den tillståndsfria vistelsen anser jag en sådan inskränkning icke böra ifrågakomma, en ståndpunkt till vilken även andra lagutskottet anslöt sig i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 53 vid 1936 års riksdag.

Enligt vad erfarenheten visat har tid efter annan framträtt behov att till

*Departements-
chefen.*

ett beslut om uppehållstillstånd kunna knyta vissa villkor och föreskrifter. Sålunda har man mången gång ansett önskvärt att kunna förbjuda vederbörande att driva politisk propaganda, att på föreskrivna tider anmäla sig hos polismyndighet, att utöva vissa yrken, varför ej fordras särskilt tillstånd, eller att vistas å viss eller vissa orter, t. ex. sådana som ur försvarssynpunkt äro av intresse. Tvekan har rått, huruvida man med hänsyn till lagens tystnad härutinnan ägt meddela inskränkande bestämmelser. I departementsförslaget har därför i 8 § upptagits ett allmänt stadgande, att uppehållstillstånd må förbindas med de förbehåll, som med hänsyn till vistelsens syfte och övriga därmed sammanhängande omständigheter finnas påkallade. I fråga om visering, där Konungen äger att meddela erforderliga föreskrifter, lär utän stadgande i lag motsvarande rätt gälla; bestämmelser i sådant hänseende böra därför intagas i tillämpningskungörelsen.

I 8 § har vidare i anslutning till de sakkunnigas förslag skyldigheten att infordra yttrande över ansökan om uppehållstillstånd borttagits i sådana fall, då ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga. Därmed har överensstämmelse vunnits med motsvarande bestämmelse i 15 § om arbetstillstånd.

I 11 § har, enär såsom i den allmänna motiveringen anförts klagan i vissa fall ansetts böra få föras i ärende om uppehållstillstånd, vidtagits en omredigering.

3 kap. Om utlännings rätt till arbetsanställning.

Bestämmelserna i detta kapitel äro hämtade från motsvarande stadganden i gällande lag. Inga andra ändringar ha vidtagits än att i 14 § skett en redaktionell jämkning, att i 15 § upptagits en ny regel om rätt att förbinda arbetstillstånd med villkor och föreskrifter samt att motsvarande omredigering skett i 18 § som i 11 §.

4 kap. Om utlännings avvísning från riket.

Mot det sätt varpå bestämmelserna om politiska flyktingar utformats i sakkunnigförslaget ha utöver vad förut nämnts gjorts en del anmärkningar.

De sakkunniga ha föreslagit, att utlännings påstående om flyktingskap skall godtagas, där ej med skäl kan antagas, att påståendet är oriktigt. Här om har *landsorganisationen* anförts, att förslaget syntes ha lämnat polismyndigheten en alltför vid provningsrätt med utrymme för subjektivt godtycke. Det framginge av motiven till bestämmelsen, att de sakkunniga med densamma velat uttala, att 'omständigheterna i det särskilda fallet skulle vara av sådan beskaffenhet, att med hänsyn till dem påståendet om flyktingskap ej förtjänade tilltro'. Denna bestämmelsens innebörd syntes emellertid böra komma till uttryck i lagtexten, t. ex. genom formuleringen: 'framgår det ej av omständigheterna att uppgiften är oriktig'. Med en sådan formulering utmärktes bättre, att polismyndighetens avgörande skulle grundas på påtagliga objektiva omständigheter. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* har däremot för-

menat, att förslaget lämnade alltför stor möjlighet till avvsningsärendenas fördröjande genom deras hänvisning i föreslagen utsträckning till socialstyrelsen i stället för att som nu omedelbart avgöras av polismyndigheten. Enligt förslaget hade på polismyndigheten lagts bördan av bevisningen, att den inresandes uppgift vore oriktig. Med en sådan bestämmelse vore svårt att tänka sig, att någon med avvsnings hotad skulle underlåta att utnyttja de möjligheter att komma in i landet, som en deklARATION om politiskt flyktingskap skänkte. En rimlig lösning syntes däremot kunna vinnas därigenom, att av den utlänning, som för att undvika avvsnings och eventuellt senare förpassning åberopade politiskt flyktingskap begärdes, att han själv styrkte sannolikheten av sitt påstående.

I ett par yttranden har ifrågasatts, att polismyndigheten alltid borde bibehållas vid rätten att avvisa sådana politiska flyktingar som äro lösdrivare eller brottslingar. *Överståthållarämbetet* har anmärkt, att förslaget ej angåve, hur det fall skulle behandlas, då beträffande vederbörande förelåge dels uppgift om politiskt flyktingskap och dels förhållanden, som avsåges i 19 och 20 §§ i gällande lag. Uttryckliga regler voro i detta avseende av nöden, detta med hänsyn ej blott till det materiella avgörandet utan även till gränsdragningen mellan socialstyrelsens och polismyndighetens prövningsrätt. *Länsstyrelsen i Uppsala län* har ifrågasatt om ej de fall, som avsåges i 19 § 1 och 3 styckena i gällande lag, alltid skulle kunna avgöras av polismyndighet. Beträffande dylika personer borde ett förebärande av politiska orsaker till deras vagabondering icke behöva föranleda omgång till socialstyrelsen.

I detta sammanhang må även nämnas, att i ett par yttranden berörts skyldighet för flykting att anmäla sig inom viss tid. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* har sålunda ifrågasatt, huruvida det icke rimligen kunde fordras av en person, som inkomme i Sverige och ville vistas här under åberopande av att han vore politisk flykting, att han inom skälig tid efter sin ankomst till landet hos polismyndighet gjorde anmälan om förhållandet. Det vore nämligen angeläget, att myndigheterna snarast möjligt sattes i stånd att upptaga frågan om utlännings egenskap av politisk flykting till prövning. *Chefen för generalstaben* har anfört, att det kunde vara att förvänta, att just bland flyktingarna kunde komma att finna sig personer, beträffande vilka anledning till misstanke förelåge och i fråga om vilka det vore av största vikt, att lagens bestämmelser vore fullt uttömmande. Möjligheter förefunnos visserligen att i tider av utrikespolitisk spänning skärpa och komplettera bestämmelserna, men dels vore ett dylikt förfaringsätt förenat med vissa svårigheter, dels förelåge redan under normala förhållanden behov av föreskrifter i fråga om flyktingskaps fastställande. Bestämmelser om att envar som icke åberopade flyktingskap skulle inom viss kort tid efter inresan göra anmälan härom borde därför inarbetas i lagen.

Vad beträffar bevisbördan i fråga om påstått flyktingskap ansluter jag *Departementets chefen.* mig till uppfattningen att icke alltför stränga krav böra ställas i avseende å

utlänningens bevisskyldighet i sådant hänseende. Det ligger ju i sakens natur, att fordran på en bevisning därutinnan måste för en flykting vara ganska betungande. Å andra sidan torde de fall, då påståendet saknar grund, mången gång vara så uppenbara, att olägenheterna av den av de sakkunniga föreslagna bevisregeln ingalunda komma att framträda i nämnvärd grad. Sålunda torde i fråga om lösdrivare och brottslingar i regel skäl föreligga till antagande att uppgifter om flyktingskap äro oriktiga. Jag har därför anslutit mig till de sakkunnigas ståndpunkt i denna del, och får jag tillika påpeka, att enahanda bevisregler böra gälla beträffande lämnade uppgifter om det land, varifrån flyktingen ankommit.

En föreskrift av innebörd att flykting inom viss kort tid skall göra sitt flyktingskap gällande ha de sakkunniga ansett ej böra ifrågakomma, enär en dylik föreskrift mången gång icke skulle kunna tillämpas utan att komma i strid med den humanitära uppfattning, som kommit till uttryck i eljest gällande asylprinciper. De sakkunniga ha emellertid framhållit, att enligt sakens natur ett påstående om flyktingskap, som framställes först efter en längre tids vistelse härstädes, förtjänar mindre tilltro och att presumptionen mot flyktingskap ökas i samma mån som den tidrymd förlänges under vilken utlänningen vistats här i riket utan att åberopa flyktingskap. Till dessa av de sakkunniga framhållna synpunkterna kan jag ansluta mig. Jag har alltså ej ansett någon bestämmelse av denna art böra upptagas i förslaget.

I fråga om den tid, inom vilken avvisning av utlänning från riket kan äga rum, ha de sakkunniga uttalat, att uttrycket 'vid ankomsten eller omedelbart därefter' kunde inrymma en tidrymd av högst åtta dagar. I några yttranden har hemställts, att ett förtydligande borde komma till uttryck i lagtexten.

Jag anser det emellertid vara mindre lämpligt att i lagen ange någon viss tid, inom vilken avvisning skall ske. Uppenbart synes emellertid vara att berörda uttryck icke kan givas en så vid tolkning som de sakkunniga antagit. I fråga om den tid, inom vilken socialstyrelsens beslut om avvisning skall meddelas, kunna inga regler givas. Det ligger emellertid i sakens natur att beslutet skall meddelas fortast möjligt. Att beträffande tidigare utvisad person inskränka rätten till avvisning endast till det fall att avvisningen kan ske redan vid ankomsten till riket, såsom för närvarande gäller, torde ej vara nödvändigt. Berörda undantagsbestämmelse har därför ansetts kunna utgå.

Med avseende å övriga stadganden i kapitlet må nämnas följande.

Den nuvarande bestämmelsen att polismyndighets beslut om avvisning skall gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär har bibehållits. Där emot torde en dylik regel icke böra gälla beträffande socialstyrelsens beslut. Besvärstiden vid klagan över polismyndighets avvisningsbeslut har nedsatts från trettio till åtta dagar. Vissa i 23 § av gällande lag upptagna bestämmelser om länsstyrelses skyldigheter med avseende å prövningen av dessa besvär ha såsom varande av rent administrativ natur ansetts böra utgå ur lagen. I

24 § av departementsförslaget har intagits en bestämmelse att, om svårighet möter för avvísingsbeslutets verkställande, polismyndigheten därom ofördörligen skall underrätta länsstyrelsen, som har att, där så finnes erforderligt, inhämta socialstyrelsens föreskrifter.

Utom de sakliga ändringarna ha i kapitlet vidtagits åtskilliga redaktionella jämkningar.

5 kap. Om utlännings förpassning ur riket.

Utöver vad jag i det föregående omnämnt angående förpassningsärendenas överflyttning till socialstyrelsen och om klagorätt i förpassningsärenden torde de ändringar, som departementsförslaget innefattar i förhållande till gällande lag, endast behöva motiveras i följande avseenden.

De sakkunnigas majoritet föreslogo med avseende å förpassningsinstitutet, att socialstyrelsens beslut om avslag på ansökan om uppehållstillstånd skulle innefatta förordnande om utlännings förpassning ur riket. I motiven uttalades, att detta naturligen icke skulle lägga hinder i vägen för den verkställande myndigheten att medgiva kort uppskov med beslutets verkställande, där så av särskilda anledningar kunde anses påkallat.

Två av de sakkunniga ansågo däremot, att beslutet om avslag på ansökan om uppehållstillstånd skulle innefatta föreläggande för utlännings att inom viss kortare tid avresa från riket, med förordnande tillika att han, därest han ej efterkomme föreläggandet, skulle förpassas.

I yttrandena äro meningarna på denna punkt delade.

Länsstyrelsen i Uppsala län tillstyrker uttryckligen majoritetsförslaget. *Kommerskollegium* har anfört, att det syntes vara en fråga av mera underordnad betydelse, huruvida beslutet skulle meddelas kategoriskt eller efter föreläggande. Kollegium, som utginge från att den expedition, varigenom socialstyrelsens beslut meddelades sökanden, komme att innefatta fullständig underrättelse om proceduren vid eventuell förpassning, hade för sin del icke något att erinra mot att sakkunnigmajoritetens förslag i denna del godtoges.

Länsstyrelserna i Hallands, Älvsborgs, Skaraborgs, Kopparbergs och Väster-norrlands län, socialstyrelsen och landsorganisationen samt några underordnade myndigheter ävensom flyktingsorganisationerna ha i princip uttalat sig för reservationen. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* har anfört, att då förpassningen innebure ett tvångsförfarande, som i sådana fall, varom här vore fråga, skäligen icke syntes böra komma till användning för såvitt icke utlännings visade tredska, anledning torde saknas att frångå den nuvarande ordningen med föreläggande som inledning till förpassningsproceduren. *Länsstyrelsen i Kalmar län* har anfört, att befogenheten för länsstyrelserna att meddela kort uppskov med verkställigheten, där så av särskilda anledningar kunde anses påkallat, ej kommit till uttryck i lagen. Under sådana omständigheter funne länsstyrelsen tveksamt, huruvida lagen verkligen kunde anses inrymma sådan befogenhet åt länsstyrelserna. Att länsstyrelserna erhöle en dylik befogenhet vore önskvärt. För att undanröja alla tvivel härutinnan

borde lämpligen ett tillägg göras till de föreslagna bestämmelserna i nu ifrågavarande hänseende. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* har ansett, att socialstyrelsens beslut om förpassning ur riket borde innefatta ett föreläggande för vederbörande att inom viss kortare tid avresa från riket. Dylikt föreläggande borde emellertid icke blott, såsom reservanterna föreslagit, stadgas i socialstyrelsens förpassningsförordnande vid avslag å utlännings ansökan om rätt att vistas här i riket utan även förekomma i fråga om socialstyrelsens förordnande om förpassning ur riket enligt första stycket i 26 § av lagförslaget (25 § i föreliggande förslag). Ett föreläggande av ovan angivet innehåll vore påkallat av praktiska skäl. Som bekant fogade sig flertalet utläningar, som fått ansökan om uppehållstillstånd avslagen, i vederbörande myndighets beslut och begåvo sig frivilligt ur landet.

Socialstyrelsen har gjort erinran mot de sakkunnigas förslag, att i förpassningsförordnande alltid skulle stadgas förbud för utläningen att återvända till Sverige med mindre han erhållit uppehållstillstånd, samt härom anfört:

Att avslag beträffande uppehållstillstånd obligatoriskt skulle medföra förbud för utläning att återvända hit, med mindre han före ankomsten till riket erhållit uppehållstillstånd, kunde vara ägnat att i vissa fall medföra mindre önskvärda konsekvenser. Såsom exempel kunde nämnas följande. En utländsk verkställare hade med vederbörligt tillstånd innehaft anställning här i landet. Emellertid bleve kompetent svensk arbetskraft tillgänglig för att fylla hans plats. Med anledning härav vägrades förlängning av arbetstillstånd och — i syfte att förebygga möjligheten till ett kringgående — jämväl av uppehållstillstånd. Utläningen avreste då själmant ur riket. Ett eller annat år därefter önskade utläningen göra en resa i Sverige i turistsyfte eller för att besöka här förvärvade vänner; han hade då — enligt förslaget — att för detta ändamål söka uppehållstillstånd. Med hänsyn till det anförda kunde frågasättas, om ej påföljden borde knytas till förpassningsbeslutet för det fall att ej annat av omständigheterna föranleddes.

*Departements-
chefen.*

I överensstämmelse med vad som uttalats i ett stort antal yttranden och föreslagits av två reservanter har jag ansett de sakkunnigas förslag om förpassning böra omarbetas, så att därav med tydlighet framgår, att möjlighet skall beredas utläningen att frivilligt avresa, och att sålunda verkställighet skall ske först om utläningen ej frivilligt avreser vid den fastställda tidens utgång. Socialstyrelsen bör emellertid ha möjlighet att i särskilda fall, såsom då utläningen är tagen i förvar, bestämma, att avresa skall ske ofördröjligen. Dessa regler synas böra gälla ifråga om samtliga fall, där förpassning kan ske.

Såsom socialstyrelsen påpekat kan de sakkunnigas förslag, att förpassningsbeslut alltid skall förbindas med återreseförbud därest ej i förväg uppehållstillstånd erhållits, i särskilda fall vara väl strängt. I all synnerhet gäller detta personer som tidigare länge vistats i landet. Det synes därför lämpligen böra föreskrivas, att undantag skall göras, där särskilda omständigheter föreligga. Sådana omständigheter torde kunna anses föreligga, exempelvis där avslagsbeslut i ärende angående uppehållstillstånd allenast avsett att hindra utläningen — jämte hans familj — att bosätta sig i riket men ej avsett att hindra honom från att för framtiden mera tillfälligtvis vistas här un-

der affärsresor eller liknande uppehåll till fullföljande av en legitim verksamhet, som han bedriver i landet och kanske bedrivit under en följd av år.

Slutligen må nämnas, att i överensstämmelse med vad en av de sakkunniga föreslagit och i flera yttranden tillstyrkts bestämmelse upptagits, att, om verkställighetshinder möter, ärendet skall underställas socialstyrelsen i stället för, såsom enligt gällande lag, Kungl. Maj:t. På socialstyrelsen skall sedan ankomma att, om så finnes påkallat, jämlikt 48 § överlämna ärendet till Kungl. Maj:t.

6 kap. Om utlännings utvisning från riket.

I detta kapitel ha i sak endast vidtagits smärre ändringar, men med hänsyn till att i gällande lag förekomma hänvisningar till åtskilliga bestämmelser i förpassningskapitlet, vilka enligt departementsförslaget skola utgå, har kapitlet måst i väsentliga delar omredigeras.

Med avseende å grunderna för utvisning har i 31 § fjärde momentet vidtagits den ändringen, att utvisning skall kunna ske jämväl av utlännings, som dömts till ungdomsfängelse eller tvångsuppfostran.

Att i utvisningsfall överlämna tveksamma verkställighetsfrågor till socialstyrelsen har ej ansetts böra stadgas utan böra dylika frågor, liksom enligt gällande bestämmelser, hänskjutas till Kungl. Maj:t.

7 kap. Ansvarsbestämmelser.

I de sakkunnigas förslag har i stället för de nu stadgade bötessatserna införts bestämmelse om dagsböter. Härutinnan har i några yttranden för sports tvekan.

Länsstyrelsen i Stockholms län har anfört, att för det fall att utlännings endast en kort tid vistats i riket, torde en rörande honom upprättad dagsbotsblankett mången gång ej komma att innehålla mycket, om ens något till ledning för bestämmande av dagsbotens belopp. Med hänsyn härtill ifrågasattes, huruvida icke nu gällande lags bestämmelser om böter att ådömas omedelbart i penningar borde bibehållas eller eventuellt båda bötessystemen införas att alternativt tillämpas. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* har ifrågasatt lämpligheten av att beträffande utlännings stadga dagsböter, då det komme att medföra stora svårigheter att verkställa erforderlig utredning angående utlännings ekonomiska förhållanden.

Gentemot vad sålunda anmärkts må framhållas, att då bötesmaximum i *Departementschefen.* samtliga nu gällande bestämmelser överstiger 300 kronor, redan för närvarande dagsböter skola ådömas. Att märka är vidare att flera av straffbestämmelserna gälla även svenska medborgare. Tillräckliga skäl att göra avvikelse från de sakkunnigas förslag i denna del ha därför icke ansetts föreligga.

I 40 § har straffet vid försvårande omständigheter skärpts, så att även fängelse i högst sex månader skall kunna ifrågakomma. En dylik skärpning

torde särskilt visa sig vara av behovet påkallad för att giva auktoritet åt de nya reglerna angående införande av särskilda villkor i uppehålls- och arbetstillstånd samt viseringar. Vidare har lagrummet gjorts tillämpligt även i fråga om utlännning, som söker hindra verkställighet av beslut angående hans avvisning, förpassning eller utvisning. Avsikten därmed är att åtkomma sådana fall, då t. ex. en utlännning i avsikt att förhindra hans avlägsnande ur riket river sönder sitt pass.

I kapitlet har dessutom i anslutning till nu berörda bestämmelser vidtagits en del andra ändringar.

8 kap. Särskilda bestämmelser.

Från gällande lag ha överflyttats 45, 47 och 49—51 §§, vilka emellertid betecknats såsom 50, 52 och 54—56 §§. I 50 § har en redaktionell jämkning vidtagits.

46—48 §§.

I dessa paragrafer ha upptagits de tidigare berörda bestämmelserna om den föreslagna nämnden, om besvärsmått över socialstyrelsens beslut och om underställningsrätten. Besvärerna synas böra handläggas i justitiedepartementet, men där fråga är om arbetstillstånd i samband med förpassning avgöras efter gemensam beredning med socialdepartementet. Enahanda regler böra tillämpas, då ärende överlämnas till Kungl. Maj:t jämlikt 48 §. Avser sådant ärende enbart arbetstillstånd, bör det handläggas i socialdepartementet.

I några yttranden ha uttalats önskemål med avseende å nämndens sammansättning. *Svenska arbetsgivareföreningen* har påyrkat, att i nämnden skulle finnas en representant för arbetsmarknaden. *Kommerskollegium* har funnit skäl tala för den av åtskilliga handelskamrar och Sveriges industriförbund uttalade uppfattningen att en av nämndens ledamöter borde vara väl förtrogen med näringslivets förhållanden. *De anställdas centralorganisation* har föreslagit en nämnd av fem ledamöter, av vilka två skulle representera arbetsgivare och arbetstagare. Även *kommittén för landsflyktiga intellektuella* har föreslagit en nämnd av fem ledamöter, av vilka åtminstone en skulle vara kvinna.

Jag ansluter mig i detta hänseende till de sakkunnigas förslag, att nämnden skall bestå av en innehavare av domarämbete, av en person som äger erfarenhet rörande internationella rättsfrågor och av en tredje person utan fastställda kvalifikationer. För varje ledamot bör finnas en eller två suppleanter. Även inom en sålunda begränsad nämnd torde kunna inrymmas representanter för de olika synpunkter som här böra bliva företrädda.

49 §.

Socialstyrelsen har påpekat att, oavsett den nya ordningen beträffande förpassningsinstitutet, styrelsen liksom hittills icke borde vara betagen rätten att på grundval av ny ansökan och däri uppgivna, tidigare icke framförda

vägande skäl frånträda redan fattat avslagsbeslut och bevilja fortsatt uppehållstillstånd. Styrelsens handläggning av dylika ärenden finge ej jämföras med ett dömande av en rättsfråga utan vore en lämplighetsprövning ur allmänt samhällseliga och mänskliga synpunkter.

I åtskilliga fall har det visat sig, att man icke kan verkställa ett beslut, som innefattar utlännings avvisning, förpassning eller utvisning, bl. a. av den anledningen att intet annat land vill mottaga honom. För närvarande får en sådan utlännings kvarstanna här tillsvidare, men han har alltid beslutet om sitt avlägsnande hängande över sig. I dylika fall synes emellertid Kungl. Maj:t, vare sig efter framställning av socialstyrelsen eller utan dylik framställning, böra äga rätt förklara, att beslutet icke skall lända till efterrättelse och i samband därmed meddela eller uppdraga åt socialstyrelsen att utfärda erforderliga uppehålls- och arbetstillstånd.

Departements-
chefen.

Såsom i socialstyrelsens yttrande framhållits, bör även för det fall att, efter det förpassningsbeslut meddelats, nya skäl yppats — vilka om de förut varit kända skolat påkalla annan utgång — möjlighet finnas att förordna att beslutet icke skall lända till efterrättelse. Sådan rätt lär emellertid böra vara förbehållen Kungl. Maj:t då beslutet, efter underställning eller besvär meddelats av Kungl. Maj:t. Har socialstyrelsen meddelat förpassningsbeslutet och klagan däröver ej förts, torde däremot befogenheten att häva beslutet böra tillkomma styrelsen. Innan socialstyrelsen meddelar förordnande här- om, synes emellertid utlänningsnämndens yttrande böra inhämtas.

Bestämmelser i nu ifrågasvarande hänseenden ha upptagits i förevarande paragraf.

51 §.

Enligt gällande lag är befälhavare å fartyg pliktig att, utan ersättning från statsverkets sida, återföra avvisad utlännings, som ankommit med fartyget, till det land, varifrån han medtagits, därest omständigheterna uppenbarligen voro sådana, att befälhavaren bort inse, att utlännings kunde komma att avvisas. Denna förpliktelse äger dock rum, endast om fartyget omedelbart eller inom närmaste tiden återvänder till nämnda land. Sistberörda förutsättning för skyldighetens inträdande har, enligt vad de sakkunniga uppgiva, mången gång medfört, att förpliktelsen icke kunnat utkrävas, utan har statsverket ofta fått vidkännas kostnaderna för utlännings återförande. Med anledning härav ha de sakkunniga föreslagit borttagande av denna förutsättning och att skyldigheten skall alternativt omfatta förpliktelse att ersätta statsverket dess kostnader för utlännings återsändande.

Detta förslag har föranlett en del uttalanden i yttrandena.

Kommerskollegium vill icke motsätta sig förslaget men uttalar sig för önskvärdheten av en undersökning beträffande möjligheterna att råda bot för den besvärande smygpassageraretrafiken. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* har ifrågasatt, om icke vederbörande rederi borde tillförbindas samma ersättningsskyldighet, därest denna icke fullgjordes av befälhavaren. *Poliskammaren i Göteborg* har ansett, att bestämmelsen borde formuleras så, att

ekonomiskt ansvar kunde avkrävas befälhavare jämväl för återtransport av fripassagerare, som genom bristande övervakning från befälhavarens sida kunnat undandölja sig ombord. Enär emellertid statslös fripassagerare i regel icke återinsläpptes i den stat, från vilken han kommit hit, torde kunna ifrågasättas, huruvida icke jämväl straffansvar borde utkrävas av befälhavare å svenskt fartyg, därest bristande tillsyn i förevarande hänseende kunnat konstateras.

Sveriges redareförening och *Sveriges fartygsbefälsförening* ha i ett gemensamt yttrande avstyrkt förslaget. Redan den nuvarande föreskriften ålade enligt föreningarnas förmenande befälhavaren alltför stora förpliktelser. Beträffande fartyg som förde ett stort antal passagerare vore det omöjligt för rederiet eller befälhavaren att vidtaga sådan undersökning, som vore ens tillnärmelsevis ägnad att ådagalägga, huruvida passagerarna kunde intrangeras bland den kategori personer, som enligt utlänningslagen kunde komma att avvisas. En dylik undersökning skulle säkerligen komma att ställa fartygets passageraretrafik i misskredit. Det vore icke heller med billighet överensstämmande att befälhavaren ålades bestrida kostnaderna för återförande av personer som i utländsk hamn smugit sig ombord å fartyget och där dolt sig. Det vore omöjligt för befälhavaren att genom bevakningsåtgärder i avgångs hamnen tillse, att sådana personer icke smögo sig ombord. Kostnaderna borde i dylika fall stanna å statsverket. Förekomsten av smygpassagerare hade särskilt under senare år blivit en allt svårare börda för fartygen. I många länder däribland Sverige kunde dylika personer i allmänhet icke åtalas för sin förseelse. Åstadkommandet av straffbestämmelser härför i så många länder som möjligt vore nödvändigt. Härutöver borde genom det allmännas försorg vidtagas åtgärder vilka möjliggjorde för befälhavaren att bliva befriad från utläningar, som honom ovetande smugit sig ombord på fartyget. Såsom förhållandena nu vore bleve befälhavaren i många fall nödsakad att under långa perioder medföra personerna i fråga ombord, enär de allra flesta länder icke tilläte, att de fördes i land. Befälhavaren borde få avlämna sådana personer till vederbörande polismyndighet, som sedermera hade att vidarebefordra dem till det land de tillhörde.

*Departements-
chefen.*

Med anledning av vad i dessa yttranden anförts vill jag först framhålla, att den föreslagna utvidgningen av stadgandet icke avser någon skärpning av befälhavarens tillsynsskyldighet, utan endast har till syftemål att förhindra kringgåendet av bestämmelsen om påföljd vid försummelse i angivna hänseende. Skyldigheten att svara för återförandet av en utlänning, som avvisas, bör föreligga oberoende av den omständigheten att fartyget omedelbart eller inom den närmaste tiden återvänder till det land, varifrån utläningen medförts. Med hänsyn till vad sålunda anförts anser jag mig kunna ansluta mig till de sakkunnigas förslag i denna del.

I vad mån även redaren skall vara ersättningskyldig torde få bedömas efter allmänna sjörättsliga regler. Att såsom i ett yttrande föreslagits införa straffansvar för befälhavaren för bristande tillsyn i förevarande hänseende torde icke böra ifrågakomma. De av föreningarna framhållna synpunkterna

angående smygpassagerare förtjäna däremot förvisso beaktande. Lösningen av dessa frågor förutsätter emellertid internationell samverkan och torde ej kunna ske i förevarande sammanhang.

53 §.

De sakkunniga ha föreslagit, att med polismyndighet i lagens mening skulle avses jämväl myndighet eller person, som av länsstyrelsen förordnats att fullgöra vad enligt lagen ålåg polismyndighet, ävensom polisman, som av polismyndighet förordnats att granska legitimationshandlingar och mottaga anmälningar, såvitt angår det lämnade uppdragets fullgörande.

I de sakkunnigas förslag har vidtagits en del ändringar med hänsyn till den nuvarande polisorganisationen, varjämte, i anledning av en anmärkning i yttrandena, polismyndighetens rätt att förordna passgranskare utvidgats till att omfatta även andra än polismän.

57 §.

I 57 §, som motsvarar 52 § i gällande lag, har i sista stycket gjorts ett tillägg, innebärande att Konungen skall äga förordna huru ersättning må bestämmas till biträde åt utlännning, som ej är på fri fot, vid besvär över utvisning eller över socialstyrelsens beslut.

Övergångsbestämmelserna.

De i 1927 års lag förekommande övergångsbestämmelserna ha i departementsförslaget medtagits, i den mån de fortfarande äga tillämpning. Det i tredje stycket av övergångsbestämmelserna till 1927 års lag förekommande stadgandet att uppehållsbok och arbetstillstånd som meddelats med stöd av före den 1 januari 1928 utfärdad författning skulle kunna återkallas av socialstyrelsen torde böra utgå. Enligt vad från socialstyrelsen inhämtats har stadgandet ej på många år tillämpats. Möjligheten att utvisa utlännningen kvarstår ju alltid.

I övergångsbestämmelserna har vidare till förebyggande av de olägenheter, som äro förknippade med att under sista året av lagens giltighetstid uppehålls- och arbetstillstånd måste givas allenast kort giltighet, intagits en bestämmelse att sådana tillstånd må beviljas jämväl för tid efter den 31 december 1942, dock ej längre än under ett år efter sistnämnda dag.

I enlighet med vad i det föregående anförts har jag låtit upprätta förslag till lag om utlännings rätt att här i riket vistas (*utlänningslag*).»

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över ifrågavarande lagförslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87

regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Tage Evers.

F ö r s l a g
till
L a g
om utlännings rätt att här i riket vistas (utlänningslag).

Härigenom förordnas som följer:

1 KAP.

Om utlännings inresa.

1 §.

Utlänning som ankommer till riket skall vara försedd med pass eller annan legitimationshandling, som enligt Konungens förordnande må gälla såsom pass.

Legitimationshandling skall vara försedd med påteckning av svensk myndighet (visering), där Konungen det förordnar, så ock i fall som avses i 28 § första stycket med bevis om uppehållstillstånd.

2 §.

Ämnar utlänning här i riket utöva verksamhet varför jämlikt 13 eller 14 § kan erfordras arbetstillstånd, skall bevis om sådant tillstånd finnas å legitimationshandlingen, såframt denna icke är försedd med visering som i 13 § sägs.

3 §.

Utlänning skall omedelbart vid sin ankomst till riket för polismyndighet i den ort, dit han från utlandet först anländer, uppvisa sin legitimationshandling ävensom meddela de upplysningar polismyndigheten begär; och är utlänning skyldig att på anfordran personligen inställa sig hos polismyndigheten.

2 KAP.

Om utlännings uppehåll i riket.

4 §.

Utlänning som uppehåller sig här i riket skall vara försedd med legitimationshandling som i 1 § sägs.

5 §.

De bestämmelser angående anmälningsskyldighet som för utlänningars övervakande må finnas nödiga meddelar Konungen.

6 §.

Det åligger utlänning att på kallelse personligen inställa sig hos polismyndighet för meddelande av upplysningar som angå hans vistelse här i riket, så ock att vid anfordran för polismyndighet eller polisman uppvisa sin legitimationshandling.

7 §.

Över tre månader äger utlänning icke uppehålla sig här i riket utan särskilt tillstånd (uppehållstillstånd), med mindre visering för honom fortfarande gäller; dock må utan sådant tillstånd utlänning som på grund av födseln varit svensk medborgare ävensom dennes make och ogifta barn i äktenskap under tjuguet år vistas härstädes intill sex månader från ankomsten.

8 §.

Upphållstillstånd meddelas av socialstyrelsen.

I ärende angående sådant tillstånd skall, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga, yttrande avgivas av länsstyrelsen i det län, där utlänningen vistas, eller, om han befinner sig utom riket, av svensk beskickning eller konsul, vilken är behörig meddela visering.

Upphållstillstånd skall meddelas för viss tid samt må förbindas med de förbehåll, som med hänsyn till vistelsens syfte och därmed sammanhängande omständigheter finnas påkallade.

Bevis om uppehållstillstånd skall tecknas å legitimationshandlingen.

9 §.

Vad i 8 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om beslut rörande förlängning av tiden för uppehållstillstånd.

10 §.

Vid bedömande såväl huruvida uppehållstillstånd skall meddelas eller tiden därför förlängas som ock vilken tid tillståndet eller förlängningen skall avse, skall skälig hänsyn tagas, förutom till omständigheterna i övrigt, särskilt till längden av den tid utlänningen utan längre avbrott vistats i riket.

11 §.

Klagan över beslut i ärende angående uppehållstillstånd är ej tillåten i annat fall än i 47 § sägs.

12 §.

Då utlänning avreser till utlandet, skall han för polismyndighet i den ort, där han lämnar riket, uppvisa sin legitimationshandling.

3 KAP.

Om utlännings rätt till arbetsanställning.

13 §.

Utlänning äger icke utan särskilt tillstånd (arbetstillstånd) här i riket antaga eller innehava anställning i annans tjänst (arbetsanställning), med mindre för honom gäller visering som innefattar tillstånd därtill.

Till arbetsanställning är ej att hänföra anställning i statens tjänst.

14 §.

Utan arbetstillstånd må utlänning ej heller här i riket utöva verksamhet som föranledes av anställning utomlands i annan egenskap än såsom handelsresande, med mindre för honom gäller visering som i 13 § sägs.

Vad nedan i denna lag stadgas om arbetsanställning skall äga motsvarande tillämpning i fråga om verksamhet som nu är sagd.

15 §.

Arbetstillstånd meddelas av socialstyrelsen.

I ärende angående sådant tillstånd skall socialstyrelsen, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga, inhämta utlåtande från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall innehavas, ävensom bereda sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att uttala sig.

Arbetstillstånd skall meddelas för viss tid och avse visst slag av arbete samt må förbindas med de villkor och föreskrifter som finnas erforderliga.

Bevis om arbetstillstånd skall tecknas å legitimationshandlingen.

16 §.

Vad i 15 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om beslut rörande förlängning av tiden för arbetstillstånd.

17 §.

Arbetstillstånd må, när särskilda skäl därtill föreligga, återkallas av socialstyrelsen.

18 §.

Klagan över beslut i ärende angående arbetstillstånd är ej tillåten i annat fall än i 47 § sägs.

4 KAP.

Om utlännings avvisning från riket.

19 §.

Utlänning som ankommer till riket må avvisas i följande fall:

1) om han är zigenare eller om han uppenbarligen har för avsikt att söka sitt uppehälle genom bettlande eller att under vandring från ort till annan vinna sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning;

2) om han har för avsikt att här i riket söka sitt uppehälle samt det skäligen bör antagas att han saknar möjlighet att här ärligen vinna sin försörjning;

3) om han varit dömd för förfalsknings-, tjuvnads- eller bedrägeribrott eller gjort sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt, utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt eller yrkesmässigt bedrivande av olovlig varuinförsel, samt det skäligen kan antagas att han skulle komma att här i riket fortsätta sådan brottslig eller osedlig verksamhet;

4) om han ej är försedd med legitimationshandling som i 1 § sägs;

5) om hans legitimationshandling icke är, där så erfordras, försedd med bevis eller visering som i 2 § sägs;

6) om han uraktlåter vad honom enligt 3 § åligger eller, vid fullgörande därav, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift;

7) om han tidigare blivit härifrån utvisad samt icke erhållit Konungens tillstånd att återvända, där sådant erfordras.

I fall varom ovan under 1) — 3) sägs må ej den avvisas som tidigare varit svensk medborgare; dock att den som vunnit medborgarskap i annat land må avvisas på sådan grund som i 3) sägs.

20 §.

Beslut om avvisning meddelas av polismyndighet, där ej fall föreligger som i andra stycket sägs.

Finner polismyndighet anledning till avvisning men påstår utlännen att han av politiska orsaker flytt från annat land och att han ankommit därifrån eller från land, varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till förstnämnda land, skall polismyndigheten, där ej med skäl kan antagas att påståendet är oriktigt, ofördröjligen göra anmälan hos socialstyrelsen, som beslutar om avvisning skall ske. I avvaktan på socialstyrelsens beslut äger polismyndigheten taga utlännen i förvar eller ställa honom under uppsikt.

21 §.

Polismyndighets beslut om avvissning skall meddelas vid utlänningens ankomst till riket eller omedelbart därefter.

22 §.

Beslut om avvissning skall innehålla de skäl å vilka beslutet grundas, och skall däri tillika givas till känna, om klagan över beslutet må föras och vad utlänningen har att iakttaga, där han vill föra sådan klagan. Beslutet skall tillställas utlänningen så fort ske kan.

23 §.

Vill utlänning klaga över beslut om avvissning som meddelats av polismyndighet, äger han hos länsstyrelsen anföra besvär, vilka skola ingivas till länsstyrelsen sist å åttonde dagen efter det beslutet tillställdes klaganden, denne likväl obetaget att på eget äventyr med posten till länsstyrelsen insända besvären så tidigt, att de dit inkomma inom nämnda tid. Över länsstyrelsens beslut må klagan ej föras.

Klagan över socialstyrelsens beslut i ärende angående avvissning är ej tillåten i annat fall än i 47 § sägs.

Beslut om avvissning, som meddelats av polismyndighet, skall gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

24 §.

Avvisad person skall, så snart ske kan, genom polismyndighetens försorg föras ur riket; och bör den avvisade befordras till det land varifrån han hit ankommit, om ej annat föränledes av särskilda skäl, såsom att landet är avlägset, eller att han utvisats eller av politiska orsaker flytt därifrån, eller att han kan antagas där icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till land varifrån han av politiska orsaker flytt.

Kan avvissning ej verkställas genast, må, intill dess sådant kan ske, polismyndigheten taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för beslutets verkställande, skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta länsstyrelsen, som har att, där så finnes erforderligt, i ärendet göra anmälan hos socialstyrelsen.

5 KAP.**Om utlännings förpassning ur riket.****25 §.**

Saknar utlänning legitimationshandling som i 1 § sägs, eller kvarbliver han efter utgången av den tid han äger rätt att vistas här i riket utan att hava sökt förlängning av nämnda tid, må socialstyrelsen meddela förordnande, att han ofördröjligen eller inom viss tid skall avresa från riket vid äventyr att han, därest han ej avreser, skall förpassas ur riket (förpassningsbeslut).

Har socialstyrelsen meddelat beslut varigenom utlännings ansökan om rätt att vistas här i riket avslagits, skall beslutet, där utlännings befinner sig här i riket, tillika innehålla förpassningsbeslut.

26 §.

Socialstyrelsen må jämväl, då särskilda skäl därtill äro, meddela förpassningsbeslut beträffande utlännings, som i annat avseende än varom i 25 § är fråga uraktlåter att ställa sig till efterrättelse vad i denna lag eller med stöd därav blivit i författning eller eljest föreskrivet, eller som mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende, varom är stadgat i denna lag eller i författning som med stöd därav utfärdats.

Vid bedömande huruvida förpassningsbeslut enligt denna paragraf bör meddelas skall skälig hänsyn tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid han vistats här i riket.

27 §.

Finner länsstyrelse, efter framställning av polismyndighet eller eljest, anledning till utlännings förpassning ur riket föreligga, skall länsstyrelsen där- om göra anmälan hos socialstyrelsen. I sammanhang med sådan anmälan äger, när omständigheterna därtill föranleda, länsstyrelsen förordna, att utlännings skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

Har polismyndighet gjort framställning om förpassning och finnes skäli- gen kunna befaras att utlännings avviker, må polismyndigheten taga ho- nom i förvar eller ställa honom under uppsikt; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta länsstyrelsen.

28 §.

Förpassningsbeslut skall, där ej särskilda omständigheter föreligga, inne- hålla förbud för utlännings att återvända till riket, med mindre han, där vi- sering ej erfordras, före ankomsten till riket erhållit uppehållstillstånd.

Förpassningsbeslut skall innehålla de skäl å vilka beslutet grundas, och skall däri tillika givas till känna, om klagan över beslutet må föras och vad utlännings har att iakttaga, där han vill föra sådan klagan. Beslutet skall tillställas utlännings så fort ske kan.

Klagan över förpassningsbeslut är ej tillåten i annat fall än i 47 § sägs.

29 §.

Utlännings som må klaga över förpassningsbeslut äger, där han så önskar, dock tidigast å andra dagen efter det beslutet tillställdes honom, inför läns- styrelsen eller magistrat eller i vittens närvaro inför tillsyningsman eller före- ståndare vid häkte, ordförande i magistrat, polismästare eller landsfogde av- giva förklaring att han åtnöjes med beslutet. Om förklaring, som ej avgivits inför länsstyrelsen, skall denna ofördröjligen underrättas.

Förklaring varom nu är sagt må ej återtagas.

30 §.

Förpassning verkställes genom länsstyrelsens försorg.

Utlänningen bör befordras till sitt hemland, om ej annat föränledes av särskilda skäl, såsom att landet är avlägset eller att han av politiska orsaker flytt därifrån. Kan utlänningen ej befordras till sitt hemland eller kan detta ej utrönas, bör han befordras till det land varifrån han inkommit i riket, såvitt ej sådana skäl däremot föreligga, som nyss nämnts, eller han utvisats från det landet eller han kan antagas där icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till land varifrån han av politiska orsaker flytt.

Kan förpassning ej genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, länsstyrelsen förordna, att utlänningen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för beslutets verkställande, skall länsstyrelsen i ärendet göra anmälan hos socialstyrelsen.

6 KAP.

Om utlännings utvisning från riket.

31 §.

Länsstyrelse må meddela förordnande om utvisning från riket av följande utlänningar, nämligen:

1) zigenare ävensom den som beträdes med lösdriveri eller bettlande, så ock den som under vandring från ort till annan söker sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning;

2) den som gör sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt;

3) den som inom loppet av de närmast förflutna två åren här i riket genom utslag, som äger laga kraft, dömts för gårdfarihandel eller biträdande vid dylik handel eller för förbrytelse mot gällande bestämmelser om tillverkning av brännvin eller försäljning av vin eller spritdrycker eller olovlig befattning i andra fall med sådana drycker eller eljest för olovlig varuinförsel eller för det han utan vederbörligt tillstånd här i riket under kringresande eller kringvandrande idkat hantverk eller annan hantering;

4) den som här i riket genom utslag, som äger laga kraft, blivit för annat brott än ovan avses dömd till straffarbete, till fängelse ej under sex månader, till ungdomsfängelse eller till tvångsuppfostran, allt såframt brottets beskaffenhet föranleder till antagande att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet; dock att utvisning för det brott ej må ske, där ej förhör som i 32 § sägs i ärendet hållits innan sex månader förflutit från det han efter utståndet straffarbete eller fängelse blivit frigiven eller ock efter ungdomsfängelse eller tvångsuppfostran blivit utskreven;

5) den som inom loppet av de närmast förflutna fem åren utom riket undergått honom omedelbart ådömt frihetsstraff för brott varför enligt gällande lag om utlämning av förbrytare utlämning må ske.

Vid bedömande huruvida utvisning bör äga rum skall skälig hänsyn tagas till utlänningsens levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid han vistats här i riket. Har den som gjort sig skyldig till brott, varom i denna paragraf under 3) eller 4) är fråga, under de före brottets begående närmast förflutna fem åren haft fast bostad här i riket, må han ej för det brott utvisas, där ej synnerliga skäl därtill äro.

Om hemsändande av utlännings som faller fattigvården till last är särskilt stadgat.

32 §.

Uppstår fråga om utlännings utvisning av anledning som i 31 § sägs, skall länsstyrelsen föranstalta därom att utlänningsen, så snart ske kan, inställas till förhör inför länsstyrelsen; dock må, där utlännings förvaras i kronohäkte som står under lagfaren tillsyningsmans uppsikt, förhöret efter länsstyrelsens beprövande kunna hållas av tillsyningsmannen.

När omständigheterna därtill föranleda, må länsstyrelsen förordna att utlänningsen skall tagas i förvar.

Vid förhör varom nu är sagt äger utlänningsen, där han så äskar, åtnjuta hjälp. Är han icke på fri fot och säger han sig ej själv kunna anskaffa biträde, skall länsstyrelsen förordna lämplig person att biträda honom.

Över förhöret skall föras protokoll; och skall noggrann utredning företagas om alla de omständigheter som kunna inverka å ärendets utgång.

Ärende angående utlännings utvisning skall utan dröjsmål företagas till avgörande. Där fråga är om utlännings, som undergår honom omedelbart ådömt frihetsstraff, skall iakttagas att, såframt ej särskilda hinder möta, ärendet hos länsstyrelsen bringas till slut så tidigt att, där till utvisning dömes, densamma kan verkställas omedelbart efter strafftidens utgång.

33 §.

Finner polismyndighet anledning till utlännings utvisning föreligga på grund av stadgande i 31 §, skall anmälan därom göras hos länsstyrelsen. Kan det skäligen befaras att utlänningsen avviker, må polismyndigheten taga honom i förvar; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta länsstyrelsen.

34 §.

Utslag varigenom dömes till utvisning skall innehålla förbud för utlänningsen, vid äventyr som i 42 § sägs, att utan Konungens tillstånd återvända till riket; och skall länsstyrelsen i utslaget giva till känna vad utlänningsen har att iakttaga, där han vill söka ändring i utslaget, samt tillställa honom skriftligt utslag så fort ske kan. Är utlänningsen tillstädes, skall utslaget muntligen avkunnas för honom.

35 §.

Vill den som genom länsstyrelsens utslag förklarats skola utvisas överklaga utslaget, äger han sist å åttonde dagen efter det utslaget avkunnades för ho-

nom eller, om det ej avkunnats, annorledes delgavs honom till länsstyrelsen ingiva sina till Konungen ställda besvär, dock att, där klaganden förvaras i häkte, besvären må inom tid som nyss är sagd ingivas till tillsyningsmannen vid häktet. Tillsyningsmannen är pliktig att ofördröjligen insända besvären till länsstyrelsen. Vill utlänning som icke är på fri fot anföra besvär, åligger det länsstyrelsen eller tillsyningsman vid häkte att tillse att utlänningen därvid ej saknar nödigt biträde.

Inkomna besvär skall länsstyrelsen, så fort ske kan, jämte eget utlåtande och övriga till ärendet hörande handlingar insända till nedre justitierevisionen.

36 §.

Beträffande förklaring att utlänning åtnöjes med länsstyrelses utslag i ärende rörande utvisning skall vad i 29 § stadgas äga motsvarande tillämpning. Utvisning verkställs genom länsstyrelsens försorg.

Utlänningen bör befordras till sitt hemland, om ej annat föranledes av särskilda skäl, såsom att landet är avlägset eller att han av politiska orsaker flytt därifrån. Kan utlänningen ej befordras till sitt hemland eller kan detta ej utrönas, bör han befordras till det land varifrån han inkommit i riket, såvitt ej sådana skäl däremot föreligga som nyss nämnts, eller han utvisats från det landet eller han kan antagas där icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till land varifrån han av politiska orsaker flytt.

Kan utslaget ej genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, länsstyrelsen förordna, att utlänningen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för utslagets verkställande, skall länsstyrelsen i ärendet göra anmälan hos Konungen.

37 §.

Där sådant av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse finnes påkallat, må Konungen förordna om utvisning av utlänning som i riket vistas. Uppstår fråga om utvisning efter ty nu är sagt, förordnar Konungen att förhör i ärendet skall hållas inför länsstyrelse; och gäller i fråga om sådant förhör vad i 32 § tredje och fjärde styckena är stadgat. När omständigheterna därtill föranleda, må utlänningen tagas i förvar.

I fråga om verkställighet av beslut om utvisning varom i denna paragraf sägs, äger Konungen förordna efter omständigheterna; dock må ej utlänningen befordras till land varifrån han av politiska orsaker flytt eller till land varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till förstnämnda land.

38 §.

Finner länsstyrelse anledning till utlännings utvisning jämlikt 37 § föreligga, skall länsstyrelsen därom göra anmälan hos Konungen. I sammanhang med sådan anmälan äger, när omständigheterna därtill föranleda, länsstyrelsen förordna, att utlänningen skall tagas i förvar.

7 KAP.

Ansvarsbestämmelser.

39 §.

Uraktlåter någon att fullgöra anmälningsskyldighet som är stadgad i denna lag eller i författning som med stöd därav utfärdats, straffes med dagsböter.

Överträder utlänning vad i 13 eller 14 § är stadgat, straffes likaledes med dagsböter.

Till enahanda straff är ock den förfallen, som anställer utlänning i sin tjänst, utan att denne jämlikt 13 § är berättigad antaga anställningen.

40 §.

Uraktlåter utlänning i annat avseende än varom i 25 och 39 §§ är fråga att ställa sig till efterrättelse vad i denna lag stadgas eller med stöd därav blivit i författning eller eljest föreskrivet, eller söker utlänning hindra verkställighet av beslut angående hans avvissning, förpassning eller utvisning, straffes med dagsböter eller, där omständigheterna äro försvårande, med fängelse i högst sex månader.

Lämnar någon mot bättre vetande oriktig uppgift vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende varom är stadgat i denna lag eller i författning som med stöd därav utfärdats, straffes såsom i första stycket sägs.

41 §.

Förhjälper någon utlänning att inkomma i riket, ehuru denne ej innehar legitimationshandling som i 1 § sägs, straffes med dagsböter.

42 §.

Har utlänning som blivit härifrån utvisad återvänt utan att han därtill erhållit Konungens tillstånd, där sådant erfordras, straffes med fängelse i högst sex månader. Sedan utlänningen undergått straff, skall han omedelbart föras ur riket; och skall därvid förfaras enligt de i 36 § angivna grunder.

Den som skäligen misstänkes för brott varom i denna paragraf sägs skall tagas i häkte.

43 §.

Den som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse varom förmäles i 39—41 §§, fortsätter samma förseelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits fällas till särskilt ansvar; dock att fängelsestraff ej må överstiga ett år.

44 §.

Förseelse varom i denna lag är fråga åtalas av allmän åklagare.

Åtal för förseelse som i 39 eller 41 § sägs anhängiggöres vid polisdomstol,

där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

Åtal jämlikt 40 eller 42 § anhängiggöres vid allmän domstol.

45 §.

Böter som ådömas enligt denna lag tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

8 KAP.

Särskilda bestämmelser.

46 §.

Innan socialstyrelsen meddelar avvísings- eller förpassningsbeslut eller ock beslut i ärende, som avser arbetstillstånd för ett större antal utlänningar eller som kan antagas vara av synnerlig betydelse utöver det föreliggande fallet, skall yttrande inhämtas från en nämnd bestående av tre ledamöter (utlänningsnämnden).

Utan hinder av vad i första stycket stadgas må dock, där ärendet är av synnerligen brådskande natur, socialstyrelsen i ärendet meddela beslut utan att yttrande inhämtats från nämnden; dock skall beslutet snarast möjligt anmälas för nämnden.

Socialstyrelsen må jämväl i andra ärenden än i första stycket sägs inhämta nämndens yttrande.

Ledamöterna av nämnden jämte högst två suppleanter för var och en av dem utser Konungen för viss tid, högst tre år. Av ledamöterna skall en vara innehavare av domarämbete och en äga erfarenhet rörande internationella rättsfrågor. Suppleant för ledamot skall uppfylla de för ledamoten stadgade behörighetsvillkoren.

I socialstyrelsens protokoll skall nämndens yttrande antecknas, så ock särskild mening som yppats av någon dess ledamot.

47 §.

Över socialstyrelsens avvísings- eller förpassningsbeslut så ock över styrelsens beslut i ärende angående uppehålls- eller arbetstillstånd, som tillika innehåller förpassningsbeslut, må klagan föras, där antingen utlänningsnämnden eller någon dess ledamot yppat avvikande mening eller ock beslutet meddelats utan att yttrande inhämtats från nämnden.

Klagan föres hos Konungen genom besvär, som skola sist å åttonde dagen efter det beslutet tillställdes utlännningen ingivas till justitiedepartementet. Besvären må ock inom tid som nu är sagd ingivas till länsstyrelse eller, där klaganden förvaras i häkte, till tillsyningsmannen vid häktet. Tillsyningsmannen är pliktig att ofördröjligen insända besvären till länsstyrelsen. Vill utlänningsmannen som icke är på fri fot anföra besvär, åligger det länsstyrelsen eller

tillsyningsman vid häkte att tillse att utlänningen därvid ej saknar nödigt biträde. Inkomna besvär skall länsstyrelsen så fort ske kan insända till justitiedepartementet.

Besvär må på klagandens eget äventyr med posten insändas, med iakttagande av att de skola vara departementet eller länsstyrelsen tillhanda före utgången av den tid som nyss stadgats.

48 §.

Socialstyrelsen äger, om den finner särskilda skäl därtill föreligga, överlämna ärende till Konungens avgörande.

Sådant överlämnande skall ske, såframt utlänningsnämnden i sitt yttrande därom hemställt.

49 §.

Kan beslut om utlännings avvisning, förpassning eller utvisning icke verkställas, eller yppas efter det Konungen meddelat eller fastställt förpassningsbeslut nya skäl, må Konungen förordna, att beslutet icke skall lända till efterrättelse, ävensom meddela de föreskrifter med avseende å utlännings uppehåll i riket, som kunna prövas erforderliga, eller ock uppdraga åt socialstyrelsen att meddela sådana föreskrifter.

Har socialstyrelsen meddelat förpassningsbeslut, över vilket klagan ej förts, och hava nya skäl i ärendet yppats, må styrelsen efter utlänningsnämndens hörande förordna, att beslutet icke skall lända till efterrättelse.

50 §.

Vidtages mot utlämning åtgärd varom i 4, 5 eller 6 kap. eller 7 kap. 42 § sägs, är han skyldig gälda kostnaden för sitt befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

51 §.

Har utlämning varom i 19 § sägs med fartyg ankommit till riket och voro omständigheterna uppenbarligen sådana att befälhavaren bort inse att utlämningen kunde komma att härifrån avvisas, är befälhavaren, om sådan åtgärd vidtages, pliktig att utan ersättning från statsverkets sida återföra honom till det land varifrån han medtagits, eller ock ersätta statsverket kostnaderna för hans återsändande till nämnda land.

52 §.

Den som låtit till riket införskaffa utlämning för att anställa honom i sin tjänst, är pliktig, där utlämningen avvisas eller ur riket förpassas på grund därav att han ej jämlikt 13 § är berättigad antaga arbetsanställningen, att ersätta statsverket kostnaden för utlämningens befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

53 §.

Med polismyndighet avses i denna lag i Stockholm chefen för kriminalavdelningen och i övriga städer samt å landet vederbörande polischef ävensom såväl i stad som å landet annan, vilken av länsstyrelsen särskilt förordnats att fullgöra vad enligt denna lag åligger polismyndighet, så ock den som av polismyndigheten förordnats att granska legitimationshandlingar och mottaga anmälningar, den sistnämnde dock endast såvitt angår fullgörande av det lämnade uppdraget.

54 §.

I händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövas erforderligt, äger Konungen, med avseende å utlännings rätt att inkomma eller uppehålla sig i riket eller att vistas å viss ort inom riket, meddela de särskilda bestämmelser som må finnas nödiga.

I fall varom i denna paragraf sägs må Konungen i fråga om utlännings avvisning, förpassning ur riket eller utvisning förordna efter omständigheterna.

55 §.

Å främmande makters i Sverige anställda diplomatiska och avlönade konsulära tjänstemän samt deras familjer och betjäning äga bestämmelserna i denna lag tillämpning allenast i den mån Konungen förordnar.

Denna lag avser ej främmande makters kurirer, utan gälla om dem de föreskrifter Konungen meddelar.

56 §.

Konungen äger att under de särskilda villkor som prövas nödiga i visst fall, eller mera stadigvarande för vissa grupper av utlänningar, medgiva undantag från stadgandena i 1—4, 7, 13 och 14 §§, dock att utlänning över sexton år städse skall vara pliktig att vid sin ankomst till riket meddela de upplysningar polismyndigheten begär.

Rätten att i visst fall medgiva undantag från stadgandena i 2, 13 och 14 §§ må efter Konungens bemyndigande utövas av socialstyrelsen.

57 §.

Närmare föreskrifter angående pass samt angående visering och vad därmed äger sammanhang meddelar Konungen.

Likaledes utfärdar Konungen de närmare föreskrifter som i övrigt erfordras för tillämpningen av denna lag samt med avseende å verkställighet av avvisning, förpassning eller utvisning.

Huru ersättning åt biträde, varom i 32, 35 eller 47 § sägs, eller åt tolk må bestämmas, därom förordnar ock Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1938 och gäller till och med den 31 december 1942. I fråga om sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse som i lagen avses, skall vad där är stadgat om ådömande av ansvar fortfarande gälla.

Uppehållsbok och arbetstillstånd som meddelats med stöd av före den 1 januari 1928 gällande författning skola vara gällande under den tid, för vilken de utfärdats. Har utlänning hit inkommit före utgången av februari månad 1927 och erfordrades enligt äldre författning för hans rätt att vistas härstädes icke visering eller uppehållsbok, skall vad i 2 kap. stadgas om skyldighet att vara försedd med uppehållstillstånd icke äga tillämpning i fråga om sådan utlänning. Utlänning, som den 1 januari 1928 innehade arbetsanställning utan att enligt äldre författning visering eller arbetstillstånd erfordrades, skall anses hava erhållit arbetstillstånd gällande tills vidare.

Uppehålls- eller arbetstillstånd må meddelas även för tid efter den 31 december 1942, dock ej längre än för högst ett år efter sistnämnda dag.

Är ärende anhängiggjort hos myndighet före den 1 januari 1938, skall det behandlas enligt äldre lag.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 16 mars 1937.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet AFZELIUS,
regeringsrådet ASCHAN,
justitieråden FORSBERG,
SANDSTRÖM.

Enligt lagrådet den 10 mars 1937 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 26 februari 1937, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om utlännings rätt att här i riket vistas (utlänningslag)*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren Olof Thulin.

Lagrådet yttrade:

I fråga om lagens giltighetstid åberopar lagrådet i allo det uttalande, som därutinnan gjordes av lagrådet i yttrande den 8 december 1931 (jfr sakkunnigbetänkandet s. 62) över då föreliggande förslag till lag i detta ämne. De skäl, vilka därvid anfördes för att låta tidsbegränsningen bortfalla, göra sig tydligen än starkare gällande sedan behovet av en sådan lagstiftnings upprätthållande i alla dess delar blivit yttermera bestyrkt under en avsevärd tid. I likhet med de sakkunniga anser lagrådet detta spörsmål äga en principiell betydelse, vilken icke bör underskattas, och finner ej heller eljest tillräcklig orsak föreligga att åt denna lagstiftning giva allenast provisorisk giltighet.

Lagrådet anser nödvändigt framhålla, att den tid, som för avgivande av yttrande över förslaget kunnat stå lagrådet till buds, blivit med hänsyn till angelägenheten att undvika försenad riksdagsbehandling synnerligen knapp. Den granskning, som under dessa förhållanden kunnat äga rum, har föranlett efterföljande uttalanden i fråga om särskilda delar av förslaget.

20 §.

Justitierådet Sandström, med vilken *justitierådet Afzelius* instämde:

Såsom i remissprotokollet i anslutning till de sakkunnigas uttalanden framhållits, kan flyktingsproblemet icke bedömas uteslutande ur humanitära syn-

punkter; en avvägning måste ske mellan å ena sidan hänsyn av detta slag, därvid särskilt borde beaktas de risker den enskilde flyktingen löpte vid ett återsändande till hemlandet, samt å andra sidan de olägenheter härvaron av viss flykting eller ett avsevärt större antal flyktingar kunde vålla riket. Det är naturligt att i sistnämnda hänseende särskild uppmärksamhet måste ägnas förhållandena å arbetsmarknaden. Därest asylrätt lämnas en flykting, måste också tillses, att han, då så erfordras, kan erhålla arbete för att försörja sig.

Ehuru ett av syftmålen med det förevarande lagförslaget torde vara att mera än i gällande lag tillgodose asylrättens krav, har på grund av anförda omständigheter några materiella bestämmelser om denna icke kunnat meddelas. En persons egenskap av flykting skall enligt förslaget såsom hittills endast utgöra en av de omständigheter, som tagas i betraktande vid avgörande av fråga om hans rätt att vistas i riket. Hänsynstagande till asylrätten framträder huvudsakligen däri att ett särskilt förfarande för behandling av vissa flyktingsfrågor anordnas. Den grundläggande bestämmelsen härutinnan kan sägas vara den i andra stycket av denna paragraf förekommande som avser att i visst fall förbehålla socialstyrelsen avgörandet av fråga om flyktings avvisning från riket. Fallet beskrives så att utlänning påstår att han av politiska orsaker flytt från annat land och att han ankommit därifrån eller från land, varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till förstnämnda land, samt att ej med skäl kan antagas att påståendet är oriktigt.

Mot den uppställda bevisregeln är måhända i och för sig icke så mycket att invända. Det ligger i sakens natur att stränga juridiska beviskrav icke kunna upprätthållas i fråga om flyktingskap, därest asylrätten skall få något värde. Huruvida bevisregeln utformas så som i förslaget eller — vilket kanske principiellt vore riktigare och vanligen sker i utlandet när undantagsvis sådana regler där förekomma — så att flyktingen skall göra sitt påstående troligt torde också i praktiken spela mindre roll. Emellertid måste lämpligheten av att i lagen upptaga en sådan regel som förslagets sättas i fråga. Den måste anses inbjuda till försök att simulera flyktingskap för att inkomma i riket. Att skilja mellan simulanten och den verkliga flyktingen torde ofta nog erbjuda svårigheter, och även om detta skulle vara möjligt, måste under alla förhållanden befaras ett större tillopp av icke önskvärda utläningar. Det synes också onödigt att inskriva regeln i lagen. Tillämpningen blir dock till sist en omdömesfråga. Vad som åsyftats torde hava varit att i fall, då uppgifterna om flyktingskapet äro av beskaffenhet att väcka tvekan huruvida avvisning skall beslutas, ett hänskjutande till socialstyrelsen skall äga rum. Det synes vara tillräckligt att detta kommer till uttryck i lagen.

Det kan beträffande ifrågavarande stadgande vidare sättas i fråga huruvida det är lämpligt att beskriva politisk flykting på ett sätt vilket framstår såsom ett försök att definiera begreppet och huruvida man icke i stället bör hänföra sig till det vanliga språkbrukets uttryck politisk flykting. Detta uttryck torde — utan att giva anledning till icke avsedd tolkning — lika väl

som den i lagen använda beskrivningen tillåta ett hänsynstagande till de nya förhållanden som uppkommit eller kunna uppkomma på området.

22 §.

Lagrådet:

Enligt såväl 1914 års lag som gällande lag skall till utlänningsöverlämnas skriftligt besked angående avvsningsbeslut. Dylikt besked bör tillställas utlänningsöverlämningsmyndigheten samtidigt med att beslutet kungöres honom. Anledning lär saknas att icke här upptaga en tydlig bestämmelse av detta innehåll, helst som besvärstiden enligt förslaget skall förkortas från trettio till åtta dagar.

23 §.

Lagrådet:

Finner länsstyrelsen vid prövning av besvär, varom här är fråga, att avseende bort fästas vid utlänningsuppdrag att han är politisk flykting, lär länsstyrelsen hava att med undanröjande av polismyndighetens beslut överlämna handlingarna i målet till socialstyrelsen för prövning av frågan om avvsningsbeslut. Föreskrift härom torde lämpligen kunna upptagas i förevarande paragraf.

24 §.

Lagrådet:

Det i andra styckets andra punkt upptagna stadgandet att länsstyrelsen har att, där så finnes erforderligt, i avvsningsärenden göra anmälan hos socialstyrelsen synes hava avfattats efter förebild av bestämmelser i 1914 års lag och nu gällande lag av innehåll att länsstyrelse i vissa fall har att göra anmälan hos Kungl. Maj:t. Enligt sistnämnda bestämmelser har länsstyrelsen tydligen att avvakta Kungl. Maj:ts beslut eller vidare föreskrifter. Men då socialstyrelsen icke är chefsmyndighet för länsstyrelsen, blir i förhållandet mellan dem ett sålunda formulerat stadgande till sin innebörd oklart. Med det uttryckssätt, som användes i förslaget, måste ordalagen anses närmast häntyda på att i här avsett fall socialstyrelsen övertager beslutanderätten och att länsstyrelsen således genom sin anmälan skilt sig från ärendet. Enligt remissprotokollet åsyftas emellertid, att länsstyrelsen skall »inhämta socialstyrelsens föreskrifter», varav torde följä att länsstyrelsen har att meddela beslut i överensstämmelse med dessa instruktioner. Lämpligheten av ett stadgande med sådant innehåll måste ifrågasättas. Därest dylikt ärende, som avser endast verkställighet av avvsningsbeslut, anses icke kunna avgöras av länsstyrelsen, eventuellt efter inhämtande av yttrande från socialstyrelsen, synes prövningen böra ankomma å sistnämnda myndighet. I varje fall bör genom ändrad lydelse av lagtexten tydligt angivas vilkendera myndigheten här skall hava avgöranderätten.

27 §.

Lagrådet:

Uttrycket »göra anmälan» i första stycket torde lämpligen kunna utbytas mot »underrätta».

30 §.

Lagrådet:

Med avseende å det i tredje styckets andra punkt förekommande uttrycket »göra anmälan» hänvisas till yttrandet vid 24 §.

46 och 47 §§.

Lagrådet:

Beträffande behandlingen i socialstyrelsen av vissa ärenden rörande lagens tillämpning samt överklagande av socialstyrelsens beslut och den väsentligen därav betingade kompetensfördelningen mellan socialstyrelsen och Kungl. Maj:t utgår förslaget från att vid socialstyrelsens sida skall ställas ett av tre personer bestående råd (utlänningsnämnden), vars yttrande skall inhämtas i vissa viktigare ärenden (46 §). Klagan över styrelsens avvísings- och förpassningsbeslut så ock över styrelsens beslut i ärende angående uppehålls- eller arbetstillstånd, som tillika innehåller förpassningsbeslut, skall få föras, där antingen utlänningsnämnden eller någon dess ledamot kommit till annan mening än styrelsen eller ock beslutet meddelats utan att yttrande inhämtats från nämnden (47 §). Socialstyrelsen skall dessutom, om den finner särskilda skäl därtill föreligga, kunna överlämna ärende till Kungl. Maj:ts avgörande, och sådant överlämnande skall ske, såframt utlänningsnämnden i sitt yttrande hemställt därom (48 §).

Nämnden har i lagen betecknats såsom en rådgivande institution men lär med hänsyn till den faktiska ställningen och även till särskilda befogenheter komma att i verkligheten öva ett bestämmande inflytande på den ansvariga myndighetens beslut. Betecknande för den ställning som tillämnats nämnden är bestämmelsen att styrelsen skall vara skyldig att till Kungl. Maj:t överlämna ett ärende därest nämnden i sitt yttrande hemställer därom. En anordning av denna beskaffenhet torde strida mot grundläggande principer inom svenskt förvaltningsväsen och kan icke undgå att väcka starka betänkligheter.

Även det praktiska värdet av anordningen kan sättas i fråga. Ett av de väsentliga syftena med nämnden torde hava varit att undvika en allmän besvärsmålsrätt till Kungl. Maj:t och att sålunda inskränka antalet besvärsmål. Det måste emellertid anses osäkert om detta syfte uppnås i avsedd utsträckning. Även med förslagets anordning torde man hava att räkna med ett avsevärt antal besvärsmål, och det kan därvid förutses att de ärenden i vilka klagan medges komma att tillhöra de mera svårbedömda.

Om sålunda anordningen med utlänningsnämndens inrättande icke kan anses tillfredsställande, synes detsamma ej mindre gälla den därav föranledda gränsdragningen för Kungl. Maj:ts befattning med frågorna. En inskränkt

besvärsrätt skapas, men den måste sägas inträda på ett jämförelsevis slumpartat sätt och torde komma att verka tämligen ojämnt. Besvärsrätt komme att, oavsett frågornas art, föreligga huvudsakligen endast i de fall då deras tveksamma beskaffenhet komme till uttryck i olika meningar. Med besvärsrätten bör icke sammanställas den föreslagna rätten för socialstyrelsen eller nämnden att med rubbning av instansordningen hänskjuta ärende till omedelbart avgörande av Kungl. Maj:t; utövningen av sistnämnda rätt måste nämligen ske efter andra grunder än som hänföra sig till den enskildes intresse att få fullfölja sin talan. Den synnerliga vikten av de enskilda personliga intressen som äro i fråga kräver att en prövning i besvärsväg må kunna äga rum, och denna prövning synes lämpligen böra ske hos Kungl. Maj:t. Därest så finnes påkallat, kan tydligen utan stadgande i lag till Kungl. Maj:ts biträde inrättas en rådgivande nämnd i överensstämmelse med vad som skett på vissa håll i utlandet. En sådan anordning kan icke drabbas av de anmärkningar som här förut uttalats i fråga om förslagets utlänningsnämnd.

Med stöd av det anförda anser sig lagrådet icke kunna förorda förslaget uti ifrågavarande delar utan hemställer att det omarbetas så att bestämmelserna om utlänningsnämnden utgå samt att allmän besvärsrätt till Kungl. Maj:t medgives uti de i 47 § omförmälda ärendena.

48 §.

Lagrådet:

Enligt stadgandet i första stycket skall socialstyrelsen, utan annan inskränkning än som ligger i hänvisningen till särskilda skäl, äga undandraga sig att fatta beslut i ärende, som enligt lagen ankommer på styrelsens prövning. I sin vaga formulering och såsom led i ett system, vilket bygger på besvärsförfarande, kan stadgandet icke undgå att möta betänklighet. Då emellertid vissa utlänningsärenden kunna hava sådan politisk innebörd att deras snabba avgörande av Kungl. Maj:t kan vara av allmän betydelse, synes invändning icke böra göras mot att lagen kommer att inrymma en sådan möjlighet, helst som den tvivelsutan kan antagas bliva begagnad med stor urskillning och på ett sätt som icke ger fog för anmärkning om godtycklighet i tillämpningen. För att tydligare utmärka den undantagskaraktär, som uppenbarligen måste fästas vid stadgandet, torde »särskilda skäl» böra utbytas mot »synnerliga skäl».

Vinner vad lagrådet anført vid 46 och 47 §§ ej beaktande, är vid bestämmelsen i andra stycket av förevarande paragraf därutöver att erinra följande. Att en institution, vilken eljest enligt lagen skall vara endast rådgivande, äger föreskriva att, i stället för att beslut i laga ordning gives av den ansvariga myndigheten, ärende skall hänskjutas till Kungl. Maj:t, måste anses synnerligen olämpligt. Med hänsyn till stadgandet i första stycket kan anledning att införa en dylik befogenhet för nämnden föreligga endast för det fall att socialstyrelsen i detta avseende hyser en mening, som står i strid med nämndens, och det synes med skäl kunna ifrågasättas huruvida behov av en så ovanlig anordning kan vara för handen. I varje fall kan, med den uppfattning

som här uttalats rörande tillämpningen av stadgandet i första stycket, icke tillstyrkas att möjlighet till avvikelse från eljest gällande ordning för ärendenas behandling ytterligare utvidgas. Lagrådet hemställer alltså, att andra stycket må utgå.

När ärende hänskjutes till Kungl. Maj:t, bör tydligen gälla att socialstyrelsen skall bifoga eget yttrande. Bestämmelse härom torde böra upptagas i första stycket.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet och tillförordnade chefen för utrikesdepartementet, statsrådet Westman, lagrådets denna dag avgivna utlåtande över det den 26 februari 1937 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om utlänningsrätt att här i riket vistas (utlänningslag)*.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden:

»Vad lagrådet anfört i fråga om lagens giltighetstid har icke föranlett mig att frångå den uppfattning jag därutinnan uttalat vid lagförslagets remiss till lagrådet.

Beträffande bestämmelsen i 20 § rörande avvisning av politisk flykting ha två av lagrådets ledamöter ifrågasatt lämpligheten av att i lagen upptaga den bevisregel som innehålles i nämnda lagrum samt ansett att det i varje fall vore tillräckligt att i lagen komme till uttryck att, då uppgifterna om flyktingskapet vore av beskaffenhet att väcka tvekan huruvida avvisning skulle beslutas, ett hänskjutande till socialstyrelsen skulle äga rum. Vad angår frågan huruvida den föreslagna bevisregeln bör upptagas i lagen får jag hänvisa till vad som vid remissen till lagrådet anförts rörande behovet av att i lagen intagas särregler i fråga om politiska flyktingar. För de tillämpande myndigheterna måste det ock vara av stor vikt att lagen ger tydligt uttryck för den regel i förevarande hänseende som anses erforderlig. I anledning av den gjorda anmärkningen rörande avfattningen av lagrummet får jag erinra om att syftemålet med det däri upptagna stadgandet är, att alla avvisningsfrågor rörande politiska flyktingar skola prövas av socialstyrelsen. En ändring, som skulle giva en annan innebörd åt stadgandet, kan jag alltså icke tillstyrka.

Samma ledamöter av lagrådet ha vidare ifrågasatt, huruvida det vore lämpligt att beskriva politisk flykting på ett sätt, vilket framstode såsom ett försök att definiera begreppet, och huruvida man icke i stället borde hänföra sig till det vanliga språkbrukets uttryck politisk flykting. Häremot får jag framhålla att det synes mindre tillfredsställande att i lagtexten använda detta uttryck, vilket skulle kunna hava eller erhålla annan innebörd än den nu avsedda. Såsom jag vid remissen till lagrådet framhållit, lärer för övrigt den i förslaget intagna och av de sakkunniga förordade definitionen å politisk flykting såsom den, som av politiska orsaker flytt från annat land, in-

rymma hänsynstagande till de personliga förutsättningarna samt medgiva en anpassning till skiftande förhållanden och tidslägen.

Lagrådet har under 22 § anfört att i paragrafen borde upptagas tydlig bestämmelse att skriftligt besked angående avvsningsbeslut skall överlämnas till utlännningen samtidigt med att beslutet kungöres honom. Då den föreslagna lagtexten innehåller bestämmelse att avvsningsbeslut skall tillställas utlännningen så fort ske kan, synes emellertid något ytterligare stadgande i ifrågavarande hänseende ej vara erforderligt.

Med avseende å 23 § har lagrådet anmärkt att i detta lagrum borde intagas bestämmelse därom, att därest länsstyrelsen vid prövning av besvär över avvsningsbeslut finner att avseende bort fästas vid utlännings uppgift att han vore politisk flyktning, länsstyrelsen skall, med undanröjande av polismyndighetens beslut, överlämna handlingarna i ärendet till socialstyrelsen för prövning av frågan om avvsningsbeslut. Med anledning av vad lagrådet sålunda anfört har jag låtit i 23 § intaga bestämmelse av angivet innehåll.

På grund av vad lagrådet anfört rörande 24 och 30 §§ har sådan ändring vidtagits i lagtexten att därav tydligt framgår att länsstyrelse äger i tveklaktiga fall eller där svårighet möter för avvsnings- eller förpassningsbesluts verkställande överlämna ärendet till socialstyrelsens avgörande.

I 27 § har såsom lagrådet hemställt vidtagits en jämkning av redaktionell natur.

Lagrådet har under 46—48 §§ framställt anmärkningar mot bestämmelserna om utlänningsnämnden och dess uppgifter samt hemställt att förslaget måtte omarbetas så, att bestämmelserna om utlänningsnämnden utgå samt att allmän besvärsmätt till Kungl. Maj:t medgives i de i 47 § omförmälda ärendena.

I fråga om de synpunkter som föranlett mig att upptaga förslaget om inrättandet av en utlänningsnämnd och beträffande de befogenheter som föreslagits skola tillkomma nämnden får jag hänvisa till vad jag härom anfört vid lagförslagets remitterande till lagrådet. Lagrådet har i första hand invänt, att nämnden torde komma att i verkligheten utöva ett bestämmande inflytande på den ansvariga myndighetens beslut. Lagrådet har därvid fäst särskilt avseende vid stadgandet att socialstyrelsen skall vara skyldig att till Kungl. Maj:ts avgörande överlämna ärende, därest nämnden i sitt yttrande hemställer därom. En anordning av ifrågavarande beskaffenhet skulle enligt lagrådets mening strida mot grundläggande principer inom svenskt förvaltningsväsen. Häremot kan emellertid invändas att nämnden även med den ställning den erhållit enligt lagförslaget i huvudsak är att betrakta som en rådgivande institution. Varken den omständigheten att vissa rättsverkningar — nämligen besvärsmätt i en del ärenden — knutits därtill att inom nämnden uttalats avvikande mening, eller det förhållandet att nämnden äger initiativrätt beträffande ärendens överlämnande till Kungl. Maj:t synes förändra denna nämndens karaktär. Det är allttjämt hos den beslutande myndigheten, vare sig denna är socialstyrelsen eller Kungl. Maj:t, som ärendets sakliga avgörande ligger.

Lagrådet har även ifrågasatt det praktiska värdet av den föreslagna anordningen och ansett reglerna angående förutsättningarna för besvärsmätt icke vara tillfredsställande. Såsom i remissprotokollet anförts torde det emellertid icke minst av praktiska skäl vara olämpligt att införa en allmän besvärsmätt i ärenden av ifrågavarande slag. Ej heller lærer en sådan besvärsmätt, begränsad till de i 47 § omnämnda ärendena, såsom lagrådet föreslagit, kunna ifrågakomma, enär även detta skulle bliva alltför betungande för Kungl. Maj:t. Härtill kommer att dessa ärenden i regel ej äro av den vikt eller beskaffenhet att de böra avgöras av regeringen. Genom den funktion, som i förslaget tillerkänts nämnden, torde garantier vinnas för att endast det mindre antal ärenden, som med hänsyn till deras tveksamma beskaffenhet eller deras vikt böra prövas av högre myndighet, komma under Kungl. Maj:ts bedömande.

Mot bestämmelsen att ärende skall av socialstyrelsen överlämnas till Kungl. Maj:t, därest nämnden i sitt yttrande hemställer därom, har lagrådet vidare anmärkt, att det med skäl kunde ifrågasättas huruvida behov av en så ovanlig anordning vore för handen. Häremot får jag erinra, att berörda anordning är avsedd att utgöra en garanti för att viktigare ärenden komma under Kungl. Maj:ts bedömande. Såsom vid remissen anfördes ingår denna befogenhet för nämnden i de åtgärder som avse att utgöra en ersättning för den av de sakkunniga föreslagna, men i det remitterade förslaget icke upptagna bestämmelsen, att Kungl. Maj:t själv skulle äga taga initiativ till ärendes överlämnande till Kungl. Maj:ts avgörande.

Lagrådet har beträffande bestämmelsen i första stycket av 48 § hemställt att uttrycket 'särskilda skäl' borde utbytas mot uttrycket 'synnerliga skäl'. Ifrågavarande bestämmelse avser att bereda socialstyrelsen rätt att, då särskilda skäl av allmän politisk eller annan innebörd föreligga, överlämna ärendet till Kungl. Maj:ts avgörande. Även om bestämmelsen — såsom lagrådet ock framhållit — är av undantagskaraktär, synes det dock mindre lämpligt att giva bestämmelsen en mera begränsad innebörd än i förslaget skett.

På grund av vad sålunda anförts har jag ansett mig böra vidhålla förslaget i nu ifrågavarande delar. Emellertid torde, såsom lagrådet hemställt, i 48 § böra uttryckligen stadgas, att när ärende av socialstyrelsen överlämnas till Kungl. Maj:t, socialstyrelsen skall bifoga eget utlåtande.»

Föredraganden hemställer härefter att Kungl. Maj:t måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreslå riksdagen att antaga ifrågavarande lagförslag efter ändring i angivna hänseenden.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten allt till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Tage Evers.